

UNIVERZITA KARLOVA

Právnická fakulta

Monika Vernerová

**Trestný čin křivé výpovědi a nepravdivého
znaleckého posudku dle § 346 tr. zák.**

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Rudolf Vokoun, CSc.

Katedra trestního práva

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 21. 2. 2019

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou prací vypracovala samostatně, že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny a že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má 207 040 znaků včetně mezer.

Monika Vernerová

V Praze dne

Poděkování

Ráda bych tímto upřímně poděkovala JUDr. Rudolfu Vokounovi, CSc. za vedení mé práce a rady, které mi během jejího zpracovávání poskytoval, dále pak Petře Pešulové za cennou pomoc při práci s texty ve francouzském jazyce a JUDr. Jakubu Drápalovi, M.Phil. za zprostředkování předání databáze trestních listů vedených Ministerstvem spravedlnosti České republiky.

Konečně bych ráda poděkovala své rodině a příteli za podporu, které se mi od nich dostávalo během zpracovávání této diplomové práce.

Obsah

Úvod	1
1. Základní vymezení trestného činu křivé výpovědi a nepravdivého znaleckého posudku	3
1.1 Historický vývoj trestného činu křivé výpovědi a nepravdivého znaleckého posudku	4
1.2 Kategorizace trestného činu křivé výpovědi a nepravdivého znaleckého posudku	6
1.3 Znaky skutkových podstat obsažených v § 346 TZ	7
1.3.1 Znaky skutkové podstaty v § 346 odst. 1 TZ	8
1.3.2 Znaky skutkových podstat v § 346 odst. 2 písm. a) a b) TZ	11
1.3.3 Znaky kvalifikovaných skutkových podstat dle § 346 odst. 3, 4, 5 TZ	15
1.4 Objekt trestného činu křivé výpovědi a nepravdivého znaleckého posudku	17
1.5 Objektivní stránka trestného činu křivé výpovědi a nepravdivého znaleckého posudku..	19
1.6 Subjektivní stránka trestného činu křivé výpovědi a nepravdivého znaleckého posudku	20
1.7 Subjekt trestného činu křivé výpovědi a nepravdivého znaleckého posudku	25
1.7.1 Znalec	26
1.7.1.1 Poučení znalce	29
1.7.1.2 Zvláštní případ zpracovatele odborného vyjádření	30
1.7.1.3 Konzultant znalce	35
1.7.2 Svědek	36
1.7.2.1 Svědek v materiálním a formálním smyslu	40
1.7.2.2 Znalec vypovídající v procesním postavení svědka – legální postup českých soudů?	41
2. Některé další otázky související s § 346 TZ	44
2.1 Spáchání § 346 TZ jako překážka pro výkon další znalecké činnosti	44
2.2 Podjatost soudců ve vztahu k § 346 TZ	47
3. Statistické údaje ohledně § 346 TZ	50
4. Mediálně známé kauzy týkající se § 346 TZ	56
4.1 Znalecký posudek v kauze chodkyně sražené R.J.	56
4.2 Kauza H.M. aneb ohodnocení tzv. Edelmannova paláce v Olomouci	58

4.3 Křivé svědectví v případě řidiče BMW na Smíchově	60
5. Belgická právní úprava trestného činu křivé výpovědi v souvislostech.....	63
5.1 Základní přehled pro orientaci v belgickém trestním právu.....	63
5.2 Belgická právní úprava trestného činu křivé výpovědi	66
5.3 Shrnutí porovnání české a belgické úpravy	71
Závěr.....	74
Seznam zkratk.....	78
Seznam použitých zdrojů.....	80
Abstrakt	86
Abstract.....	87

Úvod

Stránky mainstreamových médií plní články sledující kauzy znalců, kteří stanuli před soudem pro podání údajně nepravdivého znaleckého posudku či jiné prohřešky, jichž se dopustili v souvislosti se znaleckou činností. S těmito případy úzce souvisí i objevující se pochybnosti o kvalitě některých znaleckých posudků. Právě jejich neuspokojivá kvalita se stala často zmiňovaným argumentem pro přijetí nového zákona o znalcích, který v současné době prochází legislativním procesem.¹

Není sporu, že médii sledované kauzy vážného pochybení znalců vrhají špatné světlo na celou znaleckou obec a vyvolávají, zejm. v laické veřejnosti, nebezpečnou představu, že zpracování znaleckého posudku s kýženým závěrem je pouze a výhradně otázkou nalezení dostatečně „ochotného“ znalce s „pochopením“ pro situaci. Tyto představy obecně degradují důvěru veřejnosti v objektivitu a nestrannost znaleckých posudků, což je jistě nežádoucí fenomén, zejm. za situace, kdy mnoho lidí přichází opakovaně za život do kontaktu se znaleckým posudkem, a to ať už v soukromoprávní či veřejnoprávní oblasti.

Právě značná mediální pozornost upřená na případy znalců obžalovaných pro některou ze skutkových podstat obsažených v § 346 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník (dále jen buď jako „trestní zákoník“ nebo „TZ“), mě vedly k rozhodnutí zabývat se v různých souvislostech trestným činem křivé výpovědi a nepravdivého znaleckého posudku podle § 346 TZ jako tématem své diplomové práce. S ohledem na znění § 346 odst. 2 písm. a) a b) TZ, dle něhož se popsaného trestného činu může kromě znalce dopustit i svědek, bude v této diplomové práci věnována pozornost nejen znalci, ale také svědkovi.

Cílem této diplomové práce je představit trestný čin křivé výpovědi a nepravdivého znaleckého posudku, a to jak z akademického pohledu, tedy skrze jeho vymezení a rozbor jeho jednotlivých znaků, tak ale i z pohledu jeho uplatnění v praxi skrze prezentaci některých mediálně známých kauz. Tato diplomová práce může posloužit jako prostředek k seznámení se s relevantní judikaturou související s § 346 TZ, upozornit na některé sporné otázky, jejichž řešení působí rozpory v akademické obci, např. postavení zpracovatele odborného vyjádření a konzultanta znalce ve vztahu k § 346 TZ, a konečně poskytnout vhled do belgické právní úpravy křivé výpovědi.

V první a vůbec nejrozsáhlejší kapitole je věnována pozornost vymezení trestného činu

---

1 Např. Vládní návrh zákona o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech, vč. důvodové zprávy [online]. [cit. 2019-02-02], 30-31 s.
Dostupné z: <<http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=8&CT=72&CT1=0>>

podle § 346 TZ, a to včetně historického exkurzu. Zároveň je v této kapitole upozorněno na některé hraniční situace, v nichž může vyvstat pochybnost, zda je možné dovodit trestněprávní odpovědnost konkrétního subjektu za trestný čin dle § 346 TZ, příp. v jakém procesním postavení by měly být takové osoby vyslýchány (např. konzultant znalce, zpracovatel odborného vyjádření, osoba podávající křivé vysvětlení, svědek ve formálním a materiálním smyslu).

V následující kapitole se věnuji spáchání trestného činu podle § 346 TZ jakožto potenciální překážce pro další výkon znalecké činnosti a podjatosti soudce související s § 346 TZ. Třetí kapitola se zabývá statistickými údaji vycházejícími z trestních listů shromažďovaných Ministerstvem spravedlnosti České republiky a jejich bližším rozbořem. Čtvrtá kapitola rozebírá mediálně známé kauzy znalců a svědků, kteří byli obžalováni ze spáchání některé ze skutkových podstat obsažených v § 346 TZ. Pátá kapitola řeší problematiku křivé výpovědi z pohledu belgické právní úpravy, přičemž seznamuje čtenáře s místní úpravou a poskytuje určitý návod, jak vnímat belgická ustanovení, aniž by došlo k jejich zásadní dezinterpretaci. Belgická právní úprava byla vybrána s ohledem na skutečnost, že jsem v akademickém roce 2017/2018 studovala na KU Lovan v Belgii v rámci programu Erasmus.

Tato diplomová práce vychází z rozboru a studia existující literatury, přičemž je hojně pracováno s českou (místy i zahraniční) judikaturou, která značně přispívá k bližšímu poznání trestného činu křivé výpovědi a nepravdivého znaleckého posudku. Jak česká odborná literatura, tak i judikatura byly primárně vyhledávány přes databáze právních informačních systémů Beck-online, ASPI a CODEXIS. S použitou zahraniční literaturou jsem se seznámila zejména při svém studiu na KU Lovan a vyhledávala ji s použitím systému Limo (<https://limo.libis.be/>). Nadto údaje obsažené v kapitole věnované mediálně známým kauzám znalců a svědků vychází z rozsudků soudů prvního stupně (v jednom případě z trestního příkazu) a navazujících rozhodnutí vyšších instancí, které jsem si vyžádala podle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím. Statistické údaje ohledně § 346 TZ vychází z trestních listů shromažďovaných Ministerstvem spravedlnosti České republiky.

Ačkoliv je trestný čin křivé výpovědi a nepravdivého znaleckého posudku podle § 346 TZ páchan spíše okrajově (více viz kapitola Statistické údaje ohledně § 346 TZ), neměl by být rozhodně přehlížen, jelikož jeho celospolečenská nebezpečnost tkví (mimo jiné) v dopadu, který má na pověst celé znalecké obce, potažmo ve snižování důvěry veřejnosti ve znaleckou činnost. Věřím, že i vzhledem k probíhající debatě o novém zákoně o znalcích je aktuální se tímto trestným činem zabývat, a doufám, že tato diplomová práce přispěje k jeho podrobnému představení.

1. Základní vymezení trestného činu křivé výpovědi a nepravdivého znaleckého posudku

Zakotvení trestného činu křivé výpovědi a nepravdivého znaleckého posudku v § 346 odst. 1 TZ reaguje na potřebu společnosti zajistit řádný výkon znalecké činnosti,² „správné zjištění skutkového stavu jakožto základu zákonného rozhodnutí“³ v řízeních vedených před orgány vyjmenovanými v § 346 odst. 2 TZ a správné zjištění vyšetřovací komise Poslanecké sněmovny podle § 346 odst. 2 TZ.⁴

Trestný čin křivé výpovědi a nepravdivého znaleckého posudku je v § 346 TZ vymezen následovně:

„(1) Kdo jako znalec podá nepravdivý, hrubě zkreslený nebo neúplný znalecký posudek, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta nebo zákazem činnosti.

(2) Kdo jako svědek nebo znalec před soudem nebo před mezinárodním soudním orgánem, před notářem jako soudním komisařem, státním zástupcem nebo před policejním orgánem, který koná přípravné řízení podle trestního řádu, anebo před vyšetřovací komisí Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky

a) uvede nepravdu o okolnosti, která má podstatný význam pro rozhodnutí nebo pro zjištění vyšetřovací komise Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky, nebo

b) takovou okolnost zamlčí,

bude potrestán odnětím svobody až na tři léta nebo zákazem činnosti.

(3) Odnětím svobody na jeden rok až pět let bude pachatel potrestán,

a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 nebo 2 v úmyslu získat pro sebe nebo pro jiného prospěch, nebo

b) spáchá-li takový čin v úmyslu jiného vážně poškodit v zaměstnání, narušit jeho rodinné vztahy nebo způsobit mu jinou vážnou újmu.

(4) Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán,

a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 nebo 2 jako člen organizované skupiny,

b) způsobí-li takovým činem značnou škodu, nebo

c) získá-li takovým činem pro sebe nebo pro jiného značný prospěch.

(5) Odnětím svobody na tři léta až deset let bude pachatel potrestán,

a) způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 nebo 2 škodu velkého rozsahu, nebo

b) získá-li takovým činem pro sebe nebo pro jiného prospěch velkého rozsahu.“

---

2 ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník*. 2. vyd. Praha: C.H.Beck, 2012, 3242 s.

3 Ibid.

4 Ibid.

Následující podkapitoly mají za cíl podrobně představit trestný čin křivé výpovědi a nepravdivého znaleckého posudku podle § 346 TZ. Nejprve bude proveden historický exkurz. Poté bude trestný čin křivé výpovědi a nepravdivého znaleckého posudku kategorizován. Následně bude věnována pozornost znakům jednotlivých skutkových podstat obsažených v § 346 TZ s upřením zvláštní pozornosti na osobu znalce, svědka a další subjekty, u nichž v praxi může nastat pochybnost, zda mohou být pachateli některé ze skutkových podstat obsažených v § 346 TZ, příp. za jakých podmínek.

1.1 Historický vývoj trestného činu křivé výpovědi a nepravdivého znaleckého posudku

Trestný čin křivé výpovědi a nepravdivého znaleckého posudku definovaný v § 346 TZ je v systematické trestního zákoníku zařazen do jeho čtvrtého dílu desáté hlavy druhé části, přičemž druhou část TZ tvoří jeho tzv. zvláštní část, která zejména obsahuje jednotlivé definice skutkových podstat trestných činů. Trestné činy hlavy X. nazvané „*Trestné činy proti pořádku ve věcech veřejných*“ sdružují velké množství skutkových podstat, které zajišťují ochranu mnoha společenských zájmů a hodnot, jejichž společným jmenovatelem, jak již samotný název hlavy X. napovídá, je ochrana pořádku ve věcech veřejných.⁵

Hlava X. se dále člení na osm dílů, přičemž pro tuto práci je stěžejní díl čtvrtý nazvaný „*Jiná rušení činnosti orgánu veřejné moci*“, který sdružuje trestné činy uvedené pod § 335 až § 351 TZ, tedy i zkoumaný § 346 TZ.

Nicméně trestný čin křivé výpovědi a nepravdivého znaleckého posudku má poměrně dlouhou historii. Trestní zákon č. 140/1961 Sb. zařadil trestný čin křivé výpovědi a nepravdivého znaleckého posudku upravený v § 175 do oddílu šestého třetí hlavy druhé části. Třetí hlava tehdejšího trestního zákona taktéž nesla název „*Trestné činy proti pořádku ve věcech veřejných*.“ Nicméně v současné době je tato hlava řazena v TZ jako desátá.

V této souvislosti je nezbytné zdůraznit, že kodifikace trestního práva hmotného sledují určitou hierarchii chráněných zájmů, které by do jisté míry mělo odpovídat i řazení jednotlivých hlav sdružujících konkrétní skutkové podstaty.⁶ Zařazení hlavy „*Trestné činy proti pořádku ve věcech veřejných*“ již na třetí místo v tehdejší trestním zákoně č. 140/1961 Sb. lze vysvětlit dobou, v níž byl tehdejší trestní zákon přijat, tedy dobou, kdy zájmy státu a společnosti jako celku byly preferovány před individuálními zájmy, čemuž odpovídá i řazení ostatních hlav v trestním zákoně č. 140/1961 Sb. Naopak ve vztahu k současnému TZ lze díky společen-

5 JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 4. vyd. Praha: Leges, 2014, 824 s.

6 JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 4. vyd. Praha: Leges, 2014, 173-174 s.

ským změnám i změně režimu vyznívat příklon k individualismu, což jasně ilustruje zařazení např. hlavy „*trestné činy proti životu a zdraví*“ na první místo v systematické trestního zákoníku (dříve sedmá hlava v trestním zákoně č. 140/1961 Sb.), ale i přesunutí „*trestných činů proti pořádku ve věcech veřejných*“ do hlavy desáté (dříve zahrnutých do hlavy třetí v trestním zákoně č. 140/1961 Sb.).⁷

Trestný čin křivé výpovědi a nepravdivého znaleckého posudku však za dobu účinnosti trestního zákona z roku 1961 prošel celou řadou novelizací, které ho postupně obsahově přibližovaly podobě, kterou má tento trestný čin v současnosti dle § 346 TZ. Po většinu doby účinnosti zákona č. 140/1961 Sb. obsahoval § 175 jedinou základní skutkovou podstatu, a to ve svém odst. 1. Tato skutková podstata se zároveň podobala současné úpravě v § 346 odst. 2 TZ. V § 175 odst. 2 se nacházela kvalifikovaná skutková podstata, jejíž použití podmiňoval vznik značné škody nebo jiného zvláště závažného následku. Většina novel § 175 zákona č. 140/1961 Sb. se týkala změn ve výčtu subjektů, před nimiž se lze dopustit trestného činu křivé výpovědi a nepravdivého znaleckého posudku. Tyto změny byly vedeny buď snahou o rozšíření výčtu subjektů, před nimiž se lze daného trestného činu dopustit, anebo snahou o aktualizaci výčtu příslušných subjektů vzhledem ke změnám ve státní správě.

Nejvýznamnější novela týkající se tehdejšího trestného činu křivé výpovědi a nepravdivého znaleckého posudku byla novela č. 134/2002 Sb., která z dosavadní jediné základní skutkové podstaty v § 175 odst. 1 zákona č. 140/1961 Sb. odstranila tlumočnicka jakožto speciální subjekt a dále vytvořila nový trestný čin křivé tlumočení obsažený v § 175a zákona č. 140/1961 Sb. Tento postup byl zdůvodněn specifíčkou tlumočnické činnosti, která si zasluhuje vlastní úpravu.⁸ V neposlední řadě byl touto novelizací § 175 zákona č. 140/1961 Sb. doplněn o novou základní skutkovou podstatu následujícího znění „*Kdo jako znalec podá nepravdivý, hrubě zkreslený nebo neúplný znalecký posudek, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta nebo zákazem činnosti nebo peněžitým trestem,*“ která byla zařazena do jeho odst. 1, zatímco dosavadní odst. 1 se stal odst. 2. Dále bylo v § 175 odst. 2 písm. a) zákona č. 140/1961 Sb. doplněno, že význam pro rozhodnutí nebo pro zjištění vyšetřovací komise Poslanecké sněmovny musí být „podstatný“ a v poslední řadě došlo ke zpřísnění trestních sazeb trestu odnětí svobody upravených v odst. 2 a 3.

Tuto část novely trestního zákona provedené zákonem č. 134/2002 Sb. je pravděpodobně nutné vnímat v širším kontextu změn, kterými procházelo tehdejší české trestní právo, zejm. ve vztahu k novele TRŘ provedené zákonem č. 265/2001 Sb. Jedním z mnoha cílů novelizujících

7 JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 4. vyd. Praha: Leges, 2014, 174 s.

8 Důvodová zpráva k zákonu č. 134/2002 Sb., kterým se mění zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků, ve znění pozdějších předpisů, 18 s.

cího zákona č. 265/2001 Sb. bylo podpořit skrze vložení § 110a do trestního řádu předkládání znaleckých posudků obhajobou, potažmo zajistit, aby mohlo být s takovým posudkem zacházeno ihned od okamžiku jeho předložení jako se znaleckým posudkem, tedy nikoliv pouze jako s listinným důkazem.⁹ Tato skutečnost spolu s potřebou, aby bylo trestněprávně postižitelné podání nepravdivého znaleckého posudku i za situace, kdy se nejedná o řízení před soudem, příp. jiným orgánem vyjmenovaným v § 175 odst. 2,¹⁰ přispěla k vytvoření nové základní skutkové podstaty v § 175 odst. 1 a k dalším změnám § 175 zákona č. 140/1961 Sb.

V trestním zákoně č. 86/1950 Sb., který předcházel trestnímu zákonu č. 140/1961 Sb., lze nalézt v § 161 trestný čin křivé výpovědi, který je beze sporu předchůdcem trestného činu křivé výpovědi a nepravdivého znaleckého posudku, ať už toho v § 175 zákona č. 140/1961 Sb. či současného § 346 TZ. V trestním zákoně č. 86/1950 Sb. byl trestný čin křivé výpovědi zařazen v oddílu prvním „*Trestné činy proti lidové správě a soudnictví*“ v hlavě třetí „*Trestné činy proti pořádku ve věcech veřejných*“. Subjektem, který se mohl dopustit trestného činu křivé výpovědi, byl podobně jako v zákoně č. 140/1961 Sb. před jeho novelou provedenou zákonem č. 134/2002 Sb. svědek, znalec a tlumočník.

Co se týče vzdálenější historie trestného činu křivé výpovědi a nepravdivého znaleckého posudku, pro účely této diplomové práce postačí uvést, že určité prvky pozdějšího trestného činu křivé výpovědi lze nalézt např. i v trestním zákoně o zločinech a trestech ze dne 27. 5. 1852.

1.2 Kategorizace trestného činu křivé výpovědi a nepravdivého znaleckého posudku

Pod názvem trestný čin křivé výpovědi a nepravdivého znaleckého posudku se ve skutečnosti skrývají celkem tři základní skutkové podstaty, jejichž definice můžeme nalézt v § 346 odst. 1 TZ, § 346 odst. 2 písm. a) TZ a § 346 odst. 2 písm. b) TZ. Jednotlivá písmena odstavců 3, 4 a 5 pak představují kvalifikované skutkové podstaty ke všem dříve jmenovaným základním skutkovým podstatám.

Obecně platí, že trestné činy mohou být kategorizovány dle nejrůznějších aspektů. Podle hlediska závažnosti trestného činu třídíme trestné činy na přečiny a zločiny (a zvláště závažné zločiny). Podle § 14 odst. 2 TZ je možné podřadit skutkové podstaty obsažené v § 346 odst. 1 TZ, § 346 odst. 2 písm. a) TZ a v § 346 odst. 2 písm. b) TZ mezi přečiny. Po

---

9 Důvodová zpráva k zákonu č. 265/2001 Sb., kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

10 Důvodová zpráva k zákonu č. 134/2002 Sb., kterým se mění zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků, ve znění pozdějších předpisů, 18 s.

novelizaci TZ zákonem č. 287/2018 Sb. se mezi přečiny řadí i kvalifikované skutkové podstaty obsažené v § 346 odst. 3 TZ. Kvalifikované skutkové podstaty v § 346 odst. 4 TZ však již patří mezi zločiny. Konečně kvalifikované skutkové podstaty v § 346 odst. 5 TZ se sazbou trestu odnětí svobody tři roky až deset let naplňují podmínky klasifikace jakožto zvlášť závažného zločinu, jelikož se jedná o úmyslný trestný čin, na který „*trestní zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby nejméně deset let,*“ jak je stanoveno v § 14 odst. 3 TZ.

Užijeme-li klasifikaci trestných činů podle typu následku je trestný čin křivé výpovědi a nepravdivého znaleckého posudku příkladem ohrožovacího trestného činu, jelikož k jeho spáchání postačuje ohrozit hodnoty chráněné trestním zákonem,¹¹ za účelem jejichž ochrany byl daný konkrétní trestní čin zařazen do TZ. Není tedy nutné, aby spácháním tohoto trestného činu byla způsobena porucha (např. vydání chybného rozsudku na základě podané křivé výpovědi).¹² Pokud by v důsledku podání křivé výpovědi nebo nepravdivého znaleckého posudku došlo k vydání nesprávného rozhodnutí, jednalo by se o přitěžující okolnost výslovně neuvedenou v § 42 TZ.¹³

Pouze pro účely naplnění cíle této podkapitoly, tedy představení a kategorizace trestného činu křivé výpovědi a nepravdivého znaleckého posudku, bude § 346 TZ analyzován i na základě dalších aspektů, jejichž rozboru bude věnována bližší pozornost v souvisejících kapitolách. Trestný čin křivé výpovědi a nepravdivého znaleckého posudku je úmyslným trestným činem ve smyslu § 15 TZ, což bude blíže rozebráno v podkapitole věnované subjektivní stránce trestného činu. Zároveň se jedná o nepravý omisivní trestný čin, kdy tento závěr bude zdůvodněn v podkapitole věnované objektivní stránce tohoto trestného činu. V poslední řadě se jedná o trestný čin, který je ve všech jeho základních skutkových podstatách pravým zvláštním deliktem, což je blíže rozvedeno v kapitole věnované subjektu.

1.3 Znaky skutkových podstat obsažených v § 346 TZ

Z důvodu potřeby jednoznačného porozumění souboru znaků, z nichž se skládají jednotlivé skutkové podstaty trestného činu křivé výpovědi a nepravdivého znaleckého posudku, a to zejm. za účelem dalšího rozboru tohoto trestného činu, budou níže rozebrány jeho znaky. Pro úplnost je nutné doplnit, že osobě znalce a svědka jako subjektům trestného činu křivé výpovědi a nepravdivého znaleckého posudku budou věnovány samostatné podkapitoly.

---

11 JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 4. vyd. Praha: Leges, 2014, 151 s.

12 ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník*. 2. vyd. Praha: C.H.Beck, 2012, 3246 s.

13 Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 7. 3. 2017, sp. zn. 6 Tdo 205/2017.

1.3.1 Znaky skutkové podstaty v § 346 odst. 1 TZ

Pro účely pochopení § 346 odst. 1 TZ a jeho významu je nezbytné co nejpřesněji porozumět tomu, co zákonodárce míní pojmem znalecký posudek a jeho charakteristikou jako a) nepravdivého, b) hrubě zkresleného a c) neúplného.

Znalecký posudek je výsledkem činnosti znalce, jenž představuje subjektivní odpověď znalce na položené odborné otázky z oboru a specializace, pro který je znalec zapsán v seznamu znalců a tlumočnicků vedeném Ministerstvem spravedlnosti České republiky, a které mu byly položeny zadavatelem znaleckého posudku.¹⁴ Tyto otázky musí striktně spadat do odbornosti znalce, musí se tedy týkat oboru, pro který je znalec zapsán v seznamu znalců a tlumočnicků; obdobné platí pro znalecký ústav zapsaný v seznamu znaleckých ústavů (výjimkou jsou pouze znalci ad hoc). V případě, že by otázka vybočovala ze znalcovy odbornosti, pro níž je zapsán v seznamu znalců a tlumočnicků, byl by znalec povinen takovou otázku odmítnout zodpovědět. To platí i pro případ, že by znalec odpověď na odbornou otázku znal, např. z důvodu zájmu o daný obor, aniž by byl pro onen konkrétní obor jmenován znalcem. Stejně tak kupříkladu soudce, který je v soudním řízení znalcem práva, v něm nesmí uplatňovat své odborné znalosti z jiných oblastí, které by mu podle jeho názoru umožnily posoudit určité odborné otázky samostatně.¹⁵ Toto pravidlo se uplatňuje jako pojistka před samozvanými odborníky a slouží k zajištění kvality objasnění odborných otázek.

Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (dále jen buď jako „TR“ anebo „trestní řád“), v § 107 odst. 1 výslovně stanovuje, že „*znalci nepřísluší provádět hodnocení důkazů a řešit právní otázky.*“ Jinými slovy, mezi otázkami kladenými znalci by se nikdy neměl objevit dotaz typu: „*Byl X.Y. při spáchání činu příčetný?*“, neboť posouzení, zda byla naplněna podmínka příčetnosti, je otázkou právní, jejíž vyhodnocení znalci rozhodně nepřísluší. Nicméně Nejvyšší soud České republiky v rozsudku ze dne 24. 4. 1997, sp. zn. 2 Tzn 19/97 dospěl k závěru, že „*znalecký posudek nelze odmítnout jen proto, že znalec se nad rámec svého oprávnění vyjadřoval i k otázkám právním. Skutečnost, že znalec ve svém posudku zaujme stanovisko k otázce, jejíž zodpovězení přísluší soudu, nečiní tento posudek nepoužitelným, pokud obsahuje odborné poznatky a zjištění, z nichž znalec tento právní závěr učinil a které umožňují, aby si soud tentýž nebo jiný takový závěr dovodil sám.*“¹⁶

Otázkou zůstává, jak by bylo hodnoceno jednání znalce, který by na jednu stranu bezvadně splnil znalecký úkol, ale zároveň by nad rámec své znalecké odbornosti a jeho úkolu prezen-

14 KŘÍSTEK, L. Problematika znaleckých posudků a odpovědnost znalce. In: ZOUFALÝ, V. *XXI. Karlovarské právnícké dny – 2013*. [online]. Praha: Linde, 2013 [cit. 2018-08-03], 413-432 s. Dostupné z: <<https://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=nrptembrgnpww4del4zdcx3tl42dcmy&groupIndex=6&rowIndex=0>>

15 ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní řád. Komentář*. 7. vyd. Praha: C. H. Beck, 2013, 1602 s.

16 Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 24. 4. 1997, sp. zn. 2 Tzn 19/97.

toval ve své výpovědi názory, které by naplňovaly trestný čin křivé výpovědi a nepravdivého znaleckého posudku, včetně zavinění ve formě úmyslu. Ačkoliv se pravděpodobně jedná spíše o hypotetickou situaci, domnívám se, že za těchto okolností by se k takovým částem výpovědi znalce nemělo přihlížet, jelikož znalec jednal nad rámec své znalecké činnosti. Domnívám se, že trestněprávní odpovědnost znalce podle § 346 odst. 2 TZ lze dovodit pouze pro výkon jeho znalecké činnosti, tudíž by znalec neměl být za shora popsané situace odpovědný za trestný čin křivé výpovědi a nepravdivého znaleckého posudku podle § 346 odst. 2 TZ. Samozřejmě však nelze vyloučit, že by se za takové situaci dopustil jiného trestného činu, např. trestného činu křivého obvinění podle § 345 TZ nebo nadřívání podle § 366 TZ.

Ačkoliv z výše uvedeného vyplývá, že znalcovy názory na právní otázky či jiné otázky, k nimž není třeba odborných znalostí, pro něž byl znalec v řízení ustanoven, mají být ignorovány, je nicméně nutné mít na paměti, že i znalcem prezentovaný názor, který však nespadá do jeho kompetence, může mít za následek (třeba i nepřímo či nevědomě) ovlivnění soudce.¹⁷ Praxe znalců, kteří překračují svými závěry odborné posouzení, k němuž jsou příslušní, ostře zkritizoval Ústavní soud České republiky ve svém nálezu ze dne 13. 12. 2007, sp. zn. II. ÚS 2630/07: „*Nekritickým přejímáním závěrů znaleckých posudků, v nichž jsou mnohdy formulovány odpovědi na dotazy soudů, které překračují meze odborného posouzení a zasahují přímo do rozhodování soudů tím, že dávají přímý návod, jak má soud ve věci rozhodnout. Soudní rozhodnutí pak není rozhodnutím nezávislého soudu, ale soudního znalce.*“¹⁸

Co se týká náležitostí znaleckého posudku, tak ty jsou v první řadě upraveny v § 13 vyhlášky Ministerstva spravedlnosti č. 37/1967 Sb., k provedení zákona o znalcích a tlumočnících. Po obsahové stránce musí znalecký posudek obsahovat následující: jméno znalce, jméno zadavatele, věc, ve které je posudek vyhotoven, výčet položených otázek, seznam podkladů, nález a vlastní posudek (závěr), který tvoří výčet otázek se znalcem vypracovanými odpověďmi na zadavatelovy otázky a jejich odůvodnění,¹⁹ znaleckou doložku, podpis a otisk znalecké pečeti. Nejrozsáhlejší částí znaleckého posudku je nález, který obsahuje popis zkoumaného materiálu, popř. jevů, souhrn skutečností, ke kterým znalec přihlížel, dále pak popis užitých teoretických metod (a odůvodnění vhodnosti jejich výběru), popis podkladů, které měl

---

17 KŘÍSTEK, L. Problematika znaleckých posudků a odpovědnost znalce. In: ZOUFALÝ, V. *XXI. Karlovarské právnícké dny – 2013*. [online]. Praha: Linde, 2013 [cit. 2018-08-03], 413-432 s. Dostupné z: <<https://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=nrptembrgnpww4del4zdcx3tl42dcmy&groupIndex=6&rowIndex=0>>

18 Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 13. 12. 2007, sp. zn. II. ÚS 2630/07.

19 KŘÍSTEK, L. Problematika znaleckých posudků a odpovědnost znalce. In: ZOUFALÝ, V. *XXI. Karlovarské právnícké dny – 2013*. [online]. Praha: Linde, 2013 [cit. 2018-08-03], 413-432 s. Dostupné z: <<https://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=nrptembrgnpww4del4zdcx3tl42dcmy&groupIndex=6&rowIndex=0>>

znalec k dispozici, a postup, kterým znalec došel ke svým závěrům.²⁰

Znalec má mít při vypracovávání znaleckého posudku neustále na paměti, že soudce, příp. další osoby, kterým je jeho posudek určen, jsou zpravidla laiky ve vztahu k posuzovaným odborným otázkám, čemuž musí přizpůsobit i odborný jazyk, který znalec používá, a dále řádně dbát o pečlivé vysvětlení pojmů, s nimiž pracuje.²¹

Navzdory skutečnosti, že soudce je zpravidla laikem ve vztahu ke znalcem posuzovaným otázkám, soudce nesmí rezignovat na svou povinnost volného hodnocení důkazů, avšak musí se pokusit o kritické zhodnocení práce znalce, tedy posouzení, zda znalec využil všechny dostupné podklady, zda v dostatečné míře objasnil svůj postup, zda mezi skutečnostmi, z nichž znalec vycházel, a znalcovými závěry existuje důsledkový vztah, který neodporuje základům logiky atd. K takovému přístupu fakticky vyzval i Ústavní soud České republiky ve svém nálezu ze dne 20. 5. 2008, sp. zn. I. ÚS 49/06, když uvedl: „*Hodnotit je třeba celý proces utváření znaleckého důkazu, včetně přípravy znaleckého zkoumání, opatřování podkladů pro znalce, průběh znaleckého zkoumání, věrohodnost teoretických východisek, jimiž znalec odůvodňuje své závěry, spolehlivost metod použitých znalcem a způsob vyvozování závěrů znalce.*“ V tomtéž nálezu Ústavní soud České republiky varoval před přenášením odpovědnosti za zjištění skutkového stavu na znalce: „*Ponechávat bez povšimnutí věcnou správnost znaleckého posudku, slepě důvěřovat závěrům znalce, by znamenalo ve svých důsledcích popřít zásadu volného hodnocení důkazů soudem podle jeho vnitřního přesvědčení, a naopak privilegiovat znalecký důkaz a přenášet odpovědnost za skutkovou správnost soudního rozhodování na znalce; takový postup nelze z ústavněprávních hledisek akceptovat. ... V případě závažných skutkových rozporů a pochybností o správnosti znaleckého posudku, které se nepodaří odstranit, musí soud postupovat podle pravidla *in dubio pro reo* a rozhodnout ve prospěch obviněného.*“²²

Za nepravdivý znalecký posudek pak můžeme považovat podle odborné veřejnosti takový znalecký posudek, „*který je ve všech podstatných okolnostech a svých závěrech lživý, tedy v podstatě smyšlený nebo zfalšovaný, tedy je vědomě v naprostém rozporu s odbornými závěry učiněnými na základě dosaženého stupně vědeckého či jiného odborného poznání.*“²³

O hrubě zkreslený znalecký posudek se jedná, pokud se v něm mísí správné a pravdivé okolnosti s těmi skutečnostmi a závěry, které lze označit za úmyslně hrubě nepřesné či nepravdivé.²⁴

Konečně neúplný znalecký posudek je takový znalecký posudek, v němž znalec účelově a

---

20 Ibid.

21 Ibid.

22 Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 20. 5. 2008, sp. zn. I. ÚS 49/06.

23 ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník*. 2. vyd. Praha: C.H.Beck, 2012, 3243-3244 s.

24 ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník*. 2. vyd. Praha: C.H.Beck, 2012, 3244 s.

vědomě zamlčí okolnost, která měla podstatný význam pro závěry a účel znaleckého posudku, a to i v případě, že na takovou okolnost nebyl přímo tázán, ač ji musel zákonitě při vypracování svého znaleckého posudku zjistit²⁵ a byl si vědom jejího významu.

1.3.2 Znaky skutkových podstat v § 346 odst. 2 písm. a) a b) TZ

Ve vztahu k § 346 odst. 2 TZ je nutné se zaprvé vypořádat s vymezením a charakteristikou křivé výpovědi, poté si přiblížit orgány, před nimiž se lze dopustit trestného činu dle § 346 odst. 2 TZ, jejichž taxativní výčet nám zákonodárce v § 346 odst. 2 TZ předkládá, a na závěr se pokusit o vymezení „*okolnosti, která má podstatný význam pro rozhodnutí nebo pro zjištění vyšetřovací komise Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky.*“

Obecně platí, že výpověď je vlastním důkazním prostředkem. Důkazním prostředkem je: „*Prostředek, který je používán orgánem činným v trestním řízení při dokazování k poznání skutečnosti, která je předmětem důkazu.*“²⁶ Pro účely **křivé výpovědi** ve smyslu § 346 odst. 2 písm. a) a b) TZ je bezpředmětné, zda křivá výpověď měla usvědčující či ospravedlňující charakter, zda byla původním nebo odvozeným důkazem anebo zda byla přímým či nepřímým důkazem. Důležité však je, aby výpověď naplňovala charakteristiku křivé výpovědi ve smyslu § 346 odst. 2 TZ, pročež musí svědek nebo znalec uvést nepravdu o okolnosti podstatné pro řízení (§ 346 odst. 2 písm. a) TZ) anebo takovou okolnost zamlčet (§ 346 odst. 2 písm. b) TZ). Dle usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 25. 4. 2012, sp. zn. 8 Tdo 402/2012 lze za takovou výpověď označit tu, „*ke které v době, v níž byla učiněna, jsou orgány činné v trestním řízení nuceny přihlédnout a která může vést k jinému rozhodnutí těchto orgánů stran průběhu trestního řízení a jeho výsledku a může zneemožnit zjištění skutkového stavu věci. Zpravidla půjde o skutečnost, kterou orgán uvedený v tomto ustanovení musí vzít v úvahu při řešení otázky, o níž má rozhodovat (v trestním řízení půjde o všechny okolnosti, které mohou ovlivnit rozhodnutí o vině nebo trestu, o uložení ochranného opatření nebo o nároku poškozeného).*“

Zejm. ve vztahu ke svědecké výpovědi je důležité mít na paměti, že shledání nevěrohodnosti výpovědi není pro účely naplnění § 346 odst. 2 TZ dostatečné, jelikož „*nevěrohodnost vyjadřuje jen pochybnosti o pravdivosti takové výpovědi, zatímco nepravdivost znamená jistotu, že tvrzení obsažené ve výpovědi je v rozporu se skutečností.*“²⁷

Společenskou škodlivost křivé výpovědi nijak nesnižuje skutečnost, že je uvedena v občanskoprávním řízení, jelikož jak občanskoprávní, tak trestní řízení mají shodnou intenzi-

25 ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník*. 2. vyd. Praha: C.H.Beck, 2012, 3244 s.

26 JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo procesní*. 3. vyd. Praha: Leges, 2013, 372 s.

27 Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 30. 8. 2005, sp. zn. 7 Tdo 1103/2005.

tu zájmu na správném zjištění skutkového stavu věci.²⁸

Od křivé výpovědi svědka je nezbytné odlišit křivé vysvětlení. Na rozdíl od protokolu o výpovědi svědka nelze zpravidla úřední záznam o podání vysvětlení použít jako důkazní prostředek před soudem (s výjimkou v § 211 odst. 6 TŘ). Vysvětlení je podáváno za podmínek podle § 158 TŘ. Ačkoliv osoba podávající vysvětlení může mít v určitých ohledech obdobná práva (např. právní pomoc advokáta ve smyslu § 158 odst. 5 TŘ, právo odepřít výpověď za splnění podmínek v § 158 odst. 8 TŘ) a povinnosti (např. vypovídat pravdu a nic nezamlčovat podle § 158 odst. 8 TŘ, povinnost dostavit se k podání vysvětlení a v případě neuposlechnutí vzniká soudu možnost jejího předvedení nebo uložení pořádkové pokuty podle § 158 odst. 7 TŘ) jako svědek, nelze ji zaměňovat se svědkem podávajícím výpověď, kterému se, na rozdíl od osoby podávající vysvětlení, dostává poučení ve smyslu § 101 odst. 1 TŘ, včetně poučení o následcích křivé výpovědi.

S ohledem na výše uvedené je zřejmé, že osoba podávající křivé vysvětlení nebude odpovědná podle § 346 odst. 2 TZ. Nicméně podá-li osoba (ať už nepodnikající fyzická, právnická či podnikající fyzická) podávající vysvětlení křivé vysvětlení, tedy uvede-li „*nepravdu o okolnosti, která má podstatný význam pro rozhodnutí, nebo takovou okolnost zamlčí,*“ bude odpovědná za přestupek podle § 6 zákona č. 251/2016 Sb., o některých přestupcích, v důsledku čehož jí může být uložena pokuta do výše 50.000,- Kč. Důvodem absence trestněprávní odpovědnosti podle § 346 odst. 2 TZ je skutečnost, že zejména na počátku přípravného řízení nemusí být zcela jasné, kdo bude obviněn a kdo bude figurovat pouze v procesním postavení svědka.²⁹

V pozdějších podkapitolách bude blíže rozebrána skutečnost, že svědek podávající křivou výpověď z důvodu snahy zakrýt svůj trestný čin nebude trestněprávně odpovědný podle § 346 odst. 2 TZ. Domnívám se, že obdobnému režimu by měla podléhat i osoba podávající vysvětlení, tedy osoba, která podala křivé vysvětlení, aby zakryla svůj trestný čin, by neměla být odpovědná za přestupek dle § 6 zákona č. 251/2016 Sb.

Ustanovení § 346 odst. 2 TZ obsahuje taxativní **výčet orgánů, před nimiž se lze dopustit některé ze skutkových podstat uvedených v § 346 odst. 2 písm. a) či b) TZ**. Těmito orgány jsou soudy, mezinárodní soudní orgány, notář jako soudní komisař, státní zástupce, policejní orgán, který koná přípravné řízení podle trestního řádu, anebo vyšetřovací komise Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky.

Výkon moci soudní realizovaný nezávislými soudy je zakotven již na ústavní úrovni, zejm.

28 Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 7. 3. 2017, sp. zn. 6 Tdo 205/2017.

29 FRYŠTÁK, M. Úřední záznam o podání vysvětlení jako důkaz v trestním řízení. *Trestněprávní revue* [online]. 2013, 12(9) [cit. 2018-04-01], 199-202 s. Dostupné z: <<https://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=nrptembrgnpxi4s7hfpngxzrhe4q&groupIndex=3&rowIndex=0#>>

v hlavě IV. ústavního zákona č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky (dále jen jako „Ústava“), a hlavě V. ústavního zákona č. 2/1993 Sb., listina základních práv a svobod (dále jen jako „LZPS“). Dále ji blíže rozvádí a konkretizuje zejm. zákon č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích. Řízení před soudem zahrnuje nejen trestní řízení, ale též soudnictví občanskoprávní a správní, a řízení před Ústavním soudem České republiky.³⁰

Mezinárodním soudním orgánem měl zákonodárce na mysli Mezinárodní soudní dvůr v Haagu, Mezinárodní rozhodčí soud v Haagu, (Mezinárodní trestní tribunál pro bývalou Jugoslávii³¹), Mezinárodní trestní tribunál pro Rwandu, Mezinárodní trestní soud, Evropský soud pro lidská práva, soudy Evropské unie – Evropský soudní dvůr a Tribunál.³²

Postavení a úkoly notáře jakožto soudního komisaře vyplývají z § 100 a násl. zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních. Soudem pověřený notář jakožto soudní komisař provádí v řízení o pozůstalosti úkony soudu prvního stupně.

Státní zástupce je orgán činný v trestním řízení, který v řízení před soudem vystupuje jako jedna ze stran soudního řízení.³³ Jeho postavení dále upravuje zákon č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství. Jeho právům a povinnostem v trestním řízení se pak zejm. věnuje trestní řád.

Ve vztahu k policejnímu orgánu může být použita legální definice, která se nachází v § 12 odst. 2 TŘ. Před policejním orgánem se však lze dopustit trestného činu podle § 346 odst. 2 písm. a) či b) TZ pouze tehdy, když policejní orgán koná přípravné řízení podle TŘ.

Konečně možnost zřídit Vyšetřovací komisi Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky je upravena již v samotné Ústavě, a to konkrétně v čl. 30 Ústavy, navrhne-li to nejméně pětina poslanců. Účelem jejího zřízení je vyšetření věci veřejného zájmu. Bližší podmínky týkající se jejího zřízení a činnosti upravují § 48 a § 49 zákona č. 90/1995 Sb., o jednacím řádu Poslanecké sněmovny, a příloha č. 1 k tomuto zákonu – jednací řád vyšetřovací komise.

Konečně však k naplnění skutkové podstaty dle § 346 odst. 2 TZ nestačí pouze v pozici svědka či znalce uvést nepravdu o určité okolnosti či zamlčet okolnost před některým z orgánů vyjmenovaných v § 346 odst. 2 TZ. Musí se totiž jednat o takovou **okolnost, která má podstatný význam pro rozhodnutí** daného orgánu nebo pro zjištění vyšetřovací ko-

30 ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní právo hmotné*. 7. vyd. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, 891 s.

31 Mezinárodní trestní tribunál pro bývalou Jugoslávii ukončil svou činnost k 31. 12. 2017. Podaná odvolání bude nadále vyřizovat Mechanism for International Criminal Tribunals zřízený Organizací spojených národů. Lze předpokládat, že i tento orgán spadá pod pojem mezinárodní soudní orgán.

32 ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník*. 2. vyd. Praha: C.H.Beck, 2012, 3244 s.

Nutno podotknout, že výše uvedený komentář ve svém výčtu soudů Evropské unie uvedl Soud prvního stupně, což je název používaný před Lisabonskou smlouvou, dnes je již nazýván Tribunál.

33 JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 4. vyd. Praha: Leges, 2014, 198 s.

mise Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky.³⁴ Jinými slovy, aby byla uvedená nepravda či zamlčená okolnost relevantní pro účely § 346 odst. 2 TZ, musí mít určitou kvalitu a význam. Platí, že neexistuje žádné obecné pravidlo, které je možné bezmyšlenkovitě aplikovat za účelem kvalifikace takové okolnosti pro tyto účely. Naopak v každém jednotlivém případě je nutné zvlášť vyhodnotit, zda je tato podmínka naplněna či nikoliv.

Zároveň taková okolnost musí mít podstatný význam pro rozhodnutí, ale nemusí být nutně rozhodující. Dle odborné veřejnosti to bude taková skutečnost, „*kteřou orgán uvedený v tomto ustanovení musí vzít v úvahu při řešení otázky, o níž má rozhodovat (v trestním řízení půjde o všechny okolnosti, které mohou ovlivnit rozhodnutí o vině nebo trestu, o uložení ochranného opatření nebo o nároku poškozeného)*“.³⁵

Z výše uvedených závěrů vychází i judikatura, např. usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 21. 5. 2013, sp. zn. 4 Tdo 406/2013-21, v němž je nadto dospěno k závěru:

„Vágní právní závěr o možné "způsobilosti výpovědi obviněného, hodnocené jako nepravdivé, významným způsobem ovlivnit další postup a rozhodování orgánů činných v trestním řízení" bude nutno nahradit jednoznačným a najisto postaveným zjištěním jaký konkrétní dopad nepravdivé tvrzení obviněného v procesním postavení svědka pro toto konkrétní řízení mělo (např. zda v souvislosti s nepravdivou výpovědí obviněného došlo k zastavení trestního stíhání).“³⁶

Z citovaného úryvku usnesení Nejvyššího soudu České republiky jednoznačně vyplývá, že soudy se musí při dokazování soustředit na otázku, jakým konkrétním způsobem došlo k naplnění znaku „*okolnost, která má podstatný význam*“, bez něhož nemohou být naplněny skutkové podstaty dle § 346 odst. 2 písm. a) a b) TZ. Zároveň nám výše uvedený judikát nabízí i určitý návod pro určení „*okolnosti, která má podstatný význam*“ ve vztahu k trestnímu řízení.

Okolnost, zda svědek nebo znalec uvedl nepravdu o skutečnosti podstatné pro řízení, příp. takovou okolnost zamlčel, musí soud vyřešit samostatně jako předběžnou otázku podle § 9 odst. 1 TR.³⁷

---

34 JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 4. vyd. Praha: Leges, 2014, 856 s., ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník*. 2. vyd. Praha: C.H.Beck, 2012, 3246 s.

35 ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník*. 2. vyd. Praha: C.H.Beck, 2012, 3246 s.

36 Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 21. 5. 2013, sp. zn. 4 Tdo 406/2013-21.

37 Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 30. 8. 2005, sp. zn. 7 Tdo 1103/2005.

Podobně lze dovodit z ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní řád. Komentář*. 7. vyd. Praha: C. H. Beck, 2013, 171 s. „*Jestliže jde o otázku viny, musí ji orgán trestního řízení posoudit samostatně i v případě, že tu již je pravomocné rozhodnutí příslušného orgánu o takové předběžné otázce. Za otázku viny je nutno považovat nejen každý znak trestného činu, uvedený ať už ve zvláštní nebo obecné části trestního zákona, ale i každou jednotlivou podmínku nutnou pro závěr, zda se jedná o trestný čin či nikoli.*“

1.3.3 Znaky kvalifikovaných skutkových podstat dle § 346 odst. 3, 4, 5 TZ

Ustanovení § 346 odst. 3 písm. b) TZ obsahuje výčet alternativních okolností podmiňujících použití vyšší trestní sazby; těmi jsou vážné poškození v zaměstnání, narušení rodinných vztahů a způsobení jiné vážné újmy. **Vážným poškozením v zaměstnání** může být např. odvolání z vedoucí funkce, citelné snížení výdělku, udělení výtky či rozvázání pracovního poměru.³⁸ Samozřejmě škála toho, co může spadat pod pojem „*vážné poškození v zaměstnání*“, je poměrně široká, kdy pro správné zhodnocení bude nezbytné vzít v úvahu všechny relevantní skutkové okolnosti.

Pojem **narušení rodinných vztahů** taktéž nelze jednoznačně definovat; je pouze možné popsat některé jeho podmínky, příp. udat příklady, které by se pravděpodobně zařadily do této kategorie. Narušení rodinných vztahů nastane pravděpodobně v případě zpretrhání vztahů v rodině či alespoň při jejich zhoršení, kdy však bude nutné zvážit míru jejich zhoršení a dovodit příčinnou souvislost. Zároveň bude záležet na konkrétní situaci a úvaze soudu, zda rodinu bude vnímat ve významu nukleární rodiny (manžel, manželka a děti), rozšířené (zahrnuje i prarodiče, tety, strýce, bratrance, sestřenice atd.) či zda a do jaké míry do své úvahy zahrne formy moderního soužití (např. registrované partnerství, heterosexuální a homosexuální páry společně žijící bez uzavřeného manželství / registrovaného partnerství nebo různé varianty polygamního soužití).³⁹ Pokud v důsledku jednání předvídaného v § 346 odst. 1 TZ, § 346 odst. 2 písm. a) TZ nebo § 346 odst. 2 písm. b) TZ dojde k rozvodu manželství či přerušování styků mezi rodiči a dětmi, pravděpodobně bude naplněno narušení rodinných vztahů jako podmínky pro použití vyšší trestní sazby.

V této souvislosti je nutné znovu zdůraznit, že v případě, že svědek nebo znalec uvede pravdivou okolnost (např. znalec ve svém znaleckém posudku dojde k závěru, že osoba X trpí duševní poruchou, anebo svědek vypoví, že ženatý muž X udržoval intimní poměr s třetí osobou), tak ačkoliv v důsledku závěrů/výpovědi znalce/svědka dojde k narušení rodinných vztahů (např. v důsledku odhalení nevěry svědkem či zjištění duševního onemocnění znalcem), nenaplní znalec ani svědek žádnou ze základních skutkových podstat v § 346 TZ.

Jiná vážná újma musí být závažností svých následků srovnatelná s předchozími popsanými újmami. Příkladem může být např. omezení svéprávnosti či ztráta zakázky v rámci podnikání.⁴⁰

K této problematice je nutné uvést, že pachatel, který se dopustí trestného činu křivé výpo-

38 ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník*. 2. vyd. Praha: C.H.Beck, 2012, 3247 s.

39 V tomto kontextu je vhodné odkázat na judikaturu Evropského soudu pro lidská práva (dále jen jako „ESLP“), konkrétně rozsudek ESLP ze dne 24. 6. 2010 ve věci Schalk a Kopf proti Rakousku, stížnost č. 30141/04, v níž ESLP shledal, že soužití osob stejného pohlaví může být formou rodinného života ve smyslu čl. 8 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv.

40 ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník*. 2. vyd. Praha: C.H.Beck, 2012, 3247 s.

vědi a nepravdivého znaleckého posudku v jeho kvalifikované podobě dle § 346 odst. 3 písm. b) TZ, nemusí svým jednáním skutečně způsobit následky předvídané v písm. b), postačí, pokud jedná v úmyslu je způsobit, ačkoliv takové následky nemusí vůbec nastat. Zároveň ve vztahu ke znakům uvedeným v § 346 odst. 3 písm. b) TZ je výslovně stanoveno, že je vyžadováno úmyslné zavinění.

Jako názorný příklad může posloužit situace, kdy svědek (tajně zamilovaný do manželky obžalovaného) před soudem uvede při projednávání případu údajného spáchání trestného činu pohlavního zneužití, že se mu obžalovaný svěřil, že má pedofilní sklony. Ve skutečnosti se však obžalovaný svědkovi s ničím takovým nesvěřil. Uvedení takové okolnosti by nepochybně splňovalo podmínku podstatného vlivu na rozhodnutí. Svědek navíc jednal v úmyslu oslabit důvěru manželky obžalovaného v nevinu jejího muže, což by ideálně mohlo dle plánů svědka vyústit v rozvod s obžalovaným. Manželka však svědkovi v tomto hypotetickém případě neuvěřila a s manželem se nerozvedla. Ačkoliv svědkovi jeho zákeřný plán nevyšel, dopustil se trestného činu křivé výpovědi a nepravdivého znaleckého posudku dle § 346 odst. 2 písm. a), odst. 3 písm. b) TZ, neboť jednal v úmyslu narušit rodinné vztahy obžalovaného a jeho manželky.

Novelizací TZ zákonem č. 287/2018 Sb. došlo k vytvoření nové kvalifikované skutkové podstaty v § 346 odst. 3 písm. a), v níž je na rozdíl od dřívější právní úpravy postihována snaha získat „*pro sebe nebo pro jiného prospěch*.“ V § 346 odst. 3 písm. a) TZ je výslovně uvedeno, že tato okolnost podmiňující použití vyšší trestní sazby musí být zaviněna úmyslně.

V kvalifikované skutkové podstatě definované v § 346 odst. 4 písm. b) TZ je jakožto okolnost podmiňující použití vyšší trestní sazby uvedeno způsobení **značné škody** a v písm. c) získání „*pro sebe nebo pro jiného značného prospěchu*.“ Hranice výše prospěchu a škody jsou uvedeny přímo v § 138 odst. 1 TZ, přičemž značnou škodou se rozumí škoda dosahující částky nejméně 500.000,- Kč.

Obdobně je koncipován § 346 odst. 5 TZ, v němž se v písm. a) vyžaduje **škoda velkého rozsahu** a v písm. b) získání „*pro sebe nebo pro jiného prospěchu velkého rozsahu*.“ Velkým rozsahem je částka v minimální výši 5.000.000,- Kč.

Pro úplnost je třeba uvést, že byla zavedena nová kvalifikovaná skutková podstata obsažená v § 346 v odst. 4 písm. a) TZ, která podmiňuje použití vyšší trestní sazby spácháním trestného činu křivé výpovědi a nepravdivého znaleckého posudku **členem organizované skupiny**. Organizovaná skupina není v TZ definována a její obsah je dovozován pouze judikaturou.⁴¹

---

41 Blíže k pojmu např. VÁVRA, L. Nikoli každá organizovaná skupina je zločinecká. *Právní prostor*. [online]. 10. 12. 2015 [cit. 2019-02-02]. Dostupné z: <<https://www.pravniprostor.cz/clanky/trestni->

V souladu s § 17 písm. a) TZ postačí ve vztahu k těžším následkům obsaženým v kvalifikovaných skutkových podstatách v § 346 odst. 4 a 5 TZ zavinění z nedbalosti.

Na závěr nezbyvá než poznamenat, že před novelizací TZ zákonem č. 287/2018 Sb. obsahoval § 346 TZ kvalifikované skutkové podstaty pouze v odst. 3 písm. a) („způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 nebo 2 značnou škodu“) a písm. b) („spáchá-li takový čin v úmyslu jiného vážně poškodit v zaměstnání, narušit jeho rodinné vztahy nebo způsobit mu jinou vážnou újmu“). Obžaloby pro spáchání trestného činu dle § 346 odst. 3 TZ však byly podávány pouze v jednotkách případů ročně, jak blíže rozebírá kapitola „Statistické údaje ohledně § 346 TZ.“ Zároveň tehdejší široké rozpětí trestní sazby v § 346 odst. 3 TZ dávalo podle mého názoru soudcům dostatečnou možnost rozlišit různou společenskou nebezpečnost. Domnívám se tedy, že je poněkud diskutabilní, zda bylo nezbytně nutné vytvořit samostatnou skutkovou podstatu např. pro případ způsobení škody velkého rozsahu (dnes hrozící trest odnětí svobody na tři léta až deset let), když před novelou byl trest odnětí svobody stanoven na dvě léta až deset let při způsobení značné škody, tudíž měl soudce velmi široký prostor zohlednit i vyšší způsobenou škodu než značnou.

1.4 Objekt trestného činu křivé výpovědi a nepravdivého znaleckého posudku

„Objekt trestného činu definujeme jako společenské vztahy (například vztahy vlastnické), zájmy a hodnoty (například život člověka, jeho zdraví, čest, důstojnost, jeho osobní svobodu) chráněné trestním zákonem.“⁴²

Trestné činy jsou seskupovány do hlav a oddílů tak, aby byly pospolu trestné činy s podobným individuálním objektem. Jak již bylo uvedeno výše, řazení hlav v TZ není rozhodně náhodné. Naopak tím zákonodárce vyjadřuje určitou hierarchii právních statků, které zákonodárce považuje za natolik důležité/cenné, že se jim dostalo ochrany až na úrovni trestního zákonodárství.⁴³ Na tomto místě je nutné upozornit, že ne všem právním statkům je poskytnuta ochrana na úrovni trestního zákonodárství, tudíž již samotná skutečnost, že určité jednání bylo zařazeno mezi trestné činy, svědčí o privilegovaném postavení chráněného objektu ve vztahu k ostatním jednáním, která nejsou postižitelná skrze trestní právo, jež zde působí jako tzv. *ultima ratio*, tedy poslední, nejpřísnější prostředek ochrany objektu, který se užívá až tehdy, když ostatní (mírnější) selhaly.

Objekty můžeme blíže rozlišovat. Druhový objekt tvoří „*druhovému rysy individuálních ob-*

---

pravo/nikoli-kazda-organizovana-skupina-je-zlocinecka>

42 JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 4. vyd. Praha: Leges, 2014, 170 s.

43 JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 4. vyd. Praha: Leges, 2014, 173-174 s.

jektů jednotlivých trestných činů.“⁴⁴ To znamená, že druhový objekt získáme abstrahováním podobných individuálních objektů trestných činů. Na základě této myšlenkové operace jsme pak lépe schopni systematicky třídit trestné činy a sdružovat je do příbuzných hlav a oddílů, přičemž právě názvy jednotlivých hlav a oddílů nám mohou pomoci při určení druhového objektu trestného činu.

Konkrétně u trestného činu křivé výpovědi a nepravdivého znaleckého posudku je možné vycházet z názvu hlavy X. TZ. „*Trestné činy proti pořádku ve věcech veřejných*“ a dílu čtvrtého TZ „*Jiná rušení činnosti orgánu veřejné moci.*“ Za druhový objekt lze tedy ve vztahu k trestnému činu křivé výpovědi a nepravdivého znaleckého posudku považovat právě pořádek ve věcech veřejných.

Individuálním objektem, k jehož ochraně slouží konkrétní trestný čin, je pak jedinečný specifický zájem nebo hodnota. Je to právě individuální objekt, který je nezbytně znakem skutkové podstaty trestného činu.⁴⁵ Individuální objekt je možné určit díky hlubší analýze skutkové podstaty a zodpovězení otázky, co má být konkrétní skutkovou podstatou chráněno.

Ve vztahu k § 346 odst. 1 TZ lze dospět k závěru, že individuálním objektem je zájem společnosti na řádném výkonu znalecké činnosti.⁴⁶ Zákonodárce svým rozhodnutím zařadit danou skutkovou podstatu do trestního zákoníku dává najevo, že si plně uvědomuje zásadní význam znalecké činnosti, jejíž výsledky se pak nezřídka stávají jedním z rozhodujících podkladů pro konečné rozhodnutí ve věci, ať už ze strany různých orgánů státní správy, samosprávy i fyzických a právnických osob.⁴⁷

V této souvislosti je nutné upozornit, že o spáchání trestného činu křivé výpovědi a nepravdivého znaleckého posudku dle § 346 odst. 1 TZ se bude jednat pouze v případě jeho úmyslného spáchání (blíže rozebráno v následujících podkapitolách), spolu za splnění dalších podmínek. Trestný čin křivé výpovědi a nepravdivého znaleckého posudku tedy nepostihuje podání znaleckých posudků pochybné kvality, na něž upozorňuje Šámal (2016),⁴⁸ které však nenaplnují podmínku úmyslného zavinění.

Ve vztahu k § 346 odst. 2 písm. a) a b) TZ je individuálním objektem této skutkové podstaty „*zájem na správném zjištění skutkového stavu jako základu zákonného rozhodnutí v řízení o dědictví, v řízení před soudy včetně mezinárodních soudních orgánů, státních zástupců nebo policejních orgánů, pokud konají přípravné řízení podle trestního řádu, a obdobný zájem na správných zjištěních vyšetřovací komise Poslanecké sněmovny.*“⁴⁹

44 JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část.* 4. vyd. Praha: Leges, 2014, 172 s.

45 JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část.* 4. vyd. Praha: Leges, 2014, 175 s.

46 ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník.* 2. vyd. Praha: C.H.Beck, 2012, 3242 s.

47 Ibid.

48 ŠÁMAL, P. Znalci a jejich trestní odpovědnost. *Bulletin advokacie.* 2016, 23(9), 15 s.

49 ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník.* 2. vyd. Praha: C.H.Beck, 2012, 3242 s.

1.5 Objektivní stránka trestného činu křivé výpovědi a nepravdivého znaleckého posudku

Objektivní stránka trestného činu je dalším obligatorním znakem trestného činu. Platí, že „objektivní stránku trestného činu charakterizuje způsob spáchání trestného činu a jeho následky.“⁵⁰ Obligatorními znaky objektivní stránky trestného činu pak jsou: jednání, následek a příčinná souvislost.⁵¹ Pokud některý z vyjmenovaných znaků chybí, nemůže se ve svém důsledku jednat o trestný čin, jelikož není naplněna objektivní stránka trestného činu.

Ve vztahu k § 346 odst. 1 TZ jsou níže identifikovány a charakterizovány obligatorní znaky objektivní stránky tohoto trestného činu.

1) Jednání

Jednáním rozumíme „projev vůle pachatele trestného činu, navenek odpovídající typovým znakům jednání uvedeným ve skutkové podstatě trestného činu.“⁵² Jednáním však není pouze vůlí řízený pohyb, tedy konání, ale také zdržení se takového pohybu, tedy i opomenutí.⁵³

Ustanovení § 346 odst. 1 TZ řadíme mezi nepravé omisivní trestné činy, což jsou takové trestné činy, které je možné spáchat jak konáním, tak opomenutím. To jinými slovy znamená, že k naplnění obligatorního znaku jednání může dojít buď vypracováním a podáním nepravdivého či hrubě zkresleného znaleckého posudku (aktivní jednání → konání), anebo úmyslným opomenutím, tedy úmyslným nevypracováním úplného znaleckého posudku, například zamlčením důležitých okolností nezbytných pro správné vypracování znaleckého posudku, navzdory povinnosti znalce vypracovat pravdivý, nezkreslený a úplný znalecký posudek.⁵⁴

Není přitom rozhodující, zda byl znalecký posudek podán v písemné formě či ústně do protokolu.⁵⁵

2) Následek

Právně relevantním následkem je porušení objektu trestného činu, kterému byla věnována pozornost v předchozí kapitole, tedy zájmu společnosti na řádném výkonu znalecké činnosti. Rozhodně není nutnou podmínkou pro naplnění právně relevantního následku, aby na základě nepravdivého, hrubě zkresleného nebo neúplného znaleckého posudku došlo k vydání chybného rozhodnutí či k sérii jednání, které vycházely z mylného předpokladu správnosti vypra-

50 JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 4. vyd. Praha: Leges, 2014, 179 s.

51 Ibid.

52 Jednání v trestním právu. HENDRYCH, D. a kol. *Právní slovník* [online]. 3. vyd. Praha: C. H. Beck, 2009 [cit. 2018-09-05]. Dostupné z: <<https://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=nnptembqhfwp64zrguxguzlenzqw42k7ozpxi4tfon2g42lnl5yheylwou&groupIndex=0&rowIndex=0#>>

53 JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 4. vyd. Praha: Leges, 2014, 181 s.

54 ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník*. 2. vyd. Praha: C.H.Beck, 2012, 3244 s.

55 Ibid.

covaného znaleckého posudku.⁵⁶

3) Příčinná souvislosti

Příčinná souvislost je dána, pokud konání či úmyslné opomenutí rozebrané výše vyústilo v právně relevantní následek, tedy právně relevantní jednání implikovalo právně relevantní následek.

Ve vztahu k § 346 odst. 2 TZ jsou níže identifikovány a charakterizovány obligatorní znaky objektivní stránky tohoto trestného činu.

1) Jednání

Objektivní stránku trestného činu podle § 346 odst. 2 písm. a) TZ lze naplnit pouze komisivním (aktivním) jednáním: „*uvede nepravdu o okolnosti, která má podstatný význam pro rozhodnutí nebo pro zjištění vyšetřovací komise Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky,*“ resp. lže, zatímco § 346 odst. 2 písm. b) TZ lze naplnit jen omisivním (pasivním) jednáním: „*takovou okolnost zamlčí.*“ O zamlčení se bude jednat např. v situaci, kdy není pachatel na určitou okolnost vůbec tázán a sám ji aktivně neuvede, ačkoliv si je vědom, že daná okolnost má podstatný význam pro rozhodnutí, a tudíž by na ni měl sám aktivně upozornit.⁵⁷

Ať už se jedná o křivou výpověď nebo nepravdivý znalecký posudek, musí se jejich podání týkat „*okolnosti, která má podstatný význam pro rozhodnutí.*“ Okolnost, která má podstatný význam pro rozhodnutí, byla rozebrána v předchozích podkapitolách.

2) Následek

Následkem spáchání trestného činu podle § 346 odst. 2 písm. a) nebo b) TZ je porušení individuálního objektu identifikovaného pro § 346 odst. 2 písm. a) nebo b) TZ, tedy zájmu na správném zjištění skutkového stavu jakožto základu zákonného rozhodnutí pro subjekty uvedené v hypotéze ustanovení § 346 odst. 2 TZ.

Ustanovení § 346 odst. 2 TZ nevyžaduje, aby v důsledku jeho spáchání došlo k vydání nesprávného rozhodnutí nebo nesprávného zjištění vyšetřovací komise.⁵⁸

3) Příčinná souvislost

Pro příčinnou souvislost platí totéž, co bylo uvedeno výše k § 346 odst. 1 TZ.

1.6 Subjektivní stránka trestného činu křivé výpovědi a nepravdivého znaleckého posudku

Mezi obligatorní znaky skutkové podstaty trestného činu patří mimo jiné také jeho subjek-

56 JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 4. vyd. Praha: Leges, 2014, 856 s.

57 ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník*. 2. vyd. Praha: C.H.Beck, 2012, 3244 s.

58 JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 4. vyd. Praha: Leges, 2014, 856 s. ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník*. 2. vyd. Praha: C.H.Beck, 2012, 3241-3248 s.

tivní stránka. Subjektivní stránku trestného činu tvoří soubor znaků, které vyjadřují psychiku pachatele ve vztahu k trestnému činu.⁵⁹ Subjektivní stránka trestného činu může obsahovat celou řadu znaků (pohnutka, cíl, zavinění atd.). Pouze zavinění je ale obligatorním znakem subjektivní stránky trestného činu, tzn. že každá skutková podstata musí obsahovat zavinění, a to buď ve formě nedbalosti anebo úmyslu.⁶⁰ Ostatní znaky jsou pouze fakultativní, tedy nemusí se vyskytovat v každé skutkové podstatě.⁶¹ Pokud však některý z fakultativních znaků je ve skutkové podstatě trestného činu uveden, musí být naplněn, aby konkrétní jednání naplnilo danou skutkovou podstatu.⁶²

Ve vztahu k zavinění rozeznáváme úmysl přímý (§ 15 odst. 1 písm. a) TZ) a nepřímý (§ 15 odst. 1 písm. b) TZ) a nedbalost vědomou (§ 16 odst. 1 písm. a) TZ) a nevědomou (§ 16 odst. 1 písm. b) TZ). Navzdory absenci výslovného vyjádření požadavku úmyslu v § 346 odst. 1 TZ lze učinit závěr, že toto ustanovení vyžaduje zavinění ve formě úmyslu, přičemž k naplnění této skutkové podstaty postačuje úmysl nepřímý (§ 15 odst. 1 písm. b) TZ), tedy že „pachatel věděl, že svým jednáním může takové porušení nebo ohrožení způsobit, a pro případ, že je způsobí, byl s tím srozuměn.“ K výše uvedenému lze dospět na základě § 13 odst. 2 TZ, z něhož vyplývá, že ke spáchání základní skutkové podstaty je třeba úmyslného zavinění, nestanoví-li výslovně TZ, že postačí zavinění z nedbalosti. Stejný závěr platí taktéž pro obě základní skutkové podstaty v § 346 odst. 2 TZ.

O zavinění platí, že se musí vztahovat na všechny znaky konkrétní skutkové podstaty. Jako názorný příklad může posloužit § 346 odst. 2 TZ, jež vyžaduje, aby se jednalo o uvedení nepravdy / zamlčení okolnosti, „*kteřá má podstatný význam pro rozhodnutí nebo zjištění vyšetřovací komise Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky,*“ tedy že si pachatel trestného činu dle § 346 odst. 2 TZ musí být při jeho spáchání vědom, že se jedná o takovou okolnost. Pokud by si to pachatel neuvědomoval, např. protože se nesprávně domníval, že jím uvedená nepravda / zamlčená okolnost má jen marginální význam pro řízení, příp. by opíral svůj nesprávný úsudek ve věci významu uvedené nepravdy / zamlčené okolnosti o zkušenost z podobných řízení, kde byla daná skutečnost obvykle vyhodnocena jakožto marginální, tak by jednání pachatele nebylo kryto zaviněním ve formě úmyslu, tudíž by se vůbec nedopustil trestného činu křivé výpovědi a nepravdivého znaleckého posudku podle § 346 odst. 2 písm. a) či b) TZ, které vyžadují zavinění ve formě úmyslu ke všem znakům daných skutkových podstat.

Co se týká naplnění znaků podmiňujících použití vyšší trestní sazby (§ 17 TZ), postačuje

59 JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 4. vyd. Praha: Leges, 2014, 222 s.

60 Ibid.

61 JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 4. vyd. Praha: Leges, 2014, 223 s.

62 JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 4. vyd. Praha: Leges, 2014, 222-223 s.

zavinění ve formě nedbalosti (§ 16 TZ), není-li výslovně vyžadováno úmyslné zavinění.

Z výše uvedeného plyne, že ve vztahu ke znakům podmiňujícím použití vyšší trestní sazby obsaženým v § 346 odst. 3 písm. a) a b) TZ se vyžaduje úmyslného zavinění, zatímco u znaků podmiňujících použití vyšší trestní sazby v § 346 odst. 4 a odst. 5 TZ postačuje zavinění z nedbalosti.

Trestného činu křivé výpovědi a nepravdivého znaleckého posudku se tak nemůže dopustit osoba, jejíž zavinění spočívalo ve vztahu k základní skutkové podstatě v pouhé nedbalosti či jejíž jednání nebylo vůbec kryto zaviněním, jako např. v případě projednávaném Ústavním soudem České republiky pod sp. zn. II ÚS 341/96, v němž bylo rozhodnuto dne 25. 6. 1997. Ústavní soud České republiky v rámci rekapitulace proběhnuvších řízení připomněl závěry obecných soudů: „*Obecné soudy se vypořádaly s navrženými důkazy stěžovatele a o svědeckých výpovědích svědků, kteří v době spáchání tr. činu byli v přímém kontaktu se stěžovatelem, dovodily, že v případě jejich výpovědí se nejedná o křivé svědectví, neboť tyto svědkové s ohledem na počet osob v restauraci U Nováků si nemuseli povšimnout, že stěžovatel se z této restaurace vzdálil na dobu delší, než ve svých svědeckých výpovědích uvádí, neboť k provedení loupeže nebylo třeba delšího časového úseku.*“⁶³

V této souvislosti je nezbytné připomenout, že lidská paměť nefunguje jako nahrávací zařízení. Naopak s každým dalším vybavením si vzpomínky může docházet k pozměnění paměťové stopy.⁶⁴ Orgány činné v trestním řízení by tedy měly mít neustále na mysli, že lidská paměť je poměrně snadno ovlivnitelná, a to ať už tlakem zvenčí skrze tzv. „suggestion-induced false memory“, k čemuž jsou náchylné zejm. děti nižšího věku, ale i skrz tzv. „spontaneous false memory.“⁶⁵ Druhý jmenovaný typ paměťové chyby se spouští např. na základě nesprávných asociací, k čemuž jsou náchylní zejm. dospělí, kteří díky vyšší kognitivní vyspělosti, mají rozvinutější síť asociací, jež pak mohou nesprávně ovlivnit podobu vybavené vzpomínky.⁶⁶ Zkoumání paměti je v současné době dynamicky se rozvíjející oblastí výzkumu v oblasti psychologie, přičemž ze strany zahraničních expertů, tzv. „memory research experts,“ se ozývají výzvy, aby pro účely posuzování věrohodnosti svědků byli přizváváni výhradně vědci z této úzce specializované komunity, jelikož zpochybňují kompetenci psychologů, jejichž doménou není výhradně zkoumání paměti, vypracovat relevantní posudek na věro-

63 Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 25. 6. 1997, sp. zn. II ÚS 341/96.

64 GABBERT, F. & HOPE, L. Suggestibility in the Courtroom: How Memory Can be Distorted During the Investigative and Legal Process. In Otgaar, H. & Howe, M. L.: *Finding the Truth in the Courtroom: Dealing with Deception, Lies and Memories*. New York: Oxford University Press, 2017, 31-57 s.

65 OTGAAR, H. & HOWE, M. L. When Spontaneous Statements Should Not Be Trusted: False Memories in Children and Adults. In Otgaar, H. & Howe, M. L.: *Finding the Truth in the Courtroom: Dealing with Deception, Lies and Memories*. New York: Oxford University Press, 2017, 60-72 s.

66 Ibid.

hodnost dané výpovědi a vyhodnotit existenci nebezpečí paměťových chyb.⁶⁷

Pro účely posouzení trestného činu křivé výpovědi a nepravdivého znaleckého posudku, zejm. ve vztahu ke svědkům, je nutné mít na paměti, že velice často nelze dát rovnítka mezi uvedením nepravdy / zamlčením okolnosti a lhaním / úmyslným zamlčováním. Je přirozenou vlastností člověka, že zapomíná detaily, ale i celé události, zejm. za situace, kdy v době ukládání vzpomínky do paměti nevnímá událost jako jakkoliv mimořádnou či hodnou zvláštní pozornosti. Paměťová stopa s postupem času slábne,⁶⁸ proto Gabbert & Hope (2017)⁶⁹ vyzývají k výsledku svědka co nejrychleji po události, kdy je jeho paměťová stopa ještě poměrně čerstvá a zároveň byl vystaven co nejnižšímu množství vlivů, které mohou způsobit zkreslení vzpomínky (např. z důvodu opakovaného vybavování si události, *ex post* rozhovoru s dalšími svědky, přijetím informací z médií, potřeby se někomu svěřit a „probrat“ s ním onu událost, ale i skrze opakované výsledky). Výše uvedená výzva k urychlenému výsledku svědků a minimalizaci opakovaných výpovědí ale může být v některých případech v českém právním systému jen stěží vyslyšena s ohledem na podmínky trestního řádu, které omezují výslech svědka v přípravném řízení, příp. použitelnost takových výpovědí nebo úředních záznamů o vysvětlení jakožto důkazního prostředků v hlavním líčení.⁷⁰

Policisté či další osoby, které mají přístup k informacím o případu, by měli dbát zvýšené opatrnosti při komunikaci se svědkem, aby mu, byť i nevědomky, neprozradili další informace o případu, které by mohly ovlivnit buď přímo jeho vzpomínku či jistotu svědka, která se pojí ke správnosti/přesnosti vypovězených informací. Taktéž by se měly kompetentní osoby vyvarovat jakéhokoliv poskytnutí zpětné vazby (např. sdělení „Dobrá práce!“ nebo „Jste si tím ale opravdu jistý?!“).⁷¹

V českém právním řádu je jednou z pojistek proti justičním omylům zásada *in dubio pro reo*, tedy v pochybnostech ve prospěch, která slouží ve prospěch obžalovaného. Ve vztahu k trestnému činu křivé výpovědi a nepravdivého znaleckého posudku se pravděpodobně nej-

---

67 OTGAAR, H., HOWE, M. L., RUITER, de C., HOETMER, L. & VAN REEKUM, P. A Case Concerning Children's False Memories of Abuse: Recommendations Regarding Expert Witness Work. *Psychiatry, Psychology and Law*. 2017, 24(3).

68 Na to upozornil i Nejvyšší soud České republiky v usnesení ze dne 14. 5. 2008, sp. zn. 3 Tdo 239/2008, když vytkl soudům nižší instance „že se nijak blíže nezabývaly tím ... do jaké míry mohla být její výpověď zkreslena případně též časovým odstupem.“

69 GABBERT, F. & HOPE, L. Suggestibility in the Courtroom: How Memory Can be Distorted During the Investigative and Legal Process. In Otgaar, H. & Howe, M. L.: *Finding the Truth in the Courtroom: Dealing with Deception, Lies and Memories*. New York: Oxford University Press, 2017, 31-57 s.

70 Např. omezený výslech svědků při vyšetřování dle § 164 odst. 1 TR (nejedná-li se o rozšířené přípravné řízení dle § 169 odst. 1 TR), ve zkráceném přípravném řízení dle § 179b odst. 1TR, omezené použití úředního záznamu o vysvětlení v hlavním líčení dle § 211 odst. 6 TR a protokolu o výpovědi svědka dle § 211 odst. 3 a 4 TR.

71 GABBERT, F. & HOPE, L. Suggestibility in the Courtroom: How Memory Can be Distorted During the Investigative and Legal Process. In Otgaar, H. & Howe, M. L.: *Finding the Truth in the Courtroom: Dealing with Deception, Lies and Memories*. New York: Oxford University Press, 2017, 31-57 s.

častěji uplatní zejm. v pochybnostech týkajících se existence zavinění ve formě úmyslu. Právě prokázání úmyslu bude ve vztahu k trestnému činu křivé výpovědi a nepravdivého znaleckého posudku pravděpodobně vůbec nejsložitější.

Spolupráce s tzv. „memory research experts“ může být užitečná jakožto nástroj pro zhodnocení existence úmyslného zavinění ve vztahu k trestnému činu křivé výpovědi a nepravdivého znaleckého posudku. Může vést jak k vyvolání důvodných pochybností vedoucí k aplikaci zásady *in dubio proe reo*, tak ale i napomoci ke snížení počtu případů, kdy bude vyneseno zprošťující rozsudek právě z důvodu neprokázání úmyslného zavinění.

Nastíněnou problematiku správného vyhodnocení existence zavinění ve formě úmyslu navíc ztěžuje v praxi poměrně komplikované rozlišení úmyslu nepřímého a vědomé nedbalosti. Právě tato skutečnost má často rozhodující význam pro vyhodnocení, zda se pachatel dopustil trestného činu či nikoliv. Rozlišení úmyslu nepřímého a vědomé nedbalosti ve vztahu k § 346 odst. 1 TZ se stalo klíčovým předmětem zkoumání v usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 23. 11. 2016, sp. zn. 5 Tdo 1231/2016.

Dle rozhodnutí soudů nižších stupňů se v projednávaném případě dopustil znalec z oboru školství a kultury, odvětví výtvarné umění, T.M. trestného činu křivé výpovědi a nepravdivého znaleckého posudku podle § 346 odst. 1 TZ tím, že podal několik nepravdivých znaleckých posudků, ve kterých potvrdil pravost jemu předkládaných obrazů, které však byly ve skutečnosti pouhými padělkami.

Znalec T.M. založil svou obhajobu na skutečnosti, že nejednal úmyslně, když potvrdil pravost padělaných obrazů. Naopak argumentoval tím, že nepočítal s možností, že by někdo obrazy padělal, a že se spoléhal na tvrzení předkladatele o jejich pravosti. Takovou argumentaci soudy nižších stupňů logicky odmítly s tím, „že si znalec musel být vědom alespoň možnosti, že předkládané obrazy nemusí být pravé, ale může jít o padělkami. Ostatně v tom tkvěla podstata práce obviněného PhDr. T.M. jako znalce.“⁷²

Nejvyšší soud České republiky ve svém výše citovaném usnesení vysvětlil rozdíl mezi úmyslem nepřímým a vědomou nedbalostí následovně: „Při posuzování odlišností mezi vědomou nedbalostí a eventuálním úmyslem je třeba hodnotit, zda důvody, pro které se pachatel spoléhá, že trestněprávní následek nezpůsobí, mají charakter dostatečných důvodů, za něž je možno považovat jen takové, které sice v posuzovaném případě nebyly způsobilé zabránit relevantnímu následku z hlediska trestního práva, ale v jiné situaci a za jiných podmínek by k tomu mohly být reálně způsobilé.“⁷³

Zároveň Nejvyšší soud České republiky odmítl, že by v případě T.M. existovaly takové

---

72 Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 23. 11. 2016, sp. zn. 5 Tdo 1231/2016.

73 Ibid.

důvody, a konstatoval, „že ze závěrů znaleckého posudku PhDr. Petra Pavliňáka jednoznačně vyplynulo, že bylo v možnostech obviněného rozpoznat, že obrazy byly více či méně zdařilými napodobeninami originálních obrazů, pokud by dostal svým povinností znalce. Pokud tedy obviněný zcela rezignoval na tyto své povinnosti osoby odborně způsobilé a bez dalšího uvěřil tvrzením o pravosti jemu předkládaných obrazů, musel být minimálně srozuměn s tím, že závěry jeho znaleckých zkoumání nemusí odpovídat realitě.“⁷⁴

Nejvyšší soud České republiky se tedy ztotožnil se závěrem soudů nižšího stupně, že znalec T.M. spáchal trestný čin křivé výpovědi a nepravdivého znaleckého posudku podle § 346 odst. 1 TZ ve formě úmyslu nepřímého (§ 15 odst. 1 písm. b) TZ) a odmítl tak dovolání znalce T.M.

Na závěr této kapitoly zbývá doplnit, že, jak již bylo uvedeno v předešlých kapitolách, trestný čin křivé výpovědi a nepravdivého znaleckého posudku je řazen mezi trestné činy ohrožovací, tzn. jakožto nezbytný následek jeho spáchání postačuje nebezpečí vzniku poruchy, nikoli nutně vznik poruchy samotné. Právě nebezpečí vzniku poruchy musí být taktéž kryto zaviněním, a to ve formě požadované zákonodárcem.

1.7 Subjekt trestného činu křivé výpovědi a nepravdivého znaleckého posudku

Obligatorním znakem skutkové podstaty trestného činu je tzv. subjekt (někdy též používán výraz pachatel). Obecně je pachatelem osoba (fyzická nebo právnická), která spáchala trestný čin.⁷⁵ Pro účely této diplomové práce je pozornost upřena na pachatele v tzv. užším slova smyslu, tedy trestně odpovědnou osobu.

Fyzická osoba může být pachatelem trestného činu pouze v případě, že jsou kumulativně splněny následující podmínky: a) jedná se o fyzickou osobu, b) která je v době činu příčetná (§ 26 TZ) a c) dovršila patnáctý rok věku (§ 25 TZ).⁷⁶ V závislosti na konkrétních okolnostech případu pak může být vyžadováno naplnění i některé z dalších podmínek – např. mladistvý pachatel provinění musí být rozumově a mravně vyspělý, aby mohl rozpoznat protiprávnost činu nebo ovládat své jednání (§ 5 odst. 1 zákona č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže). V případě existence požadavku na konkrétní charakteristiku subjektu ve skutkové podstatě trestného činu musí být tato charakteristika naplněna (např. konkrétní subjekt, speciální subjekt atd.).

S účinností ke dni 1. 1. 2012 byla do českého právního řádu zakotvena trestní odpovědnost

---

74 Ibid.

75 JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 4. vyd. Praha: Leges, 2014, 200 s.

76 JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 4. vyd. Praha: Leges, 2014, 201-202 s.

právnícké osoby (dále jen jako „PO“). Od té doby může být pachatelem jak fyzická osoba, tak ale i PO, jejíž trestněprávní odpovědnosti se primárně věnuje zvláštní zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob (dále jen jako „ZoTOPO“), za subsidiárního použití trestního zákoníku, trestního řádu a zákona č. 104/2013 Sb., o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních. Pachatelství PO konkretizuje § 9 ZoTOPO. S účinností ke dni 1. 12. 2016 došlo novelizací ZoTOPO zákonem č. 183/2016 Sb. k zásadní změně § 7. Ustanovení § 7 ZoTOPO před touto novelou obsahovalo taxativní pozitivní výčet trestných činů, kterých se může dopustit PO. Výše zmíněnou novelou však zákonodárce v § 7 ZoTOPO vytvořil negativní výčet trestných činů, tedy těch trestných činů, které PO spáchat nemůže, avšak všech ostatních trestných činů uvedených v TZ se PO dopustit může. V důsledku novelty tedy došlo ke značnému rozšíření počtu trestných činů, kterých se může dopustit i PO. Nicméně ve vztahu k § 346 TZ platí, že již před výše popsanou novelou se mohla PO dopustit trestného činu křivé výpovědi a nepravdivého znaleckého posudku.

Trestný čin křivé výpovědi a nepravdivého znaleckého posudku ve svých jednotlivých skutkových podstatách vyžaduje, aby byl spáchán tzv. speciálním subjektem, tzn. okruh možných pachatelů je zúžen požadavkem, aby pachatel byl nositelem určitého postavení.⁷⁷ V § 346 odst. 1 TZ je takovým subjektem znalec, který podává znalecký posudek, ve vztahu k § 346 odst. 2 písm. a) TZ pak může být pachatelem alternativně buď svědek anebo znalec před jednou z taxativně vypočtených institucí, stejné platí o § 346 odst. 2 písm. b) TZ. U kvalifikovaných skutkových podstat pak záleží na tom, která ze základních skutkových podstat byla naplněna.

V následujících podkapitolách bude věnována pozornost znalci a svědkovi, zejm. ve vztahu k trestnému činu křivé výpovědi a nepravdivého znaleckého posudku, přičemž budou zmíněny i některé případy, v nichž by v praxi mohlo činit problém rozhodnout, zda se jedná o speciální subjekty ve smyslu některé ze základních skutkových podstat v § 346 TZ.

1.7.1 Znalec

*„Znalec je osobou se speciálními odbornými znalostmi rozdílnou od procesních stran (§ 12 odst. 6) a orgánů činných v trestním řízení (§12 odst. 1), která je přibírána za účelem objasnění konkrétní skutečnosti důležité pro trestní řízení, jejíž objasnění takových odborných znalostí vyžaduje,“*⁷⁸ kdy obdobnou definici lze užít i mimo trestní řízení. Stejná osoba nesmí v trestním řízení vystupovat zároveň jako znalec a svědek, jelikož dojmy získané na základě

---

77 JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 4. vyd. Praha: Leges, 2014, 219-220 s.

78 ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní řád. Komentář*. 7. vyd. Praha: C. H. Beck, 2013, 1568 s.

svědectví určité události by mohly zkreslit odborný úsudek této osoby ve funkci znalce⁷⁹ (podrobněji rozebráno v kapitole věnované svědkovi).

Činnost znalců je upravena ve zvláštním zákoně č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících (dále buď jako „ZZ“ nebo „zákon o znalcích“). Navzdory skutečnosti, že tento zákon prošel mnohými novelami, je předmětem kritiky odborné veřejnosti i samotných znalců kvůli své zastaralosti a nedostatečně zajištěnému dohledu nad prací znalců.⁸⁰ Opakovaně byl v minulosti neúspěšně připravován nový zákon o znalcích. Výsledek posledního takového pokusu, tedy tzv. zákon o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech se v současné době nachází v Poslanecké sněmovně České republiky a podle dosavadního průběhu legislativního procesu se nejeví, že by cokoliv stálo v cestě k jeho konečnému přijetí.

Znaleckou činnost vykonávají znalci zapsaní v seznamu znalců a tlumočnicků⁸¹ a znalecké ústavy zapsané v seznamu znaleckých ústavů,⁸² příp. znalci ad hoc. Podmínky pro jmenování znalců jsou uvedeny v § 4 ZZ. Obecnými předpoklady pro výkon funkce znalce je, aby taková osoba byla státním občanem České republiky⁸³, svéprávná, bezúhonná, nebyla v posledních třech letech vyškrtuta ze seznamu znalců a tlumočnicků pro porušení povinnosti dle ZZ, měla potřebné znalosti a zkušenosti v oboru, v němž má jako znalec působit, disponovala takovými osobními vlastnostmi, které dávají předpoklad, že znaleckou činnost může řádně vykonávat, a zároveň se svým jmenováním souhlasila.

Znaleckými ústavami jsou naproti tomu PO nebo jejich organizační složky, které jsou zapsány v seznamu znaleckých ústavů a specializují se na znaleckou činnost (§ 21 odst. 1 ZZ). Se-

---

79 ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní řád. Komentář*. 7. vyd. Praha: C. H. Beck, 2013, 1570 s., FRYŠTÁK, M. Odborné vyjádření versus znalecký posudek. In *Days of Law* [online]. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, Právnická fakulta, 2010 [cit. 2018-04-01]. Dostupné z: <[https://www.law.muni.cz/sborniky/dny_prava_2010/files/prispevky/01_aktualni/Frystak_Marek_\(3939\).pdf](https://www.law.muni.cz/sborniky/dny_prava_2010/files/prispevky/01_aktualni/Frystak_Marek_(3939).pdf)>

80 Např. ŠÁMAL, P. Znalci a jejich trestní odpovědnost. *Bulletin advokacie*. 2016, 23(9), 15 s., FRYŠTÁK, M. Odborné vyjádření versus znalecký posudek. In *Days of Law* [online]. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, Právnická fakulta, 2010 [cit. 2018-04-01]. Dostupné z: <[https://www.law.muni.cz/sborniky/dny_prava_2010/files/prispevky/01_aktualni/Frystak_Marek_\(3939\).pdf](https://www.law.muni.cz/sborniky/dny_prava_2010/files/prispevky/01_aktualni/Frystak_Marek_(3939).pdf)>

Nad novou úpravou znalecké činnosti. *Právní rozhledy* [online]. 2016, 26(10) [cit. 2018-04-01], II. s. Dostupné z: <<https://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=nrptembrgpxa4s7geyf6427nfuq&groupIndex=0&rowIndex=0>>

81 Ústřední seznam znalců a tlumočnicků je veden Ministerstvem spravedlnosti České republiky (§ 7 odst. 3 ZZ) a znalci jsou v něm tříděni na základě oborů/odvětví, v rámci nichž mají znaleckou působnost (konkrétní obory a odvětví jsou stanoveny v příloze č. 1 vyhlášky Ministerstva spravedlnosti č. 123/2015 Sb., kterou se stanoví seznam znaleckých oborů a odvětví pro výkon znalecké činnosti), specializace v rámci oboru a kraje podle krajského soudu, v jehož obvodu mají znalci trvalé bydliště.

82 Seznam znaleckých ústavů je taktéž veden Ministerstvem spravedlnosti České republiky (§ 21 odst. 2 ZZ). Znalecké ústavy jsou v něm tříděny na základě oddílu, kraje, oboru a rozsahu znaleckého oprávnění. Obory, pro něž může být zapsán znalecký ústav, jsou uvedeny v příloze č. 2 vyhlášky Ministerstva spravedlnosti č. 123/2015 Sb., kterou se stanoví seznam znaleckých oborů a odvětví pro výkon znalecké činnosti.

83 Nebo „občanem jiného členského státu Evropské unie, kterému bylo vydáno potvrzení o přechodném pobytu nebo povolení k trvalému pobytu na území České republiky, nebo státním příslušníkem jiného než členského státu Evropské unie, kterému bylo vydání povolení k trvalému pobytu na území České republiky“ (§ 4 odst. 1 písm. a) ZZ).

znam znaleckých ústavů je rozdělen do dvou částí (oddílů), přičemž ve druhém oddílu jsou zapsány vysoké školy nebo jejich součásti a veřejné výzkumné instituce, příp. jiné osoby veřejného práva nebo jejich organizační složky vykonávající vědeckovýzkumnou činnost v příslušném oboru (§ 21 odst. 3 ZZ). Tyto znalecké ústavy jsou určeny ke zpracovávání znaleckých posudků ve „zvlášť obtížných případech vyžadujících zvláštního vědeckého posouzení“ (§ 21 odst. 3 ZZ). V prvním oddílu jsou pak uvedeny ostatní znalecké ústavy.

Pro účely této diplomové práce postačí ke znaleckým ústavům doplnit, že znalecké ústavy se mohou dopustit za splnění dalších podmínek kterékoliv skutkové podstaty obsažené v § 346 TZ, kterou lze spáchat v postavení znalce, jelikož spáchání trestného činu křivé výpovědi a nepravdivého znaleckého posudku PO není vyloučeno (§ 7 ZoTOPO). Nicméně musí být splněny všechny podmínky uvedené v ZoTOPO, zejm. přičitatelnost trestného činu PO (§ 8 TOPO).

Za určitých výjimečných okolností je možné ustanovit znalcem v souladu s § 24 ZZ taktéž osobu, která není zapsána v seznamu znalců a tlumočnicků, tzv. znalce ad hoc, jestliže není pro některý obor do seznamu zapsán žádný znalec, příp. „nemůže-li znalec zapsaný do seznamu úkon provést, nebo jestliže by provedení úkonu znalcem zapsaným do seznamu bylo spojeno s nepřiměřenými obtížemi a náklady.“ Znalec ad hoc musí mít odborné předpoklady k podání posudku a se svým ustanovením souhlasit, přičemž může podat znalecký posudek teprve po složení znaleckého slibu do rukou orgánu, který ho ustanovil (§ 24 odst. 2 ZZ).

Postavení znalce ad hoc je zvláštní tím, že mu byla propůjčena znalecká působnost jen ve vztahu ke splnění konkrétně určeného znaleckého úkolu. Tato skutečnost podle mého názoru nebrání tomu, aby se ve vztahu ke znaleckému úkolu, jímž byl pověřen, mohl dopustit kterékoliv skutkové podstaty trestného činu křivé výpovědi a nepravdivého znaleckého posudku, kterou lze spáchat v postavení znalce. Tento závěr podporuje i skutečnost, že znalec ad hoc přijímá složením slibu práva a povinnosti znalce zapsaného v seznamu znalců a tlumočnicků, ale pouze pro podání konkrétního znaleckého úkonu.⁸⁴ Navíc, pokud by měl být znalec ad hoc vyslýchán k jím podanému znaleckému posudku, byl by vyslechnut v procesním postavení znalce, nikoliv svědka.⁸⁵

Znalci na rozdíl od některých jiných profesí nemají svou vlastní komoru (např. Česká advokátní komora, Exekutorská komora České republiky, Notářská komora České republiky, Česká lékařská komora atd.), která by jim umožnila spravovat se samostatným způsobem v rámci profesní samosprávy. Navzdory této skutečnosti se znalci snaží sdružovat ve formě nejrůznějších spolků, např. Komora soudních znalců České republiky (IČ 00536555), Spolek

---

84 DÖRFL, L. *Zákon o znalcích a tlumočnících. Komentář*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2009, 152 s.

85 ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní řád. Komentář*. 7. vyd. Praha: C. H. Beck, 2013, 1599 s.

znalců (IČ 02268540) či Asociace znalců a odhadců České republiky, z.s. (IČ 49465236), přičemž deklarovaným zájmem těchto spolků je obrana zájmů znalců a zvyšování kvality výkonu znalecké činnosti. Poslední návrh nového zákona o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech vytvořený Ministerstvem spravedlnosti České republiky taktéž se zřízením komory znalců nepočítá, zavádí však vstupní zkoušku jako nutnou podmínku pro zápis do seznamu znalců, znaleckých kanceláří a znaleckých ústavů a pravidelnou kontrolu znalců, znaleckých kanceláří a znaleckých ústavů (kontrola kvality tří zpracovaných znaleckých posudků během pěti let). Ministerstvo spravedlnosti České republiky si od této změny slibuje zvýšení kvality zpracovávaných znaleckých posudků, která je v současné době častým terčem kritiky.⁸⁶

1.7.1.1 Poučení znalce

Ačkoliv obecně platí zásada *ignorantia legis non excusat*, zákonodárce se rozhodl v některých případech skrze poučení znalce důrazně znalce upozornit na existenci trestného činu křivé výpovědi a nepravdivého znaleckého posudku. Je-li pro účely trestního řízení přibrán znalec, musí být poučen ve smyslu § 106 TŘ, a to mimo jiné o „významu znaleckého posudku z hlediska obecného zájmu a o trestních následcích křivé výpovědi a nepravdivého znaleckého posudku.“ Takové poučení je obvykle součástí opatření o přibrání znalce.⁸⁷ Jestliže však znalec poučen nebyl, lze provést doplňující výslech znalce, v rámci něhož bude poučen a poté zopakuje jím podaný posudek.⁸⁸

Znalecký posudek může být znalcem také vypracován na žádost některé ze stran řízení. Jestliže znalecký posudek vypracovaný na žádost strany má všechny zákonem požadované náležitosti včetně doložky znalce prokazující, že si je znalec vědom následků podání vědomě nepravdivého posudku (tedy trestněprávních následků podle § 346 TZ),⁸⁹ bude s posudkem nadále nakládáno, jako kdyby se jednalo o znalecký posudek, který byl vyžádán orgánem činným v trestním řízení (v souladu s § 110a TZ) anebo soudem pro účely občanského soudního řízení (v souladu s § 127a zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád; dále jen buď jako „OSŘ“ nebo „občanský soudní řád“) nebo soudního řízení správního (v souladu s § 64 zákona

86 Vládní návrh zákona o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech, vč. důvodové zprávy [online]. [cit. 2019-02-02], 30-31 s.

Dostupné z: <<http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=8&CT=72&CT1=0>>

87 ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní řád. Komentář*. 7. vyd. Praha: C. H. Beck, 2013, 1589 s.

88 Ibid.

89 Nelze zaměňovat znaleckou doložku (obsahující např. pod jakým číslem a pro jakou odbornost je znalec zapsán, číslo znaleckého posudku, pod nímž je evidován ve znaleckém deníku atd.) s doložkou znalce (obsahující znalcovo prohlášení, že si je vědom následků vědomě nepravdivého znaleckého posudku). Poučení podle § 106 TŘ se použije i před výslechem znalce, který podal znalecký posudek na žádost některé ze stran (ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní řád. Komentář*. 7. vyd. Praha: C. H. Beck, 2013, 1599, 1611 s.).

č. 150/2002 Sb., soudní řád správní; dále jen jako „SŘS“; ve spojení s § 127a OSŘ).

Pokud znaleckému posudku předloženému stranou bude chybět výše popsaná doložka znalce, nebude se na takový důkazní prostředek v trestním řízení hledět jako na znalecký posudek, ale jako na listinný důkaz.⁹⁰ V případě, že by nastala taková situace v trestním řízení, lze předpokládat, že by se soud pokusil zhojit vady předloženého znaleckého posudku, a to buď 1) písemným upozorněním znalce a výzvou k nápravě,⁹¹ anebo 2) skrze výslech znalce v hlavním líčení (či veřejném zasedání), při němž by byl takový znalec poučen podle § 106 TŘ.⁹² Pokud by znalec po poučení podle § 106 TŘ přednesl svůj znalecký posudek a trval na jeho závěrech, kterými by naplnil některou ze skutkových podstat obsažených v § 346 odst. 2 TZ, mohla by být již dovozena jeho trestněprávní odpovědnost pro trestný čin dle § 346 odst. 2 TZ, kterého se dopustil v procesním postavení znalce.

Nastala-li by taková situace v civilním řízení, nakládalo by se s takovým znaleckým posudkem jako s listinným důkazem, přičemž dle praxe soudců se ve většině případů nezajišťuje zhojení nedostatku spočívajícího v absenci doložky znalce podle § 127a OSŘ. Pokud by mimořádné okolnosti odůvodňovaly pokus o zhojení vady absence doložky znalce, bylo by přistoupeno k výslechu znalce. Předvolaný znalec by tak měl možnost podat svůj znalecký posudek (již dříve vypracovaný, avšak bez doložky znalce dle § 127a OSŘ) při výslechu. Ačkoliv občanský soudní řád postrádá explicitní úpravu poučení znalce před výslechem, byl by takový znalec poučen pravděpodobně s odkazem na obecné povinnosti znalce plynoucí ze zákona o znalcích.⁹³ S ohledem na absenci explicitního požadavku na poučení znalce o jeho trestněprávní odpovědnosti podle § 346 TZ v občanském soudním řádu, se domnívám, že obecné poučení znalce podle zákona o znalcích by bylo dostatečné pro možné dovození jeho trestněprávní odpovědnosti podle § 346 odst. 2 TZ za situace popsané výše.

1.7.1.2 Zvláštní případ zpracovatele odborného vyjádření

Pro účely této diplomové práce bude v této a následující podkapitole věnována pozornost zpracovateli odborného vyjádření a konzultantovi znalce. Jedná se o osoby, u nichž může vystat pochybnost, zda je možné, aby u nich byla dovozena trestněprávní odpovědnost za trestný čin křivé výpovědi a nepravdivého znaleckého posudku podle § 346 TZ spáchaného

---

90 ŠÁMAL, P. Výběr ze soudních rozhodnutí z oblasti trestněprávní. Soudní rozhledy [online]. 2005, 11(3) [cit. 2018-09-05], 111-114 s. Dostupné z: <<https://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=nrptembqgvpxg4s7gnpxgxzrgeyq&groupIndex=2&rowIndex=0#>>

91 Ibid.

92 ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní řád. Komentář*. 7. vyd. Praha: C. H. Beck, 2013, 1611 s.

93 Znalec přibráný předsedou senátu bude pravděpodobně poučen o své trestněprávní odpovědnosti již v přímo v usnesení o přibrání znalce (SVOBODA, K., SMOLÍK, P., LEVÝ, J., ŠÍNOVÁ, R. a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2017, 548 s.), ačkoliv tato povinnost není explicitně zakotvena v občanském soudním řádu.

v procesním postavení znalce. Z toho důvodu je nejprve nutné vymezit, kdo vůbec je zpracovatelem odborného vyjádření a konzultantem znalce, a následně se zaměřit na jejich trestní odpovědnost ve vztahu k § 346 TZ.

Navzdory existenci úpravy odborného vyjádření v § 127 OSŘ bude v této podkapitole věnována pozornost odbornému vyjádření v trestním řízení, které je upraveno v § 105 odst. 1 TR, jenž stanovuje, že „*je-li k objasnění skutečnosti důležité pro trestní řízení třeba odborných znalostí, vyžádá orgán činný v trestním řízení odborné vyjádření.*“ Teprve v případě, že pro složitost posuzované otázky není odborné vyjádření dostatečné, přibere se znalec za účelem podání znaleckého posudku.⁹⁴ Již na základě jazykového výkladu tohoto ustanovení lze dospět k závěru, že odborné vyjádření je preferovanou variantou před znaleckým posudkem, pokud to složitost posuzované otázky nevyklučuje. To nicméně neplatí bez výjimky – v některých případech je totiž výslovně stanoveno, že pro dané odborné posouzení je nezbytné přibrat znalce vždy, např. v § 105 odst. 4 TZ, § 110 TZ, § 115 TZ, § 116 odst. 1 a 2 TZ a § 118 TZ.

Příkladem složitosti posuzované otázky, která odůvodňuje přibrání znalce, může být např. otázka konstrukce a řízení motorových vozidel u dopravních nehod, výpočet rychlosti jízdy motorového vozidla,⁹⁵ vyhodnocení záznamu tachografického kotouče autobusu,⁹⁶ zjištění momentu smrti,⁹⁷ objasnění příčinné souvislosti mezi jednáním obviněného a smrtí poškozeného,⁹⁸ atd.⁹⁹ V praxi však může činit problém rozeznat situaci, která pro složitost posuzované otázky odůvodňuje přibrání znalce, od té, v níž postačuje vypracování odborného vyjádření. Obdobně problematické může být hodnocení, zda se vůbec jedná o skutečnost důležitou pro trestní řízení a jestli je k jejímu posouzení třeba odborných znalostí.

Obecně platí, že vypracování znaleckého posudku je zdlouhavé, poměrně drahé a může zdržovat trestní řízení, tudíž je neúčelné¹⁰⁰ a nevhodné nechávat vypracovávat znalecký posudek, když stačí odborné vyjádření. Nadužívání znaleckých posudků již v minulosti kritizoval bývalý veřejný ochránce práv Motejl.¹⁰¹ Naproti tomu zpracování odborného vyjád-

94 Obdobně § 127 odst. 1 OSŘ. Stejně ustanovení je za použití § 64 SŘS využitelné i pro soudní řízení správní. Na rozdíl od § 105 odst. 1 TR si může soud vyžádat odborné vyjádření pouze u orgánu veřejné moci.

95 Např. Rozhodnutí Nejvyššího soudu SSR ze dne 7. 3. 1986, sp. zn. 8 Tz 7/86.,
Rozsudek Nejvyššího soudu ČSR ze dne 16. 2. 1987, sp. zn. 7 Tz 5/87.

96 Rozsudek Nejvyššího soudu ČSR ze dne 19. 9. 1988, sp. zn. 5 Tz 26/88.

97 Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR ze dne 11. srpna 1970, sp. zn. 7 To 7/70.

98 Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 18. června 1965, sp. zn. 5 Tz 27/65.

99 ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní řád. Komentář*. 7. vyd. Praha: C. H. Beck, 2013, 1572 s.

100 ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní řád. Komentář*. 7. vyd. Praha: C. H. Beck, 2013, 1570 s.

101 FRYŠTÁK, M. Odborné vyjádření versus znalecký posudek. In *Days of Law* [online]. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, Právnická fakulta, 2010 [cit. 2018-04-01]. Dostupné z: <[https://www.law.muni.cz/sborniky/dny_prava_2010/files/prispevky/01_aktualni/Frystak_Marek_\(3939\).pdf](https://www.law.muni.cz/sborniky/dny_prava_2010/files/prispevky/01_aktualni/Frystak_Marek_(3939).pdf)>

ření je rychlejší, méně formální a levnější¹⁰² variantou. Navíc je odborné vyjádření v porovnání se znaleckým posudkem stručnější a díky tomu je jeho zpracování i méně časově náročné.¹⁰³ Hrozí však, že odborné vyjádření může být „poměrně kusé, nečinící si nárok na komplexnost, a tedy může být i značně zavádějící.“¹⁰⁴ Na rozdíl od znaleckého posudku nemá stanoveno formální ani obsahové náležitosti.¹⁰⁵ Zároveň se na osobu podávající odborné vyjádření nekladou tak vysoké požadavky (dostatečné jsou odborné znalosti)¹⁰⁶ jako na znalce, který musí mít hluboké odborné znalosti, jejichž předpokladem je soustavné sebevzdělávání a často i ukončené vysokoškolské vzdělání.¹⁰⁷

Odborného vyjádření se použije např. u lékařské zprávy o zranění poškozeného¹⁰⁸ nebo u zprávy „o ceně zboží či služeb od právnické nebo fyzické osoby, provozují obchodní živnost.“¹⁰⁹ Odborné vyjádření může pro účely trestního řízení vypracovat a) státní orgán, b) osoba zapsaná v seznamu znalců (a tlumočnicků) a za c) fyzická nebo právnická osoba s potřebnými odbornými předpoklady (§ 105 odst. 5 TŘ).

Ve vztahu k případné trestní odpovědnosti zpracovatele odborného vyjádření za trestný čin křivé výpovědi a nepravdivého znaleckého posudku je nezbytné mít na paměti, že odborné vyjádření není z hlediska členění důkazních prostředků dle povahy znaleckým posudkem, ale listinným důkazem.¹¹⁰ Dle judikatury Ústavního soudu České republiky¹¹¹ neexistuje, na rozdíl od znalce podávajícího znalecký posudek, který je trestněprávně odpovědný v procesním postavení znalce podle § 346 TZ, obdobná trestněprávní garance u osoby podávající odborné vyjádření, a to ani za situace, kdy by bylo odborné vyjádření vypracováno znalcem zapsaným v seznamu znalců a tlumočnicků.

Lze souhlasit, že trestněprávní odpovědnost zpracovatele odborného vyjádření za trestný

---

102 Odměna za odborné vyjádření je stanovena vyhláškou Ministerstva spravedlnosti č. 23/2002 Sb., kterou se stanoví výše odměny za odborné vyjádření podané na žádost orgánů činných v trestním řízení. V současné době činí odměna za každou započatou hodinu práce podle celkového rozsahu a náročnosti v rozmezí 75 až 125,- Kč, zatímco sazba odměn za znalecké posudky činí podle náročnosti a míry odborných znalostí, které bylo nutné k podání znaleckého posudku vynaložit, za jednu hodinu práce 100 až 350,- Kč, přičemž je stanovena v § 16 vyhlášky Ministerstva spravedlnosti č. 37/1967 Sb., k provedení zákona o znalcích a tlumočnících.

103 FRYŠTÁK, M. Odborné vyjádření versus znalecký posudek. In *Days of Law* [online]. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, Právnická fakulta, 2010 [cit. 2018-04-01]. Dostupné z: <[https://www.law.muni.cz/sborniky/dny_prava_2010/files/prispevky/01_aktualni/Frystak_Marek_\(3939\).pdf](https://www.law.muni.cz/sborniky/dny_prava_2010/files/prispevky/01_aktualni/Frystak_Marek_(3939).pdf)>

104 Usnesení Ústavního soudu České republiky ze dne 7. 3. 2017, sp. zn. IV. ÚS 4175/16.

105 JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo procesní*. 3. vyd. Praha: Leges, 2013, 439 s.

106 JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo procesní*. 3. vyd. Praha: Leges, 2013, 440 s.

107 CHMELÍK, J. a kol. *Místo činu a znalecké dokazování*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2005, 168 s.

108 DRAŠTÍK, A; FENYK, J. a kol. *Trestní řád. Komentář. I. díl*. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2017, 944 s.

109 ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní řád. Komentář*. 7. vyd. Praha: C. H. Beck, 2013, 1571 s.

110 ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní řád. Komentář*. 7. vyd. Praha: C. H. Beck, 2013, 1571 s.,

JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo procesní*. 3. vyd. Praha: Leges, 2013, 439 s.

111 Např. náleží Ústavního soudu České republiky ze dne 15. 8. 2008, sp. zn. III. ÚS 1076/08., Usnesení Ústavního soudu České republiky ze dne 7. 3. 2017, sp. zn. IV. ÚS 4175/16.

čin dle § 346 odst. 1 TZ nepřichází v úvahu, jelikož nezpracovává znalecký posudek, ale pouze odborné vyjádření. Pro potřeby § 346 odst. 2 písm. a) či b) TZ je nicméně zajímavým právním problémem, v jakém procesním postavení (zda-li vůbec) by byla osoba podávající odborné vyjádření vyslýchána, tedy jestli jako svědek nebo znalec. Trestní řád nijak neupravuje výslech osoby, která podala odborné vyjádření, a judikatura v tomto ohledu není konzistentní. Na jednu stranu existují závěry, že zpracovatele odborného vyjádření je možné vyslechnout jako svědka,¹¹² na druhou stranu rozhodnutí Vrchního soudu v Praze¹¹³ se kloní k závěru, že by zpracovatel odborného vyjádření měl být v hlavním líčení vyslechnut jako znalec. Taktéž odborná veřejnost je roztržštěná, zatímco jak komentář od C. H. Beck¹¹⁴ s odkazem na rozhodnutí Nejvyššího soudu SSR ze dne 21. 6. 1979, sp. zn. 4 Tz 31/79, tak komentář od Wolters Kluwer¹¹⁵ konstatují, že zpracovatel odborného vyjádření má být vyslechnut jako svědek, tak ale Růžička & Zzulová (2004)¹¹⁶ dospívají k závěru, že zpracovatele znaleckého posudku nebude možné vyslechnout v procesním postavení svědka, nýbrž znalce, „neboť předmětem výslechu zde většinou není podání svědeckví o okolnostech spáchaného trestného činu zjištěných na základě smyslového vnímání, ale odborné posouzení skutečností důležitých pro trestní řízení,“¹¹⁷ což je absolutně shodná argumentace, kterou použilo Nejvyšší státní zastupitelství ve svém výkladovém stanovisku č. 9/2003 (dále jen jako „Výkls. č. 9/2003“).

Ve Výkls. č. 9/2003 je konstatováno, že pokud by byl zpracovatel odborného vyjádření znalec zapsaný v seznamu znalců a tlumočnicků, bylo by možné přibrat ho jako znalce (a použít ho), aby mohl být následně vyslechnut v procesním postavení znalce. Postup naznačený ve Výkls. č. 9/2003 však vyvolává celou řadu otázek, např. jaký důsledek by měl takový postup pro odborné vyjádření; jednalo by se v takovém případě stále pouze o listinný důkaz, ke kterému by ale byl zpracovatel odborného vyjádření vyslýchán v procesním postavení znalce; mohla by pak být taková osoba odpovědná podle § 346 odst. 2 TZ, jehož se dopustila v procesním postavení znalce; a v neposlední řadě jestli by osoba, která dříve podala odborné vyjádření a následně byla vyslýchána v procesním postavení znalce, při výslechu podávala své původní odborné vyjádření ústně do protokolu jako znalecký posudek nebo jako odborné

---

112 Např. rozhodnutí Nejvyššího soudu SSR ze dne 21. 6. 1979, sp. zn. 4 Tz 31/79, Zpráva trestního kolegia Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 17. 3. 1987, č. j. Tpjf 46/86.

113 Rozhodnutí Vrchního soud v Praze, sp. zn. 7 To 97/1994.

114 ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní řád. Komentář*. 7. vyd. Praha: C. H. Beck, 2013, 1571 s.

115 DRAŠTÍK, A; FENYK, J. a kol. *Trestní řád. Komentář. I. díl*. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2017, 947 s.

116 RŮŽIČKA, M. & ZEZULOVÁ, J. K problematice vzájemného vztahu znaleckého posudku a odborného vyjádření po novele trestního řádu provedené zákonem č. 265/2001 Sb. *Trestněprávní revue* [online]. 2004, 3(9) [cit. 2018-09-05], 256-263 s. Dostupné z: <<https://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=nrptembqgrpxi4s7hfpzgxzsgu3a&groupIndex=0&rowIndex=0#>>

117 Ibid.

vyjádření; pokud by ho podávala jako znalecký posudek, zůstává nejasné, zda by musela celé původní odborné vyjádření přepracovat (alespoň ústně) do podoby znaleckého posudku (protože odborné vyjádření nemá na rozdíl od znaleckého posudku žádné formální ani obsahové náležitosti), atd. Při bližším zamyšlení by jistě vyvstalo mnoho dalších otázek ve vztahu k odbornému vyjádření, na které právní úprava nedává jednoznačnou odpověď.

Přetrvávají též nejasnosti, jak by se řešila situace, kdy by zpracovatel odborného vyjádření nebyl znalcem zapsaným v seznamu znalců a tlumočnicků. V takovém případě by pravděpodobně ani nepomohlo jeho jmenování znalcem ad hoc, jelikož by zpravidla nebyly splněny podmínky uvedené v § 24 ZZ a zároveň by byl takový postup v rozporu s judikaturou: „*Důvodem pro přibrání jako znalce osoby v seznamu soudních znalců nezapsané – § 24 odst. 1 zákona č. 36/1967 Sb. – nemůže být sama o sobě okolnost, že je s případem seznámena a podávala již v této věci odborné vyjádření.*“¹¹⁸

V případě pochybností o správnosti odborného vyjádření, anebo, pokud by bylo odborné vyjádření nejasné nebo neúplné, mohlo by se přiměřeně postupovat podle § 109 TŘ a požádat zpracovatele odborného vyjádření o vysvětlení, anebo písemné odstranění nedostatků, příp. zpracování nového odborného vyjádření.¹¹⁹ Skutečnost, že vyvstala potřeba požádat zpracovatele odborného vyjádření o vysvětlení k jím zpracovanému odbornému vyjádření, však může vyvolat pochybnosti, že se skutečně jedná o situaci, v níž postačuje podání odborného vyjádření. Pravděpodobně by se taková situace ve valné většině případů vyřešila přibráním znalce.

V případě, že by skutečně mělo dojít k výsledku zpracovatele odborného vyjádření, zastávám názor, že by měl být vyslechnut v procesním postavení svědka, přičemž by se jednalo o svědka *sui generis* s ohledem na skutečnost, že zpracovatel odborného vyjádření skutečně nespadá pod obecnou definici svědka. Jedním z důvodů pro tento závěr je argument, že výslech zpracovatele odborného vyjádření v procesním postavení znalce by mohl mít negativní psychologický dopad na zpracovatele odborného vyjádření (strach ze skutečnosti, že znalec před soudem vystupuje jako nositel hlubokých odborných znalostí), v důsledku čehož by hrozilo, že by zpracovatelé odborných vyjádření fakticky začali vytvářet odborná vyjádření čím dál podobnější znaleckým posudkům, čímž by docházelo k postupnému vymizení jedné z hlavních výhod odborného vyjádření, tedy neformálnosti a rychlosti jeho zpracování. Kusost a chybějící či nedostatečné odůvodnění postupů v odborném vyjádření by totiž měly být vnímány jako jakási daň za použití této formy vyvážená jejími jinými výhodami (např. rychlost a nižší finanční nákladnost).

118 Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 28. 5. 1993, sp. zn. 5 To 21/93.

119 RŮŽIČKA, M. & ZEŽULOVÁ, J. K problematice vzájemného vztahu znaleckého posudku a odborného vyjádření po novele trestního řádu provedené zákonem č. 265/2001 Sb. *Trestněprávní revue* [online]. 2004, 3(9) [cit. 2018-09-05], 256-263 s. Dostupné z: <<https://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=nrptembqgrpxi4s7hfpzgxzsgu3a&groupIndex=0&rowIndex=0#>>

De lege ferenda by v rámci budoucí rekodifikace trestního řádu měla být uvážena možnost explicitní úpravy výsledku zpracovatele odborného vyjádření, aby se do budoucna předešlo nejasnostem, které ohledně jeho osoby panují.

1.7.1.3 Konzultant znalce

Ustanovení § 10 odst. 1 ZZ ukládá znalci, aby znaleckou činnost vykonával osobně. Výjimkou z této znalcovy obecné povinnosti je § 10 odst. 2 ZZ, který umožňuje, aby si znalec ke své znalecké činnosti přibral konzultanta.¹²⁰ Konzultantem je zpravidla osoba s odbornými znalostmi, která ale nemusí být zapsána v seznamu znalců a tlumočnicků.¹²¹ Konzultant může poskytovat konzultaci pouze k dílčím otázkám, které jsou mimo znalcovu specializaci nebo odbornost, pro kterou je znalec zapsán v seznamu znalců a tlumočnicků, ale zároveň tvoří součást znaleckého úkolu.¹²² Konzultant může poskytovat konzultaci pouze k zvláštním dílčím otázkám, které jsou však součástí celkového znaleckého úkolu, tedy „*Konzultace je podle výkladu judikatury zpracování nějakého dílčího problému pro potřeby ustanoveného znalce, které mu slouží jako část podkladů nebo nálezu pro zpracování odpovědi na znalci zadaný úkol nebo otázka.*“¹²³

Odpovědnost znalce za znalecký posudek není přibráním konzultanta nijak dotčena, a to včetně části zpracované konzultantem.¹²⁴ Už i z toho důvodu platí, že: „*znalec tedy nemůže odpověď na zadanou otázku postavit pouze na stanovisku konzultanta, ale musí být schopen z dalších podkladů nebo svého celkového nálezu dospět k samostatnému závěru, který je schopen ověřit a obhájit.*“¹²⁵ V případě, že by toho schopen nebyl, bylo by možné považovat takovou skutečnost za signál, že tzv. dílčí otázka ve skutečnosti přesahuje svým významem úkol, jehož zpracování je možné svěřit konzultantovi.

Pro případ, že by byl přesah do jiného oboru či specializace významný, musel by na takovou skutečnost upozornit sám znalec pověřený vypracováním znaleckého posudku. V takovém případě by již nebylo možné využít pomoci znalce konzultanta, ale bylo by nutné

- 1) znalecký úkol rozdělit podle jednotlivých oborů/odvětví/specializací a nechat vytvořit více znaleckých posudků,
- 2) vybrat takového znalce, který je zapsán v seznamu znalců a tlumočnicků pro všechny potřebné obory/odvětví/specializace, které budou pro zpracování znalecké-

---

120 Je nutné upozornit, že zákonodárce poněkud nešťastně použil pojmu konzultant také v novele TŘ provedené zákonem č. 265/2001 Sb. Konzultant ve významu užitém v trestním řádu poskytuje státnímu zástupci nebo policejnímu orgánu (podle § 157 odst. 3 TŘ), příp. předsedovi senátu (podle § 183 odst. 2 TŘ), pomoc v závažných a skutkově složitých věcech. Nebude-li dále v textu uvedeno jinak, bude pojem konzultant používán ve významu § 10 odst. 2 ZZ, tedy jakožto konzultant znalce.

121 Usnesení Nejvyššího soudu ČSR ze dne 13. 6. 1988, sp. zn. 3 To 12/88.

122 DÖRFL, L. *Zákon o znalcích a tlumočnících. Komentář*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2009, 71 s.

123 Ibid.

124 ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní řád. Komentář*. 7. vyd. Praha: C. H. Beck, 2013, 1568 s.

125 DÖRFL, L. *Zákon o znalcích a tlumočnících. Komentář*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2009, 72 s.

ho posudku potřebné, anebo 3) pověřit více znalců zpracováním společného znaleckého posudku.¹²⁶

Ve vztahu ke konzultantovi vyvstává otázka jeho možné trestněprávní odpovědnosti za trestný čin křivé výpovědi a nepravdivého znaleckého posudku, pokud by část znaleckého posudku, kterou zpracoval jakožto konzultant, naplňovala některou skutkovou podstatu vymezenou v § 346 TZ. Konzultant přibráný znalcem poskytuje konzultace pouze k dílčím otázkám znaleckého úkolu,¹²⁷ tedy jeho působení je značně omezené. Proto je stěží představitelné, že by konzultant naplnil některou ze skutkových podstat dle § 346 odst. 2 TZ, jelikož nepravda / zamlčená okolnost by musela mít podstatný význam pro rozhodnutí. Pokud by ale byl nutný výslech konzultanta k jím zpracovaným dílčím otázkám, nemohl by být podle judikatury vyslechnut v trestním řízení v procesním postavení svědka,¹²⁸ ale musel by být v trestním řízení formálně přibrán jako znalec.¹²⁹ Před výslechem by tento konzultant-znalec musel být poučen podle § 106 TŘ. Pokud by poté trval na závěrech jím zpracovaných dílčích otázek, které by naplnily některou ze skutkových podstat trestného činu křivé výpovědi a nepravdivého znaleckého posudku, příp. by své závěry při výslechu takovým způsobem doplňoval, mohl by naplnit některou ze skutkových podstat trestného činu křivé výpovědi a nepravdivého znaleckého posudku spáchanou v procesním postavení znalce.

Pochybnost o dalším postupu však vyvstává u konzultanta, který zpracoval dílčí otázky znaleckého posudku a zároveň není znalcem zapsaným v seznamu znalců a tlumočnicků. Takový konzultant by mohl být přibrán v trestním řízení podle § 105 odst. 1 TŘ jako znalec ad hoc při splnění podmínek upravených v § 24 ZZ. Avšak lze předpokládat, že striktní podmínky v § 24 ZZ pro přibrání znalce ad hoc (neboli v tomto případě konzultanta, který má být vyslechnut) nebudou často naplněny. V takové situaci by nemohl být přibrán ani jako znalec ad hoc, tudíž jeho procesní postavení při výslechu zůstává nejasné.

1.7.2 Svědek

Svědka je vedle znalce dalším subjektem, který se může dopustit trestného činu podle § 346 odst. 2 písm. a) nebo b) TZ, a to při výslechu, jenž slouží k získání výpovědi svědka.¹³⁰ Trestní řád nicméně neobsahuje definici svědka, tudíž svědka identifikujeme pouze skrze jemu uložená práva a povinnosti. Podobně je ke svědkovi přistupováno i v § 126 OSŘ. Komentář k § 346 TZ tvoří definici svědka pro účely § 346 odst. 2 písm. a) a b) TZ založenou na

126 DÖRFL, L. *Zákon o znalcích a tlumočnících. Komentář*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2009, 71 s.

127 ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní řád. Komentář*. 7. vyd. Praha: C. H. Beck, 2013, 1568 s.

128 Usnesení Nejvyššího soudu SSR ze dne 25. 9. 1984, sp. zn. 3 To 54/84.

129 ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní řád. Komentář*. 7. vyd. Praha: C. H. Beck, 2013, 1569 s.

130 ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní řád. Komentář*. 7. vyd. Praha: C. H. Beck, 2013, 1482 s.

základě identifikovaných znaků vyskytujících se u svědků: „*Svědkiem je fyzická osoba rozdílná od obviněného, která byla vyzvána (předvolána) některým z orgánů uvedených v § 346 odst. 2, aby jako svědek vypovídala o skutečnostech důležitých pro řízení, které sama vnímala (poznala) svými smysly, tedy viděla, slyšela atd., anebo která se sama či z podnětu některé ze stran dostavila za tímto účelem k takovému orgánu.*“¹³¹

Jelikož se jedná o osobu, která osobně vnímala skutečnosti důležité pro řízení, je tato osoba jako svědek nezastupitelná,¹³² tedy nemůže např. požádat jinou osobu, aby vypovídala namísto ní, jelikož tato osoba nemá onu zkušenost osobního vnímání skutečností důležitých pro řízení. Zejména v tom se projevuje zřetelný rozdíl mezi znalcem a svědkem, kdy znalecký posudek může zpracovat za splnění dalších podmínek stanovených zákonem jakákoliv osoba vybavená potřebnými odbornými znalostmi, která se dozvěděla informace, na jejichž základě bude zpracovávat znalecký posudek, jinak, než že by je poznala svými smysly jako svědek. Taková osoba je tedy na rozdíl od svědka zastupitelná.¹³³ Logickým závěrem soudní praxe tedy je, že tatáž osoba nemůže být pro účely jednoho řízení jak svědkem, tak znalcem zároveň.¹³⁴ Osoba, která vnímala svými smysly skutečnosti důležité pro řízení, nemůže být přibrána jako znalec, ačkoliv by splňovala předpoklady stanovené zákonem, protože v takovém případě je preferováno svědecké postavení takové osoby na základě její nezastupitelnosti.¹³⁵

Svědke podávající svědeckou výpověď nemůže být ve stejném trestním řízení zároveň obviněným.¹³⁶ Pokud je vedeno společné řízení, musí být obviněný vždy a za všech okolností vyslýchán v takovém řízení jako obviněný, a to i v případě, že je vyslýchán k trestnému činu, pro který je stíhán pouze jeho spoluobviněný ve společném řízení, nikoliv on sám.¹³⁷ Naopak bude-li původní spoluobviněný, jehož procesní postavení obviněného v konkrétním trestním řízení zaniklo, např. pro vyloučení věci ze společného řízení, nadále vyslýchán ve věci svého bývalého spoluobviněného, bude vyslýchán v procesním postavení svědka.¹³⁸ Nicméně Nejvyšší soud České republiky ve svém rozsudku ze dne 14. 6. 2000, sp. zn. 5 Tz 110/2000 dospěl k závěru, že: „*Svědke zúčastněný na trestné činnosti nemůže být trestně stíhán pro trestný čin křivé výpovědi a nepravdivého znaleckého posudku podle § 175 tr. zák. Tuto skutečnost*

131 ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník*. 2. vyd. Praha: C.H.Beck, 2012, 3243 s.

132 Např. JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo procesní*. 3. vyd. Praha: Leges, 2013, 411 s.,

ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník*, 2. vyd. Praha: C.H.Beck, 2012, 3243 s.

133 VANTUCH, P. Může být znalec, který vypracoval posudek pro stranu obhajoby, vyslechnut soudem jako svědek? *Bulletin advokacie*. 2012, 19(6), 20 s.

134 Rozhodnutí Nejvyššího soudu SSR ze dne 3. 6. 1976, sp. zn. 4 Tz 98/76.

135 ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní řád. Komentář*. 7. vyd. Praha: C. H. Beck, 2013, 1435-1436 s.

136 ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní řád. Komentář*. 7. vyd. Praha: C. H. Beck, 2013, 1434 s.

137 Stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 17. 10. 1978, č.j. Tpjf 68/77.

138 FRYŠTÁK, M. Procesní postavení svědka (poškozeného) a jeho výsledek v přípravném řízení. *Trestněprávní revue* [online]. 2014, 13(10) [cit. 2018-06-02], 225-233 s. Dostupné z: <<https://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=nrptembrgrpxi4s7geyf6427gizdk&groupIndex=3&rowIndex=0#>>

musí vzít soud v úvahu při hodnocení svědka, který ve společném řízení měl postavení spoluobviněného a vypovídá v trestní věci proti tomu obviněnému, jehož trestní věc byla vyloučena ze společného řízení k samostatnému projednání a rozhodnutí.“¹³⁹

Obecně platí, že svědek, který mohl odepřít výpověď podle § 100 odst. 2 TŘ, ale rozhodl se svého práva nevyužít a vypovídat, musí vypovídat pravdu a nic nezamlčovat pod hrozbou dovození jeho trestní odpovědnosti za některou ze skutkových podstat v § 346 odst. 2 TZ.¹⁴⁰ Za výjimku z tohoto pravidla lze považovat situaci, kdy se osoba, která je pachatelem trestného činu a mohla by odepřít výpověď podle § 100 odst. 2 TŘ, rozhodne vypovídat a podá výpověď nesoucí znaky křivé výpovědi podle § 346 odst. 2 TZ. Taková osoba nemůže být shledána vinnou za trestný čin křivé výpovědi a nepravdivého znaleckého posudku podle § 346 odst. 2 písm. a) nebo b) TZ, jelikož: „*Nepravdivá výpověď sledující cíl, aby osoba, která vypovídá, neprozradila svou trestnou činnost, je ve skutečnost, součástí obhajoby. Tuto obhajobu nelze vynucovat výsledkem obviněného jako svědka, který na rozdíl od obviněného je jinak povinen vypovídat pravdu pod sankcí trestního postihu. Takový postup by byl nepřímým donucováním obviněného usvědčovat sama sebe, a byl by nepřímým donucováním obviněného k doznání, což je vzhledem ke shora uvedenému ustanovení § 91 odst. 1 trestního řádu nepřijatelné.*“¹⁴¹ Krajský soud v Hradci Králové v obdobném případě upozornil, že pro účely stíhání pro trestný čin křivé výpovědi a nepravdivého znaleckého posudku je důležité vyřešit samostatně jako předběžnou otázku ve smyslu § 9 odst. 1 TŘ otázku, zda stíhaná osoba nebyla sama pachatelem skutku, o němž křivě vypovídala.¹⁴² Pokud by bylo dospěno ke kladné odpovědi, byla by její trestní odpovědnost za trestný čin podle § 346 odst. 2 TZ vyloučena z důvodu zákazu donucování k sebeobviňování.

Pokud by výše uvedená zásada neslučitelnosti postavení obviněného a svědka neplatila, a tudíž by obviněný mohl být vyslýchán v procesním postavení svědka, došlo by ve svém důsledku k porušení zásady *nemo tenetur se ipsum accusare*, tedy zákazu donucování k sebeobviňování. Obviněný, který je vyslýchán v procesním postavení obviněného, totiž smí ve své výpovědi lhát, aniž by se vystavoval riziku trestního stíhání pro trestný čin křivé výpovědi podle § 346 odst. 2 písm. a) nebo b) TZ a zároveň má právo odepřít výpověď podle čl. 40 odst. 4 LZPS, přičemž právo svědka odepřít výpověď je značně omezenější (viz § 100 TŘ). Obviněný však musí svou výpověď formulovat tak, aby se nedopustil křivého obvinění podle § 345 TZ, kterého se může dopustit i v procesním postavení obviněného.

S výše uvedenou výjimkou ve vztahu k obviněnému platí, že funkce svědka v případech

139 Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 14. 6. 2000, sp. zn. 5 Tz 110/2000.

140 ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní řád. Komentář*. 7. vyd. Praha: C. H. Beck, 2013, 1473 s.

141 Rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 14. 10. 2008, sp. zn. 8 To 406/2008.

142 Rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové – pobočka v Pardubicích ze dne 21. 2. 2006, sp. zn. 13 To 63/2006.

hrozící kolize s ostatními procesními postaveními má v tomtéž trestním řízení vždy přednost.¹⁴³ Byla rovněž dovozena neslučitelnost postavení svědka a tlumočnicka.¹⁴⁴ Dále přímo z § 35 odst. 2 a odst. 3 TŘ plyne neslučitelnost funkce obhájce s postavením svědka, osoby podávající znalecký posudek a tlumočnicka; to platí i pro úkony prováděné v přípravném řízení.¹⁴⁵ Konečně byla dovozena neslučitelnost postavení svědka a orgánu činného v trestním řízení,¹⁴⁶ jelikož zkušenost získaná smyslovým vnímáním skutečností důležitých pro trestní řízení by byla schopna ovlivnit nezaujatost a nestrannost osoby vystupující v postavení orgánu činného v trestním řízení.

Svědék podávající svědeckou výpověď musí být ve všech stádiích trestního řízení poučen o své povinnosti vypovídat úplnou pravdu a nic nezamlčovat, o významu svědecké výpovědi z hlediska obecného zájmu a o trestních následcích křivé výpovědi podle § 101 odst. 1 TŘ. Poučovací povinnost ve vztahu ke svědkům je uložena i v § 126 odst. 2 OSŘ, přičemž je opětovně výslovně stanoveno, že svědek musí být poučen o trestních následcích křivé výpovědi. Ustanovení obsažené v občanském soudním řádu se použije i ve správním soudnictví (§ 64 SŘS). Svědek vyslýchaný vyšetřovací komisí Poslanecké sněmovny České republiky musí být poučen ve smyslu § 16 odst. 1 jednacího řádu vyšetřovací komise, který je přílohou č. 1 zákona č. 90/1995 Sb., o jednacím řádu Poslanecké sněmovny, mimo jiné o významu svědecké výpovědi z hlediska obecného zájmu a o trestních následcích křivé výpovědi.

Zatímco v českém právním systému se využívá poučení svědka, jehož součástí je i upozornění na možné trestněprávní následky ve smyslu křivé výpovědi, zahraniční, zejm. anglo-americkém právní systémy dosahují obdobných účinků skrze tzv. přísahu, kterou svědci skládají před podáním své výpovědi.¹⁴⁷ Tento institut se objevuje také u mezinárodních soudních orgánů, které jsou jedním ze subjektů, před nimiž se lze dopustit trestného činu křivé výpovědi podle § 346 odst. 2 TZ. Za všechny uvedme např. Mezinárodní trestní soud (dále jen jako „MTS“). V tzv. „Rules of Procedure and Evidence MTS,“ konkrétně v čl. 66 odst. 1, je stanoveno, že každý svědek (s výjimkou svědků mladších osmnácti let a těch, kteří nejsou schopni pochopit smysl přísahy – čl. 66 odst. 2) před začátkem výslechu musí složit slavnostní přísahu, kterou lze volně přeložit jako: „*Slavnostně slibuji, že budu mluvit pravdu, celou pravdu a nic*

143 ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní řád. Komentář*. 7. vyd. Praha: C. H. Beck, 2013, 1435 s.

144 Ibid.

145 FRYŠTÁK, M. Procesní postavení svědka (poškozeného) a jeho výslech v přípravném řízení. *Trestněprávní revue* [online]. 2014, 13(10) [cit. 2018-06-02], 225-233 s. Dostupné z: <<https://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=nrptembrgrpxi4s7geyf6427gizdk&groupIndex=3&rowIndex=0#>>

146 ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní řád. Komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, 1435 s.

147 PINKAVOVÁ, Z. Hodnocení věrohodnosti svědecké výpovědi v civilním řízení. *Bulletin advokacie*. 2015, 22(11), 43 s.

než pravdu.“¹⁴⁸

1.7.2.1 Svědek v materiálním a formálním smyslu

V některých případech se lze setkat s rozlišením svědka v materiálním a formálním smyslu. Svědkem v materiálním smyslu je fyzická osoba, která svými smysly vnímala skutečnosti důležité pro řízení a může o nich vypovídat, a to bez ohledu na to, zda byla formálně vyzvána k podání výpovědi, příp. se sama přihlásila.¹⁴⁹ Naopak svědek ve formálním smyslu je fyzická osoba, která je nositelem práv a povinností svědka v důsledku svého předvolání za účelem svého výsledku.¹⁵⁰ Svědek v materiálním smyslu se může stát zároveň svědkem ve formálním smyslu, pokud je předvolán, aby podal svědeckou výpověď. Nicméně materiální svědek se také nikdy nemusí stát formálním svědkem, a to obvykle proto, že příslušné orgány neví o jeho existenci, příp. o skutečnosti, že disponuje znalostmi důležitými pro řízení.¹⁵¹ Naopak svědek ve formálním smyslu nemusí být zároveň svědkem v materiálním smyslu, typicky proto, že se během výsledku ukáže, že konkrétní svědek nedisponuje znalostmi důležitými pro řízení.¹⁵² Pro účely § 346 odst. 2 písm. a) a b) TZ vyvstává otázka, zda subjektem těchto skutkových podstat je svědek v materiálním smyslu, formálním smyslu, anebo musí dojít k prolnutí obou.

První variantu lze přesvědčivě vyloučit, jelikož svědek v materiálním smyslu, který ale zároveň není svědkem ve formálním smyslu, se vůbec nedostane do fáze, kdy by mohl vypovídat před orgány vyjmenovanými v § 346 odst. 2 TZ.¹⁵³

Naopak svědek, který je jak svědkem v materiálním, tak ve formálním smyslu, bude disponovat znalostmi důležitými pro řízení, a zároveň bude mít i příležitost uvést o okolnosti, která má podstatný význam pro rozhodnutí, nepravdu, příp. takovou okolnost zamlčet, a to při podání výpovědi, což je fáze, do níž se svědek pouze v materiálním smyslu nemůže vůbec dostat.

Otázkou zůstává, zda se může dopustit trestného činu podle § 346 odst. 2 písm. a) či b) TZ svědek pouze ve formálním smyslu, tedy bez znalosti skutečností důležitých pro řízení. Domnívám se, že si lze představit situaci, kdy osoba podá kompletně vyfabulovanou svědeckou

---

148 Anglická verze čl. 66 odst. 1 Rules of Procedure and Evidence MTS zní „*I solemnly declare that I will speak truth, the whole truth and nothing but the truth.*“

149 Např. ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní řád. Komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, 1434 s., FRYŠTÁK, M. Procesní postavení svědka (poškozeného) a jeho výslech v přípravném řízení. *Trestně-právní revue* [online]. 2014, 13(10) [cit. 2018-06-02], 225-233 s. Dostupné z: <<https://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=nrptembrgrpxi4s7geyf6427gizdk&groupIndex=3&rowIndex=0#>>

150 ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní řád. Komentář*. 7. vyd. Praha: C. H. Beck, 2013, 1434 s.

151 Ibid.

152 Ibid.

153 Tento můj názor potvrzuje i usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 25. 4. 2012, sp. zn. 8 Tdo 402/2012.

výpověď, např. poskytne falešné alibi. Taková osoba nemusí mít zároveň žádné znalosti důležité pro řízení, které vnímala vlastními smysly, tedy nebude svědkem v materiálním smyslu. Jako taková však ale ani nebude mít znalosti o okolnostech podstatných pro rozhodnutí, které by mohla zamlčet. Lze tedy uzavřít, že svědek ve formálním smyslu postrádající kvalitu svědka v materiálním smyslu se může dopustit trestného činu křivé výpovědi podle § 346 odst. 2 a) TZ, ale nikoliv podle § 346 odst. 2 písm. b) TZ, jelikož nebude disponovat znalostmi, které by mohl zamlčet.

1.7.2.2 Znalec vypovídající v procesním postavení svědka – legální postup českých soudů?

Navzdory rozlišování mezi osobami svědka a znalce vyplývá ze zmínek v odborné literatuře,¹⁵⁴ že v praxi příležitostně dochází (či docházelo) k určitému smísení postavení znalce a svědka v trestním řízení. Děje se tak v případech, kdy znalec, který vypracoval znalecký posudek na žádost obhajoby, je vyslechnut v procesním postavení svědka.¹⁵⁵ Pro pochopení, jak k něčemu takovému vůbec může dojít, je nejprve důležitý krátký pohled do minulosti.

Před rokem 1993 se mělo za to, že obstarávání důkazů je úkolem orgánů činných v trestním řízení. Posun měla přinést novelizace TŘ zákonem č. 292/1993 Sb.,¹⁵⁶ při níž byl doplněn § 89 odst. 2 TŘ, jehož důsledkem bylo, že ode dne 1. 1. 1994 jsou orgány činné v trestním řízení „*povinny přistupovat i k důkazům vyžádaným stranami stejným způsobem, podle stejných ustanovení je provádět a těmito důkazy se zabývat*“¹⁵⁷ jako u důkazů vyhledaných orgány činnými v trestním řízení. Nicméně praxe přistoupila k tomuto významnému posunu poněkud zdrženlivě.¹⁵⁸ Významný posun tedy přinesla ve vztahu ke znaleckým posudkům předkládaným obhajobou až novela TŘ provedená zákonem č. 265/2001 Sb. s účinností ke dni 1. 1. 2002.¹⁵⁹

Ustanovení § 89 odst. 2 TŘ stanovuje, že „*skutečnost, že důkaz nevyžádal orgán činný v trestním řízení, ale předložila jej některá ze stran, není důvodem k odmítnutí takového důkazu.*“ Obhajoba tedy může dle § 110a TŘ předložit znalecký posudek, pokud obsahuje všechny zákonem požadované náležitosti a doložku znalce o tom, že si je vědom následků vědomě

---

154 Např. MATUROVÁ, J & VALTA, M. Soudní znalectví v oboru bezpečnosti práce a požární ochrany, 4. část. *Bezpečnost a hygiena práce*. 2015, 2(11), 29 s., VANTUCH, P. Může být znalec, který vypracoval posudek pro stranu obhajoby, vyslechnut soudem jako svědek? *Bulletin advokacie*. 2012, 19(6), 17-24 s.

155 VANTUCH, P. Může být znalec, který vypracoval posudek pro stranu obhajoby, vyslechnut soudem jako svědek? *Bulletin advokacie*. 2012, 19(6), 18 s.

156 VANTUCH, P. Může být znalec, který vypracoval posudek pro stranu obhajoby, vyslechnut soudem jako svědek? *Bulletin advokacie*. 2012, 19(6), 17 s.

157 Ibid.

158 Ibid.

159 ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní řád. Komentář*. 7. vyd. Praha: C. H. Beck, 2013, 1433 s.

nepravdivého znaleckého posudku. V takovém případě se nečiní rozdíl mezi znaleckým posudkem vyžádaným orgánem činným v trestním řízení nebo obhajobou. Rozhodně by v praxi nemělo být nahlíženo na znalecký posudek vyžádaný obhajobou jako na důkazní prostředek méně věrohodný pouze z toho titulu, že nebyl vyžádán orgánem činným v trestním řízení. V tomto ohledu se nesmí zapomínat na povinnost znalce zpracovávat znalecký posudek nezávisle a bez ohledu na zájem objednatele. Vantuch (2012) výslovně upozorňuje, že v praxi poměrně běžně nastává situace, kdy si obhajoba nechá zpracovat znalecký posudek, jehož závěr však vyznívá v neprospěch obviněného/obžalovaného, v důsledku čehož takový znalecký posudek vůbec nepředloží.

Co se týče výše nastíněného problému, v praxi se neobjevuje situace, kdy by znalec přibráný orgánem činným v trestním řízení nebyl vyslechnut v procesním postavení znalce podle § 108 odst. 1 TŘ.¹⁶⁰ Nastaly však případy, kdy byl znalec obhajoby vyslýchán v hlavním líčení v procesním postavení svědka. Vantuch (2012) ve svém článku podrobně vysvětluje, že k takové situaci typicky dochází proto, že státní zástupce v obžalobě navrhne výslech znalce, jehož znalecký posudek předložila obhajoba, jako svědka, soud tento návrh akceptuje a znalce k hlavnímu líčení předvolá jako svědka.¹⁶¹

Podle Vantucha (2012) postup státního zástupce, který navrhne výslech znalce obhajoby v procesním postavení svědka, svědčí z jeho strany o předběžné selekci důkazních prostředků, kdy vyjadřuje nedůvěru k předloženému znaleckému posudku, který je zpravidla ve prospěch obžalovaného (v opačném případě by vůbec nebyl předkládán).¹⁶²

Akceptace návrhu státního zástupce na výslech znalce v procesním postavení svědka je podle Vantucha (2012) obvykle výsledkem mechanického převzetí seznamu navrhovaných důkazů obsaženého v obžalobě předsedou senátu/samosoudcem, který se blíže neseznámil se spisovým materiálem, tedy si není vědom, že součástí spisu je i znalecký posudek předložený obhajobou, který zpracovala osoba, jež má být dle obžaloby vyslechnuta v procesním postavení svědka.¹⁶³

Výkladem práv a povinností svědka v TŘ je možné dospět k závěru, že svědek je fyzická osoba odlišná od obviněného, která vnímala skutečnosti důležité pro trestní řízení svými smysly a pouze o těchto skutečnostech může podat svědeckou výpověď.¹⁶⁴ Nicméně znalec, který má být vyslechnut v procesním postavení svědka, nedisponuje žádnými znalostmi, kte-

---

160 VANTUCH, P. Může být znalec, který vypracoval posudek pro stranu obhajoby, vyslechnut soudem jako svědek? *Bulletin advokacie*. 2012, 19(6), 18-19 s.

161 Ibid.

162 VANTUCH, P. Může být znalec, který vypracoval posudek pro stranu obhajoby, vyslechnut soudem jako svědek? *Bulletin advokacie*. 2012, 19(6), 23 s.

163 VANTUCH, P. Může být znalec, který vypracoval posudek pro stranu obhajoby, vyslechnut soudem jako svědek? *Bulletin advokacie*. 2012, 19(6), 19 s.

164 ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní řád. Komentář*. 7. vyd. Praha: C. H. Beck, 2013, 143 s.

ré by nabyl bez vztahu k trestnímu řízení na základě svého smyslového vnímání, tedy by nemohl při svém výslechu v procesním postavení svědka uvést ničeho. Z výše uvedeného tedy jednoznačně vyplývá, že znalec, který zpracoval znalecký posudek předložený obhajobou, nemůže být k jím podanému znaleckému posudku vyslýchán v procesním postavení svědka, aniž by došlo k porušení smyslu trestního řádu.

Výslech znalce v procesním postavení svědka přináší i další praktické problémy, kdy se ve vztahu ke svědkům a znalcům postupuje podle odlišných procesních ustanovení. Zatímco svědek je vyslýchán v hlavním líčení podle § 101 TŘ, znalec je vyslýchán podle § 108 TŘ. Svědek je poučován „o významu svědecké výpovědi z hlediska obecného zájmu a o trestních následcích křivé výpovědi“ podle § 101 odst. 1 TŘ, ale znalec je poučen „o významu znaleckého posudku z hlediska obecného zájmu a o trestních následcích křivé výpovědi a vědomě nepravdivého znaleckého posudku“ podle § 106 TŘ. Osoba vyslýchaná jako svědek získává nárok na svědečné ve smyslu § 104 TŘ, zatímco znalec na znalečné podle § 111 odst. 1 TŘ.

Lze pouze souhlasit s Vantuchovým (2012) závěrem, že trestní řád neobsahuje oporu, podle níž by mohl být znalec vyslýchán v procesním postavení svědka, naopak „výslech znalce, který zpracoval posudek pro stranu obhajoby, jako svědka v hlavním líčení považují za specifickou formou předběžné selekce důkazů soudem podle jeho vlastních kritérií, při preferování těch důkazů, které potvrzují obžalobou zvolenou skutkovou verzi, a to v důsledku nekritického přejímání názorů prezentovaných v obžalobě.“¹⁶⁵

---

165 VANTUCH, P. Může být znalec, který vypracoval posudek pro stranu obhajoby, vyslechnut soudem jako svědek? *Bulletin advokacie*. 2012, 19(6), 23 s.

2. Některé další otázky související s § 346 TZ

V této kapitole bude věnována pozornost některým dalším vybraným tématům souvisejícím s ustanovením § 346 TZ, které zasluhují bližší pozornost. Konkrétně se jedná zaprvé o důsledky, jež mělo a má spáchání § 346 TZ znalcem pro jeho další výkon znalecké činnosti, a zadruhé o možnou podjatost soudce rozhodujícího ve věci údajného spáchání trestného činu křivé výpovědi a nepravdivého znaleckého posudku podle § 346 TZ.

2.1 Spáchání § 346 TZ jako překážka pro výkon další znalecké činnosti

*„Trestem rozumíme zákonem stanovený právní následek za určité protiprávní jednání. ... spočívá v právním újmě a ta je pachatelem činu pocíťována jako zlo a podle vůle zákonodárce má být jako taková přijímána.“*¹⁶⁶ Čl. 40 odst. 1 LZPS je vyjádřením latinské zásady *nulla poena sine lege*, tedy není trestu bez zákona. Čl. 39 LZPS a čl. 90 Ústavy stanovují, že jsou to pouze a výhradně soudy, které jsou oprávněny rozhodovat o vině a trestu za trestné činy. Nicméně někteří soudci mohou být vyloučeni z výkonu úkonů trestního řízení, jak bude blíže rozebráno v jedné z podkapitol.

Druhy trestů, které mohou být uloženy fyzické osobě pro naplnění některé ze skutkových podstat v § 346 TZ jsou uvedeny v trestním zákoníku, spolu s podmínkami, které musí být splněny pro jejich uložení.

Zároveň, jak již bylo uvedeno v předchozích kapitolách, subjektem trestného činu křivé výpovědi a nepravdivého znaleckého posudku může být i PO.¹⁶⁷ V souvislosti se znaleckou činností se bude jednat např. o znalecké ústavy, vysoké školy, veřejné výzkumné instituce či jiné osoby veřejného práva vykonávající vědeckovýzkumnou činnost (§ 21 ZZ). PO se může dopustit trestného činu křivé výpovědi a nepravdivého znaleckého posudku i jako účastník (organizátor, návodce a pomocník).¹⁶⁸ Druhy trestů, které mohou být uloženy právnické osobě jsou taxativně vypočteny v § 15 odst. 1 ZoTOPO.

Vzhledem ke skutečnosti, že tématem této diplomové práce je trestný čin křivé výpovědi a nepravdivého znaleckého posudku podle § 346 TZ, bylo by nadbytečné věnovat se blíže rozborům jednotlivých druhů trestů. Pozornost však bude věnována vztahu mezi zánikem práva vykonávat znaleckou činnost a trestem zákazu činnosti, a to zejm. otázce, zda neuložení trestu zákazu činnosti spočívajícího v zákazu výkonu znalecké činnosti, pro níž je znalec zapsán v seznamu znalců a tlumočnicků, umožňovalo v minulosti (a umožňuje v současnosti) další

---

166 JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 4. vyd. Praha: Leges, 2014, 387 s.

167 ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník*. 2. vyd. Praha: C.H.Beck, 2012, 3242 s.

168 ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník*. 2. vyd. Praha: C.H.Beck, 2012, 3243 s.

nerušený výkon znalecké činnosti.

Spáchání trestného činu podle § 346 TZ znalcem svědčí o závažném a úmyslném porušení jeho povinností uložených mu při výkonu znalecké činnosti. Právě u znalců bylo v minulosti očekávatelné, že jim v případě shledání viny budou ukládány tresty zákazu činnosti spočívající v zákazu výkonu činnosti znalce v oboru, pro nějž byli zapsáni v seznamu znalců a tlumočnicků, a to buď samostatně, což bylo možné pouze v případech podle § 346 odst. 1 TZ a § 346 odst. 2 písm. a) a b) TZ, anebo vedle dalšího trestu / dalších trestů. Nicméně, jak vyplynulo z rozboru případů týkajících se trestného činu křivé výpovědi a nepravdivého znaleckého posudku podle § 346 TZ spáchaných znalcem, jimiž se zabýval Nejvyšší soud České republiky, trest zákazu činnosti spočívající v zákazu výkonu činnosti znalce v určitém oboru nebyl zvažován soudy prvního stupně a odvolacími soudy dostatečně a ve všech vhodných případech.¹⁶⁹

Nicméně ani v minulosti automaticky neznamenal neuložení trestu zákazu činnosti při odsouzení znalce za podání nepravdivého znaleckého posudku, že by znalec mohl dál nerušeně vykonávat znaleckou činnost podle zákona o znalcích.¹⁷⁰ Podle znění zákona o znalcích rozhodného pro věc¹⁷¹ posuzovanou v rozsudku Nejvyššího správního soudu České republiky ze dne 22. 4. 2009, sp. zn. 3 Ads 15/2009, nebylo nezbytné pro jmenování znalcem, aby byla taková osoba bezúhonná. Osoba jmenovaná znalcem ale musela mít „*takové osobní vlastnosti, které dávají předpoklad pro to, že znaleckou (tlumočnickou) činnost může řádně vykonávat*“ dle § 4 odst. 1 písm. c) ZZ. Za takové vlastnosti považoval Nejvyšší správní soud České republiky nestrannost, objektivitu a odbornost.¹⁷² Posouzení, zda osoba disponovala výše uvedenými vlastnostmi, nemělo souvislost s uvážením trestního soudu, zda uložit či neuložit trest zákazu činnosti,¹⁷³ ale mělo být samostatně zhodnoceno podle zákona o znalcích.¹⁷⁴ Pokud tedy orgán, který jmenoval znalce, dospěl k závěru, že znalec odsouzený pro některou ze skutkových podstat v § 346 TZ nadále nedisponoval vlastnostmi, které dávaly předpoklad pro řádný výkon jeho znalecké činnosti (bez ohledu na neuložení trestu zákazu činnosti), nastala situace předpokládaná v §20 písm. a) ZZ, tedy, že podmínky pro jmenování znalcem již nebyly nadále naplněny. V takovém případě orgán, který znalce jmenoval, ho také odvolal a zajistil jeho vyškrtnutí ze seznamu znalců a tlumočnicků ve smyslu § 20 ZZ.

Novelizací zákona o znalcích zákonem č. 444/2011 Sb. (s účinností ke dni 1. 1. 2012) došlo ke kompletnímu přepracování § 20 ZZ a k doplnění § 20a, § 20b a § 20c ZZ. Podle sou-

169 ŠÁMAL, P. Znalci a jejich trestní odpovědnost. *Bulletin advokacie*. 2016, 23(9), 23 s.

170 Rozsudek Nejvyššího správního soudu České republiky ze dne 22. 4. 2009, sp. zn. 3 Ads 15/2009.

171 Znění zákona o znalcích účinné od 29. 6. 2006 do 30. 6. 2010.

172 Rozsudek Nejvyššího správního soudu České republiky ze dne 22. 4. 2009, sp. zn. 3 Ads 15/2009.

173 Ibid.

174 Ibid.

časného znění § 20a písm. d) ZZ platí, že „právo vykonávat znaleckou (tlumočnickou) činnost zaniká znalci (tlumočnickovi) ... d) pravomocným odsouzením za úmyslný trestný čin nebo pravomocným odsouzením za nedbalostní trestný čin spáchaný v souvislosti s výkonem činnosti znalce (tlumočnicka).“ Ke ztrátě práva vykonávat znaleckou činnost dochází dnem nabytí právní moci rozsudku odsuzujícího znalce.¹⁷⁵ Pouze deklaratorním účinkem ztráty práva vykonávat znaleckou činnost je pak v souladu s § 20c odst. 1 ZZ vyškrtnutí ze seznamu znalců a tlumočnicků, které je provedeno bezodkladně ministerstvem spravedlnosti nebo předsedou krajského soudu, který vede konkrétní seznam znalců a tlumočnicků; nejpozději však do patnácti pracovních dnů ode dne, kdy se dozvěděli o zániku práva vykonávat znaleckou činnost nebo kdy se rozhodnutí o zániku práva vykonávat činnost znalce stalo vykonatelným podle § 20c odst. 2 ZZ. Ullrich (2012) však dovozuje, že navzdory alternativnímu uložení povinnosti vyškrtnutí znalce ze seznamu znalců a tlumočnicků ministerstvu spravedlnosti nebo předsedovi krajského soudu bude povinnost vyškrtnout znalce ze seznamu znalců a tlumočnicků v praxi dlít na předsedovi krajského soudu, v jehož seznamu znalců a tlumočnicků je znalec veden.¹⁷⁶

Praktický problém, na nějž bude praxe pravděpodobně narážet, je skutečnost, že příslušné orgány nebudou vyrozuměny o odsouzení znalce, jehož charakter naplňuje § 20a písm. d) ZZ, příp. se o něm dozví se značným zpožděním. Výsledkem tedy bude, že navzdory faktickému zániku práva vykonávat znaleckou činnost, budou nadále takové osoby vedeny v seznamu znalců a tlumočnicků.¹⁷⁷

Osoba vyškrtnutá ze seznamu znalců a tlumočnicků nemůže obratem požádat o znovujmenování znalcem, jelikož nebude splňovat některé podmínky pro jmenování znalcem, zejm. bezúhonnost dle § 4 odst. 1 písm. c) ZZ (požadavek, který byl později do zákona o znalcích doplněn) a podmínku, aby osoba nebyla „v posledních 3 letech vyškrtnutá ze seznamu znalců a tlumočnicků pro porušení povinností“ stanovených v zákoně o znalcích (§ 4 odst. 1 písm. d) ZZ). Navíc budí pochybnosti, zda taková osoba disponuje osobními vlastnostmi, „které dávají předpoklad pro to, že znaleckou činnost může řádně vykonávat“ (§ 4 odst. 1 písm. f) ZZ).

Lze předpokládat, že po novelizaci zákona o znalcích a tlumočnických zákonem č. 444/2011 Sb. došlo k poklesu uložených trestů zákazu činnosti spočívajících v zákazu výkonu činnosti znalce v oboru, pro nějž je zapsán v seznamu znalců a tlumočnicků, a to zejména za situace, kdy by byl zvažován trest zákazu činnosti v kratší výměře, jelikož již samotné od-

---

175 ULLRICH, L. Zánik práva vykonávat znaleckou nebo tlumočnickou činnost. *Právní rozhledy* [online]. 2012, 22(19) [cit. 2018-09-05], 657-667 s. Dostupné z: <<https://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=nrptembrgipxa4s7ge4v6427gy2to&groupIndex=6&rowIndex=0#>>

176 Ibid.

177 Ibid.

souzení za trestný čin křivé výpovědi a nepravdivého znaleckého posudku ve svém důsledku vede k vyškrtnutí znalce ze seznamu znalců a tlumočnicků. Uložení zákazu činnosti znalci spočívajícího v zákazu výkonu znalecké činnosti by v současné právní úpravě dávalo smysl pouze v případě, že by výměra uloženého zákazu činnosti byla delší než tři roky (protože po tři roky od svého vyškrtnutí nebude daná osoba splňovat podmínku pro opětovné jmenování znalcem dle § 4 odst. 1 písm. d) ZZ), a zároveň by vedle zákazu činnosti nebyl uložen žádný jiný trest, jehož zahlázení by trvalo déle než tři roky (pokud by jeho zahlázení trvalo déle, nesplňoval by odsouzený až do jeho zahlázení podmínku bezúhonnosti podle § 4 odst. 1 písm. c) ZZ, tudíž by nemohl být opětovně jmenován znalcem).

2.2 Podjatost soudců ve vztahu k § 346 TZ

Řízení o trestných činech podle § 346 odst. 1 nebo odst. 2 TZ (a jejich kvalifikovaných skutkových podstatách podle § 346 odst. 3 písm. a) a b) TZ) se koná před samosoudcem, protože horní hranice trestu odnětí svobody, který za ně může být uložen, nepřevyšuje pět let (§ 314a odst. 1 TŘ).¹⁷⁸ O kvalifikovaných skutkových podstatách obsažených v § 346 odst. 4 a odst. 5 TZ je příslušný rozhodovat senát složený z předsedy senátu a dvou přísedících. Věcně příslušný je při projednávání všech skutkových podstat obsažených v § 346 TZ okresní soud (§ 16 TŘ).¹⁷⁹

Ustanovení § 30 TŘ upravuje podmínky, za jejichž splnění nelze považovat soudce, přísedícího, státního zástupce, policejní orgán nebo osobu v něm služebně činnou za osobu nestrannou, a to buď pro pochybnosti o její nestrannosti, pro její poměr k věci, osobám, jichž se úkon dotýká, obhájcům, zákonným zástupcům, zmocněncům nebo jiným orgánům činným v trestním řízení, anebo z dalších důvodů uvedených v § 30 odst. 2, odst. 3, odst. 4 TŘ. Pro vyloučení osoby z účasti na trestním řízení je dostatečné, aby panovaly důvodné pochybnosti o její nepodjatosti, aniž by bylo nutné, aby vyloučená osoba byla skutečně podjatá. Vyloučená osoba se ani osobně nemusí cítit být podjatá, ale v důsledku existence vnějších okolností, hrozí, že by její objektivita mohla vyvolávat pochybnosti u účastníků řízení a veřejnosti, což je samozřejmě jev v právním státě nežádoucí.

K problematice podjatosti soudce při rozhodování o trestném činu křivé výpovědi a nepravdivého znaleckého posudku se vyjadřuje i judikatura. Ustálená judikatura zastává názor, že si standardně soudce nevytváří osobní poměr k věci či osobám, jichž se úkony trestního řízení týkají,¹⁸⁰ jelikož připuštění opaku by podryvalo důvěru v profesionalitu soudců (nicméně-

178 Nenastanou-li okolnosti předpokládané v § 314a odst. 2 TŘ nebo § 20 odst. 2 TŘ.

179 Nenastane-li okolnost předpokládaná v § 21 TŘ.

180 Např. Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 11. 11. 2008, sp. zn. 11 Tdo 184/2008.

ně mohou nastat určité nestandardní situace, při nichž se poměr k věci/osobám vyvine¹⁸¹).

Podezření ze spáchání trestného činu křivé výpovědi a nepravdivého znaleckého posudku začne prověřovat policejní orgán buď na základě vlastních poznatků, trestních oznámení anebo podnětů jiných osob a orgánů (§ 158 odst. 1 TŘ). Povinnost státních orgánů „*neprodleně oznamovat policejním orgánům skutečnosti nasvědčující tomu, že byl spáchán trestný čin*“ je ukotvena v § 8 odst. 1 TŘ. Nicméně komentář k § 8 TŘ konstatuje, že se § 8 odst. 1 TŘ nevztahuje na soudce a státní zástupce, „*neboť se v trestních věcech na ně vztahuje ustanovení § 7.*“¹⁸² Ustanovení § 7 TŘ ukotvuje povinnost orgánů činných v trestním řízení (jimiž jsou dle § 12 odst. 1 TŘ soudy, státní zástupci a policejní orgán) poskytovat si vzájemnou pomoc při plnění úkonů plynoucích z trestního řádu.

Důležitým zdrojem informací pro policejní orgány budou trestní oznámení podaná soudci, kteří se při projednávání případů setkávají se znaleckými posudky a svědectvími, které mohou vzbuzovat podezření, že došlo k naplnění některé ze skutkových podstat dle § 346 TZ (příp. spáchání jiného trestného činu). Alternativou trestního oznámení je v praxi pro soudce možnost upozornění přítomného státního zástupce na takovou skutečnost vzbuzující pochybnosti při veřejném zasedání či hlavním líčení a poznamenání této skutečnosti do protokolu. Lze však usuzovat, že takto bude soudce postupovat až po zralé úvaze, kdy nabude přesvědčení, že jednání svědka či znalce mohlo být kryto zaviněním ve formě úmyslu a nejednalo se o pouhou nedbalost či dokonce jednání bez zavinění (např. v důsledku přirozeného procesu zapomínání).

Je pravděpodobné, že soudce bude vysoce opatrný při zvažování, zda oznámit státnímu zástupci nebo policejnímu orgánu skutečnosti nasvědčující spáchání trestného činu, jelikož si je, na rozdíl od laické veřejnosti, plně vědom důsledků, které může mít případné zahájení trestního stíhání na lidský život, zejm. za situace, kdy by nakonec nebyla prokázána vina. Zároveň v případě vynesení zprošťujícího rozsudku to bude stát, který bude odpovědný za škodu způsobenou nezákonným stíháním podle zákona č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem. Navíc je poměrně pravděpodobné, že spor o výši odškodného nakonec stejně skončí u soudu, což bude jen negativně přispívat k dalšímu pracovnímu vytížení soudců. Ani tato úvaha však nesmí soudce vést k absolutní rezignaci na povinnost plynoucí mu z trestního řádu.

Na závěr zbývá doplnit, že rozhodoval-li by samosoudce či předseda senátu ve věci obžaloby pro spáchání některé ze skutkových podstat obsažených v § 346 TZ ve věci, v níž sám dříve podal na obžalovaného podnět k zahájení trestního stíhání pro daný skutek, mohla by

---

181 Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 11. 11. 2008, sp. zn. 11 Tdo 184/2008.

182 ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní řád. Komentář*. 7. vyd. Praha: C. H. Beck, 2013, 123 s.

právem vyvstat pochybnost o soudcově nestrannosti z důvodu poměru k projednávané věci, „neboť by bylo možno předpokládat, že by si takto již dopředu mohl učinit o věci poměrně jasný právní názor.“¹⁸³ Podobné platí, pokud ještě před přidělením věci k rozhodování takový soudce hodnotil provedený důkaz, „čili v jiném řízení si utvořil právní názor na otázku, je-li již opětovné hodnocení bylo základem pro vyvození závěru o trestnosti skutku ve věci další ... Tato okolnost opodstatňuje přijetí závěru, dle něhož, objektivně nahlíženo, nebyly vyloučeny oprávněné pochybnosti o jeho nestrannosti.“¹⁸⁴ Tyto situace by pravděpodobně vedly k vyloučení soudce z výkonu úkonů trestního řízení v souladu s § 30 odst. 1 TŘ.

---

183 Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 30. 10. 2001, sp. zn. 4 Tz 270/2001.

184 Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 26. 11. 2014, sp. zn. 11 Tdo 1172/2014.

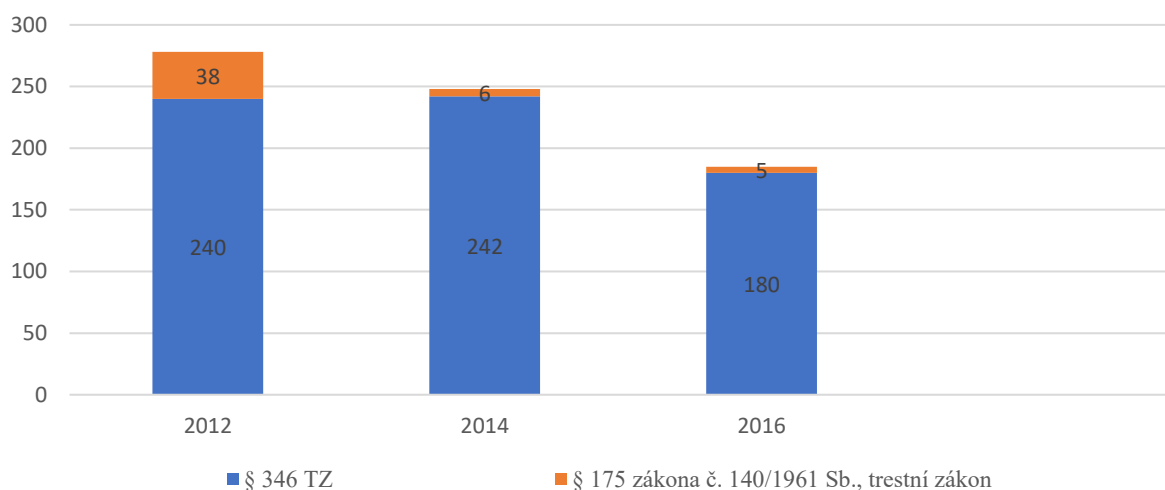
V konkrétním případě šlo o situaci, kdy samosoudce označil v odůvodnění rozsudku svědkyni K. Š. jako falešnou svědkyni. Následně byla K. Š. odsouzena za spáchání přečinu křivé výpovědi a nepravdivého znaleckého posudku podle § 346 odst. 2 písm. b) TZ, jehož se dopustila v původně projednávané věci v procesním postavení svědkyně, a to stejným samosoudcem, který ji dříve v odůvodnění rozsudku první kauzy označil za falešnou svědkyni.

3. Statistické údaje ohledně § 346 TZ

Tato kapitola představuje § 346 TZ v číslech, kdy upozorňuje na některé seznamné trendy (např. pokles počtu podaných obžalob pro § 346 TZ, konvergence v počtu mužských a ženských pachatelů) v souvislosti s § 346 TZ, ale také přináší přehled ukládaných trestů za trestný čin dle § 346 TZ a další statistické údaje. Údaje obsažené v této kapitole, nebude-li dále uvedeno jinak, vychází ze souboru trestních listů shromážděných Ministerstvem spravedlnosti České republiky, které mi byly zprostředkovaně poskytnuty Jakubem Drápalem se souhlasem Ministerstva spravedlnosti České republiky. K dispozici jsem měla trestní listy od roku 1995 do roku 2016, přičemž většina starších trestních listů trpěla kusovitostí informací (pravděpodobně v důsledku rozšiřujícího počtu sledovaných údajů v průběhu času).

Pro účely této diplomové práce jsem použila trestní listy, v nichž jsou zaznamenány případy osob souzených pro trestný čin křivé výpovědi a nepravdivého znaleckého posudku, o nichž bylo rozhodnuto soudem, přičemž tato rozhodnutí nabyla právní moci v letech 2012, 2014 a 2016. Pro úplnost je třeba dodat, že trestní listy jsou zpracovávány pro jednotlivé osoby, tedy čísla níže obsažená nereflektují počet jednotlivých řízení před soudy.

Graf č. 1: Počet pravomocných rozhodnutí soudu nad jednotlivými obžalovanými pro trestný čin křivé výpovědi a nepravdivého znaleckého posudku

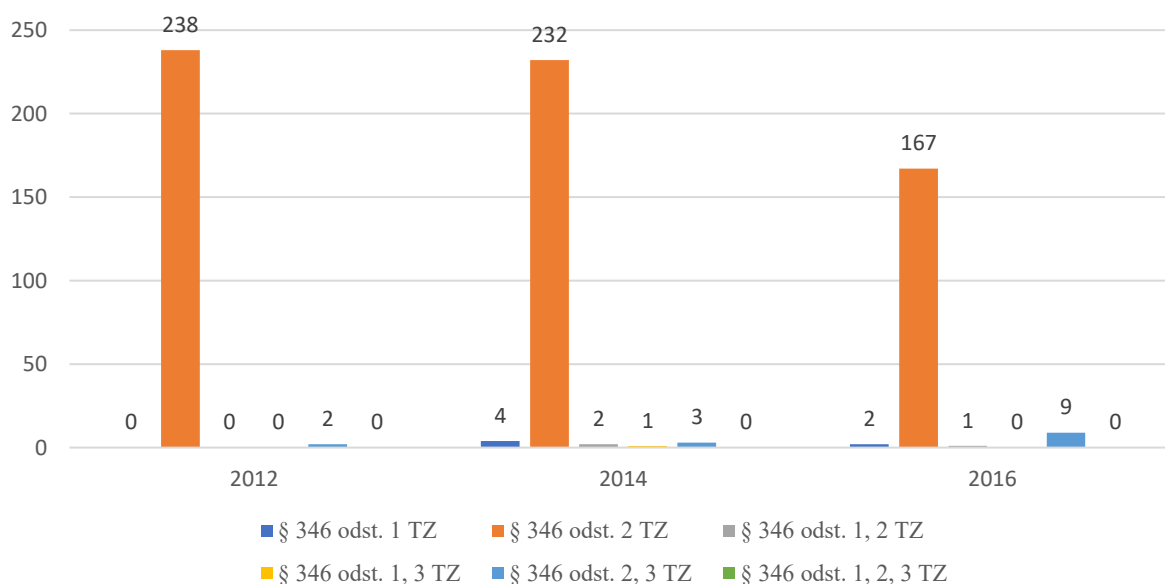

V grafu č. 1 je patrný podstatný pokles v počtu pravomocných rozhodnutí soudu nad jednotlivými obžalovanými pro trestný čin křivé výpovědi a nepravdivého znaleckého posudku. Tento jev lze ve vztahu k § 175 zákona č. 140/1961 Sb., trestní zákon, vysvětlit prodlužující se dobou uplynulou od počátku účinnosti TZ, v důsledku čehož se logicky snižuje počet starších případů posuzovaných ještě dle zákona č. 140/1961 Sb., trestní zákon. Podstatný pokles

je však viditelný i ve vztahu k § 346 TZ, kdy počet soudem pravomocně vyřízených věcí klesl v roce 2016 oproti roku 2012 z 240 na 180, tedy o 25 %. Ačkoliv doba, která uplyne mezi údajným spácháním trestného činu a pravomocným rozhodnutím o obžalobě, se různí, ve většině případů dle údajů z trestních listů se jednalo maximálně o dva roky. Vzhledem k této poměrně blízké spojitosti s rokem vydání pravomocného rozhodnutí, je možné, že se ve snižujícím počtu soudem pravomocně rozhodnutých věcí odráží snižující se počet nově zahajovaných řízení u soudu pro údajné spáchání trestného činu dle § 346 TZ¹⁸⁵ v důsledku snižující se kriminality, což je trend objevující se v posledních letech v celém západním světě.

Veškeré dále uvedené údaje budou nadále vycházet pouze z trestních listů pro § 346 TZ a to pro roky 2012, 2014 a 2016, v nichž konečná rozhodnutí soudu nabyla právní moci.¹⁸⁶

Graf č. 2: Odsouzení podle jednotlivých odstavců § 346 TZ

Graf č. 2 poskytuje přehled o tom, pro jaké odstavce § 346 TZ byli odsouzení shledáni vinnými v případech pravomocně rozhodnutých soudem v letech 2012, 2014 a 2016. Bohužel z trestních listů nelze rozpoznat, zda odsouzenými pro § 346 TZ byli znalci či svědci. Jistotu, že odsouzeným v konkrétním případě byl znalec, máme pouze v případech shledání viny pro první odstavec § 346 TZ, jelikož trestný čin dle tohoto odstavce může být spáchán pouze znalcem. Není tedy možné s přesností zjistit, kolik znalců ročně je pravomocně shledáno vinnými ze spáchání trestného činu podle § 346 TZ. Je však patrné, že pro trestný čin křivé výpovědi a nepravdivého znaleckého posudku dle odstavce prvního § 346 TZ jsou odsouzeny

185 Zatímco v roce 2012 bylo k soudu podáno 82 obžalob a 43 návrhů na potrestání pro údajné spáchání některé ze skutkových podstat v § 346, v roce 2016 to bylo sice 89 obžalob, ale pouze 11 návrhů na potrestání.

186 Znění § 175 zákona č. 140/1961 Sb., trestní zákon, v jeho posledním účinném znění vykazovalo jisté odlišnosti od § 346 TZ ve znění účinném ve sledovaném období, tudíž jsem nechtěla, aby byly výsledky zkreslovány.

pouhé jednotky znalců ročně.

Odstavec druhý jakožto základní skutková podstata § 346 TZ ve sledovaných případech jednoznačně dominuje. Nelze však z trestních listů vyčíst, v kolika případech se jedná o trestný čin dle § 346 odst. 2 písm. a) TZ a v kolika dle § 346 odst. 2 písm. b) TZ. Dále není možné zjistit, zda odsouzenými v těchto případech byli svědci či znalci.

Za povšimnutí stojí, že odstavec třetí § 346 TZ jakožto kvalifikovaná skutková podstata je využíván v jednotkách případů ročně.¹⁸⁷ Kvalifikované skutkové podstaty v odstavcích 4 a 5 nebyly ve sledovaném období ještě součástí § 346 TZ.

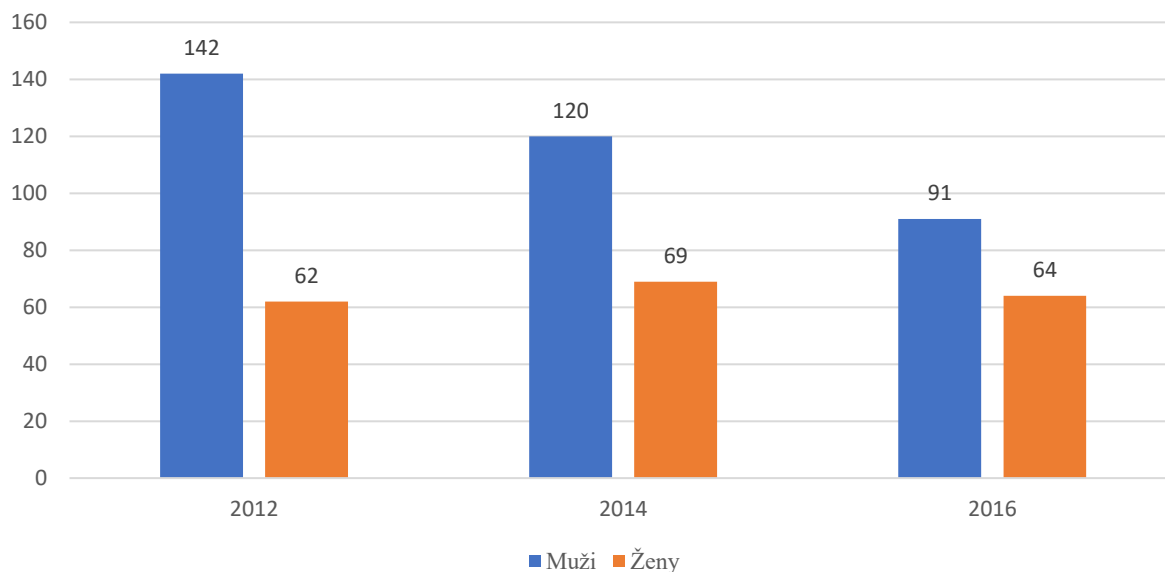
Tabulka č. 1: Způsoby skončení věci soudem

	2012	2014	2016
Zproštění	15	33	11
Zastaveno	11	9	6
Odsouzení	177	165	138
Odsouzení a uložení souhrnný trest	26	24	17
Postoupeno	2	1	0
Osvědčili se po podmíněném zastavení dle § 308 TR	8	10	7

Výše uvedená tabulka obsahuje přehled toho, jak bylo ve sledovaném období rozhodnuto soudem v jednotlivých případech. Z tabulky je zřejmé, že ke zproštění docházelo pouze okrajově a významně převažovalo shledání viny spolu s uložení trestu (pouze v devíti případech v roce 2012, dvou případech v roce 2014 a čtyřech případech v roce 2016 bylo upuštěno od potrestání; a v šesti případech v roce 2012, třech v roce 2014 a dvou v roce 2016 bylo uloženo trestní opatření).

¹⁸⁷ Je nutné upozornit, že v současné době kvalifikované skutkové podstaty v § 346 odst. 3 TZ v účinném znění se částečně liší od úpravy, která byla účinná ve sledovaném období.

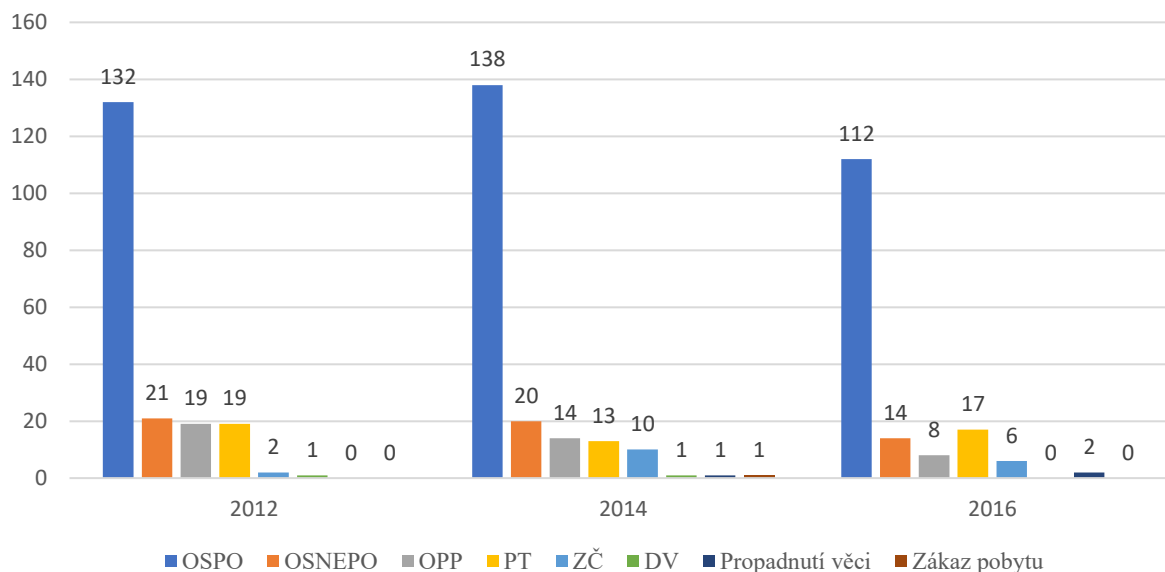
Graf č. 3: Odsouzení pro spáchání § 346 TZ dle pohlaví

Poněkud překvapivě může působit graf č. 3 porovnávající počet odsouzených¹⁸⁸ pro spáchání § 346 TZ podle pohlaví, v jejichž případech bylo pravomocně rozhodnuto soudem ve sledovaném období. Markantní rozdíl v počtu mužských a ženských odsouzených, nejpatrnější v roce 2012, z kriminologického hlediska nepřekvapí, jelikož muži jsou násobně častěji pachateli trestných činů (tento nepoměr je v kriminologii nazýván *gender gap*). Avšak zatímco v průběhu let dochází k poklesu celkového počtu odsouzených (možné vysvětlení tohoto jevu je uvedeno pod grafem č. 1), což je viditelné zejm. u mužských odsouzených, počet odsouzených ženského pohlaví stagnuje. Zatímco poměr mužů a žen byl v roce 2012 69,6 % : 30,4 %, tak v roce 2016 byl tento poměr již 58,7 % : 41,3 %. Tento jev je v kriminologii nazýván *gender gap convergence* a dosud mezi kriminology neexistuje shoda na tom, co ho způsobuje.

¹⁸⁸ Mezi odsouzené byli zahrnuti ti, jimž byl dle trestních listů uložen trest, trestní opatření a v jejichž případech bylo upuštěno od potrestání.

Graf č. 4: Tresty uložené za spáchání § 346 TZ

Do grafu č. 4 byly zahrnuty tresty uložené za spáchání některé ze skutkových podstat v § 346 TZ, včetně uložených souhrnných trestů.¹⁸⁹ Lze konstatovat, že v drtivé většině případů je pachatelům trestného činu podle § 346 TZ ukládán trest odnětí svobody s podmíněným odkladem,¹⁹⁰ což není nijak překvapivé, jelikož se jedná o dlouhodobě nejčastěji ukládaný druh trestu v České republice.¹⁹¹ Tento trest tvořil (po zaokrouhlení na jedno desetinné číslo) 68 % ze všech uložených trestů pro § 346 TZ v roce 2012, 69,7 % v roce 2014 a 70,4 % v roce 2016.

Trest nepodmíněného odnětí svobody je sice podle grafu č. 3 druhým nejčastěji ukládaným trestem (kromě roku 2016), ale zjevně je k němu přistupováno spíše okrajově, neboť tvořil 10,8 % ze všech uložených trestů pro § 346 TZ v roce 2012, 10,1 % v roce 2014 a 8,8 % v roce 2016. Budu-li trest odnětí svobody s podmíněným odkladem považovat za jeden z alternativních trestů, je zřejmé, že v případech shledání viny pro spáchání trestného činu dle § 346 TZ jsou ve významné většině případů ukládány alternativní tresty (kromě odnětí svobody s podmíněným odkladem zejm. obecně prospěšné práce a peněžitý trest – oba tresty jsou ukládány v průměru lehce pod deseti procenty ze všech uložených trestů pro § 346 TZ, příp. zákaz činnosti). Zůstává otázkou do budoucna, zda zavedení elektronického monitoringu osob vykonávajících trest domácího vězení povede ke zvýšení ukládání tohoto alternativního trestu i ve vztahu k trestnému činu podle § 346 TZ.

189 Trestní opatření, která byla uložena v řádu jednotek případů, konkrétně šesti odsouzeným v roce 2012, třem v roce 2014 a dvěma v roce 2016, zahrnuta do grafu č. 3 nebyla.

190 Trest odnětí svobody s podmíněným odkladem je pro účely této diplomové práce nahlížen jako samostatný druh trestu. Objevují se však i odborné názory, že se o samostatný druh trestu nejedná.

191 Např. HUMÁLKOVÁ, J. Sankční politika v kontextu vybraných zásad trestního řízení. *Trestněprávní revue*. 2015, 14(11-12). 251-258 s.

Tresty za spáchání trestného činu podle § 346 TZ jsou ukládány většinou samostatně. Pouze ve čtyřech případech v roce 2012, deseti v roce 2014 a šesti v roce 2016 byly vedle sebe uloženy dva tresty, přičemž v letech 2014 a 2016 vždy ve dvou případech dokonce tři tresty vedle sebe. Zákaz činnosti byl ve všech případech uložen vždy vedle dalšího trestu.

4. Mediálně známé kauzy týkající se § 346 TZ

V posledních letech je věnována zvýšená pozornost médií kauzám znalců, kteří zpracovali nepravdivý znalecký posudek, na což upozorňuje i sám Šámal (2016).¹⁹² Medializace takových případů přispívá k negativnímu vnímání věrohodnosti znaleckých posudků zejm. laickou veřejností, která může snadno podlehnout dojmu, že zpracování znaleckého posudku s kýženým výsledkem je maximálně otázkou vyhledání dostatečně „ochotného“ znalce.

„Je obecně známo, že navzdory své zásadní úloze v soudním řízení znalecká činnost mnohdy postrádá příčinnou odbornou kvalitu a úroveň znaleckých posudků není uspokojivá,“ je konstatováno Obvodním soudem pro Prahu 2 v rozsudku¹⁹³ v níže popsané kauze znalce J.D. Pochybná kvalita znaleckých posudků bývá často také zmiňována jako jeden z argumentů pro nutnost přijetí nového zákona o znalcích.¹⁹⁴

Pro utvoření si lepší představy o charakteru mediálně sledovaných kauz a jejich průběhu jsem se rozhodla popsat tři kauzy z posledních deseti let týkající se křivé výpovědi a nepravdivého znaleckého posudku, jimž média věnovala zvýšenou pozornost. Tyto kauzy byly identifikovány s pomocí vyhledávačů v internetových denících (např. <https://www.lidovky.cz/>, <https://www.idnes.cz/>, <https://ihned.cz/>). Poté jsem podala žádost o poskytnutí rozsudku soudu prvního stupně a všech dalších navazujících rozhodnutí soudů vyšších stupňů o opravných prostředcích v jednotlivých kauzách, a to v anonymizované podobě, podle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím. Pro úplnost je nutné konstatovat, že jsem se zabývala pouze pravomocně rozhodnutými případy, tudíž nebyly zahrnuty kauzy 1) znalců R.M. a I.F., kteří zpracovali znalecký posudek zabývající se příčinou úmrtí matky a dcery v Egyptě, a 2) případ R.D., jenž zpracoval posudek oceňující podíl akcií v OKD. Obě kauzy budou jistě ještě v budoucnu vyvolávat silné emoce ze strany veřejnosti.

4.1 Znalecký posudek v kauze chodkyně sražené R.J.

Známý lobbista R.J. dne 23. 3. 2012 srazil poškozenou T.N. R.J. se hájil tím, že se v inkriminovaný okamžik proti poškozené úmyslně nerozjel a vůbec si nevšiml, že ji zachytil svým vozem. Podstatou případu bylo tedy zhodnotit, zda R.J. srazil ženu úmyslně či nikoliv. Pokud by bylo prokázáno, že nejednal úmyslně, vedlo by to k překvalifikování jeho protiprávního jednání a pravděpodobné uložení výrazně mírnějšího trestu. Celá kauza byla doprovázena mimořádným zájmem médií. Informace níže uvedené jsou primárně čerpány

192 ŠÁMAL, P. Znalci a jejich trestní odpovědnost. *Bulletin advokacie*. 2016, 23(9), 15 s.

193 Rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 2 ze dne 10. 8. 2017, sp. zn. 2 T 321/2016.

194 ŠÁMAL, P. Znalci a jejich trestní odpovědnost. *Bulletin advokacie*. 2016, 23(9), 15 s.

z rozsudku Obvodního soudu pro Prahu 2 ze dne 10. 8. 2017, sp. zn. 2 T 321/2016.

Obhajoba pověřila zpracováním znaleckého posudku J.D., znalce zapsaného v seznamu znalců a tlumočnicků pro obor doprava, odvětví doprava silniční, jemuž zadala, aby ve znaleckém posudku našel takovou variantu nehodového děje, která by vyznívala pro R.J. co nejpříznivěji. J.D. skutečně dne 28. 4. 2013 vypracoval znalecký posudek č. 193/13, který byl předložen v soudní fázi řízení, a následně znalecký posudek shrnul a potvrdil při svém výslechu v postavení znalce v hlavním líčení. Znalecký posudek J.D. však byl prakticky v přímém rozporu se závěry znaleckého posudku zpracovaného I.D., který si vyžádal policejní orgán.

J.D. dospěl k závěru, že poškozená stála u pravého boku automobilu, mimo jízdní profil, v důsledku čehož řidič R.J. chybně odhadl její odstup od vozidla a rozjel se, přičemž následné zachycení chodkyně neviděl z důvodu sledování světelné signalizace a pozice zrcátka. Závěry J.D. byly vyvráceny nařízeným revizním znaleckým posudkem provedeným znaleckým ústavem Vysokého učení technického v Brně, který dospěl k závěru, že chodkyně stála před pravým předním světlometem v jízdním profilu automobilu, tudíž R.J. nic nebránilo ve výhledu na chodkyni.

Následně bylo zahájeno trestní stíhání znalce J.D., po němž následovalo podání obžaloby pro údajné spáchání přečinu křivé výpovědi a nepravdivého znaleckého posudku jednak podle § 346 odst. 1 TZ a jednak podle § 346 odst. 2 písm. a) TZ. Vzhledem k propojení s kauzou R.J. se dostalo i případu J.D. značné pozornosti médií a veřejnosti.

Znalecký posudek zpracovaný J.D.aráží hned z několika důvodů – byl totiž zpracován, aniž by se J.D. seznámil s kompletním spisovým materiálem, ignoroval některé další důkazy, například závěry vyšetřovacího pokusu, prověrky na místě se svědky, kamerové záznamy, uvedl ve znaleckém posudku některé zjevně chybné údaje (např. J.D. označil skupinu svědků nehodového děje za chodce, zatímco všichni s výjimkou jediné osoby byli řidiči okolních vozidel) a dále J.D. k prokázání svého údajně provedeného pozorování provozu v místě nehody, z něhož odvozoval některé závěry svého znaleckého posudku, nedoložil ničeho (např. fotografickou dokumentaci). J.D. postavil převážně závěry svého znaleckého posudku na existenci, příp. neexistenci otěrových stop nacházejících se na exteriéru vozidla. Znalec J.D. však ignoroval, že otěrové stopy z vozidla byly zajištěny až zhruba měsíc po nehodě, přičemž v mezičase se auto různě přesouvalo. Nadto J.D. činil závěry z oboru lékařství, což vzhledem k oboru a odvětví, pro něž byl zapsán v seznamu znalců a tlumočnicků, mu vůbec nepříslušelo.

Vzhledem k dlouholetým zkušenostem J.D. jakožto znalce soud prvního stupně dovodil, že J.D. bezpochyby věděl, že nezbytným předpokladem pro vypracování znaleckého posudku

v souladu se zákonem je seznámení se s kompletním spisovým materiálem a jeho pečlivé vyhodnocení, což ale neučinil. Zároveň si musel být vědom, že závěry jeho znaleckého posudku jsou schopny ovlivnit rozhodnutí o vině R.J. Znalecký posudek J.D. tak soud prvního stupně zhodnotil jako hrubě zkreslený, protože J.D. využil při jeho zpracování reálných podkladů obsažených ve znaleckém posudku I.D., které však bez ověření převzal a nedoplnil je o další důkazní prostředky, které byly v době, kdy J.D. vyhotovoval znalecký posudek, známy.

S ohledem na výše uvedené byl J.D. shledán vinným pro spáchání přečinu křivé výpovědi a nepravdivého znaleckého posudku jednak podle § 346 odst. 1 TZ a jednak podle § 346 odst. 2 písm. a) TZ, jichž se dopustil v úmyslu nepřímém, a odsouzen k úhrnnému trestu odnětí svobody v délce trvání 18 měsíců s podmíněným odkladem na zkušební dobu v délce trvání dvou let a k peněžitému trestu ve výměře 7.800,- Kč (patnáct denních sazeb po 520,- Kč) s náhradním trestem odnětí svobody v délce trvání 4 měsíců pro případ nevykonání peněžitého trestu ve stanovené lhůtě. Soud prvního stupně při ukládání trestů vzal mimo jiné v úvahu, že J.D. „porušil zvláštní povinnost a uvedl do ohrožení vlastní znalecký stav.“¹⁹⁵

Proti rozsudku soudu prvního stupně bylo podáno odvolání¹⁹⁶ jak statním zástupcem co do výroku o trestu, který pokládal za příliš mírný, tak obžalovaným proti výroku o vině a pro nesprávné právní posouzení. Obě odvolání však byla dle § 256 TŘ zamítnuta. J.D. následně podal dovolání, které bylo usnesením ze dne 20. 6. 2018, č. j. 4 Tdo 716/2018-33 podle § 265i odst. 1 písm. b) TŘ Nejvyšším soudem České republiky odmítnuto. Taktéž jeho ústavního stížnost byla následně odmítnuta.¹⁹⁷

4.2 Kauza H.M. aneb ohodnocení tzv. Edelmannova paláce v Olomouci

Kauza tzv. Edelmannova paláce v Olomouci zaměstnávala novináře na počátku tohoto desetiletí. Informace níže obsažené jsou čerpány z rozsudku Okresního soudu v Olomouci ze dne 22. 3. 2012, č. j. 9 T 48/2011-2387, a usnesení Krajského soudu v Ostravě, pobočka v Olomouci, ze dne 26. 7. 2012, č. j. 55 To 144/2012-2452.

Hlavní aktérkou kauzy byla H.M., znalkyně v oboru ekonomika, odvětví ceny a odhady nemovitostí, která čelila obžalobě pro údajné spáchání trestného činu křivé výpovědi a nepravdivého znaleckého posudku podle § 175 odst. 1, odst. 3 trestního zákona ve stadiu pokusu podle § 8 odst. 1 trestního zákona. H.M. měla na žádost objednatele – Statutárního města Olomouc vypracovat dva znalecké posudky, v nichž měla stanovit cenu dle cenového předpi-

195 Rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 2 ze dne 10. 8. 2017, sp. zn. 2 T 321/2016.

196 Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 17. 1. 2018, sp. zn. 67 To 295/2017.

197 ROSŮLKOVÁ, J. Ústavní soud odmítl stížnost bývalého znalce, který zkreslil posudek ve prospěch lobbisty Janouška. *Česká televize*. [online]. 28.11.2018 [cit. 2019-02-02]. Dostupné z: <<https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/2664515-ustavni-soud-odmitl-stiznost-byvaleho-znalce-ktery-zkreslil-posudek-ve-prospech>>

su a cenu obvyklou (tržní), a to ve vztahu 1) k tzv. Edelmannovu paláci (historická budova) a pozemku, na němž stál, a 2) k pozemkům XY ve vlastnictví M.B. Oba znalecké posudky měly sloužit k určení rozdílu ceny mezi oceňovanými nemovitými věcmi pro účely uzavření směnné smlouvy (tato informace nicméně nebyla součástí zadání pro H.M.). H.M. byla viněna z toho, že podhodnotila Edelmannův palác (nedocenila např. některé cenné historické prvky budovy) a naopak nadhodnotila pozemky M.B, díky čemuž byl výsledný rozdíl mezi směřovanými nemovitostmi nižší o minimálně 26.377.500,- Kč, než údajně odpovídalo skutečnosti.

V průběhu přípravného řízení a později i hlavního líčení byla zpracována celá řada dalších znaleckých posudků (včetně posudků předložených obhajobou) – posudek znaleckého ústavu NEMO Consult, s.r.o., zpracovaný na objednávku Statutárního města Olomouc, posudek znaleckého ústavu Ostravská znalecká a.s. přibráného policejním orgánem, revizní posudek znaleckého ústavu VOX CONSULT, s.r.o., znalecký posudek E. Uhlové předložený obhajobou a znalecký posudek znaleckého ústavu TPA Horwath Valuation Services, s.r.o., předložený obhajobou v průběhu řízení před soudem. Všechny znalecké posudky vyznívaly ve prospěch H.M., jelikož odhady cen předmětných nemovitostí v nich obsažené se zásadně nelišily od odhadu H.M. Jediný znalecký posudek, který byl jednoznačně v neprospěch obžalované, byl znalecký posudek zpracovaný VOX CONSULT, s.r.o.

Obžaloba byla tedy prakticky podána na základě jediného důkazu, a to znaleckého posudku zpracovaného znaleckým ústavem VOX CONSULT, s.r.o., aniž by se dozorující státní zástupce uspokojivě vypořádal s důkazy svědčícími ve prospěch H.M., což ostře zkritizoval předseda senátu v rozsudku Okresního soudu v Olomouci vyneseno dne 22. 3. 2012, č. j. 9 T 48/2011-2387.

Vyslýchání znalci v průběhu hlavního líčení potvrdili, že neexistuje žádná právní úprava, která by normovala uznatelnou odchylku od obvyklé ceny, ale shodli se, že odchylku 10 % (příp. až 20 %) lze považovat za uznatelnou odchylku, již vyhovovaly veškeré znalecké posudky srovnávané se znaleckými posudky H.M., s výjimkou znaleckého posudku zpracovaného VOX CONSULT, s.r.o.

Zásadní zjištění učinil senát soudu prvního stupně ve vztahu ke znaleckému posudku VOX CONSULT, s.r.o., který shledal zcela nepoužitelným, jelikož VOX CONSULT, s.r.o., nebyl oprávněn zpracovat znalecký posudek v odvětví ocenění nemovitých věcí. Znalecký ústav VOX CONSULT, s.r.o., měl totiž v seznamu ústavů kvalifikovaných pro znaleckou činnost vedeného Ministerstvem spravedlnosti České republiky zapsáno jako obor znalecké činnosti ekonomiku, odvětví *„účetnictví a účetní evidence, mzdy, finanční analýzy, posuzování podnikatelských záměrů, řízení, plánování a organizace ekonomiky podniku, ceny a odhady podniků a jejich částí, hmotného a nehmotného majetku, nepeněžitých vkladů do společností, movitých*

věcí, strojů a zařízení, motorových vozidel.“¹⁹⁸ Právní názor soudu prvního stupně, tedy že znalecký ústav VOX CONSULT, s.r.o., není oprávněn vypracovat znalecký posudek pro ocenění nemovitých věcí (bez souvislosti s oceněním podniku), potvrdilo i stanovisko Ministerstva spravedlnosti České republiky předložené jako důkaz v řízení.

Jelikož fakticky jediný důkaz svědčící v neprospěch obžalované byl shledán nepoužitelným, byla H.M. zproštěna obžaloby podle § 226 písm. a) TŘ, jelikož nebylo prokázáno, že se stal skutek, pro nějž byla obžalována.

Pro úplnost by mělo být dodáno, že státní zástupce v závěrečné řeči nenavrhl vyslovení viny H.M., ale domáhal se postoupení věci Ministerstvu spravedlnosti České republiky podle § 222 odst. 2 TŘ pro podezření, že se H.M. dopustila přestupku ve smyslu § 25a odst. 1 písm. d) ZZ v návaznosti na § 11 odst. 1 ZZ. V průběhu řízení bylo totiž bezpečně prokázáno, že se H.M. znala s M.B. (stýkala se s ním i mimo pracovní povinnosti, které je spojovaly), což Statutárnímu městu Olomouc neoznámila. Soud prvního stupně tomuto návrhu nevyhověl a zdůraznil, že nelze na základě skutečnosti, že se H.M. znala s M.B. dovozovat její podjatost, zejm. za situace, kdy bylo v řízení prokázáno, že při zpracovávání znaleckých posudků postupovala správně a nikoho nezvýhodnila ani nepoškodila.

Státní zástupce podal proti rozsudku Okresního soudu v Olomouci ze dne 22. 3. 2012, č. j. 9 T 48/2011-2387 odvolání v neprospěch obžalované do výroku o vině, a to v duchu svého závěrečného návrhu. Odvolací soud odvolání podle § 256 TŘ zamítl, když se ztotožnil s argumentací soudu prvního stupně. Nadto uvedl, že „... *nebylo prokázáno, že se stal skutek, pro nějž je obžalovaná stíhána, tudíž z logiky věci nebylo prokázáno, že se stal skutek, pro nějž je obžalovaná stíhána, tudíž z logiky věci nelze ani dovozovat úvahy o tom, že není trestným činem, ale že by mohl být posouzen jako přestupek nebo kárné provinění. Postup podle § 257 odst. 1 písm. b) tr. řádu, resp. podle § 222 odst. 2 tr. řádu totiž předpokládá, že se stal skutek (alespoň zčásti), pro který je obviněný stíhán, a který má rysy protiprávního jednání, ovšem z určitého důvodu je konstatováno, že skutek není trestným činem.*“¹⁹⁹

4.3 Křivé svědectví v případě řidiče BMW na Smíchově

Tématem této diplomové práce je trestný čin křivé výpovědi a nepravdivého znaleckého posudku, včetně svědků jakožto jeho možných pachatelů. Z toho důvodu jsem se rozhodla do přehledu některých mediálně sledovaných případů zahrnout i kauzu křivých svědků, ačkoliv v úvodu této kapitoly bylo primárně upozorňováno na mediální hon v případech znalců. Skutečnost, že média věnují větší pozornost znalcům, kteří stanou před soudem jako obžalo-

198 Rozsudek Okresního soudu v Olomouci ze dne 22. 3. 2012, č. j. 9 T 48/2011-2387.

199 Usnesení Krajského soudu v Ostravě, pobočka v Olomouci ze dne 26. 7. 2012, č. j. 55 To 144/2012-2452.

vaní pro trestný čin křivé výpovědi a nepravdivého znaleckého posudku, dokládá i skutečnost, že bylo mnohem komplikovanější identifikovat mediálně sledovaný případ křivých svědků než znalců.

Informace níže uvedené vychází z rozsudku Obvodního soudu pro Prahu 2 ze dne 6. 3. 2015, sp. zn. 8 T 288/2014, rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 15. 4. 2015, sp. zn. 6 To 117/2015 a trestního příkazu Obvodního soudu pro Prahu 2 ze dne 5. 8. 2015, sp. zn. 4 T 183/2015, které jsem si vyžádala pro účely této diplomové práce.

Značného mediálního pokrytí se dostalo případu M.P., který dne 5. 8. 2014 v ranních hodinách nezvládl řízení svého automobilu zn. BMW a v rychlosti minimálně 62 km/hod najel na autobusový ostrůvek, kde se střetl s M.Č., která bohužel na místě podlehla svým zraněním neslučujícím se se životem. M.P. se nicméně podle svědeckých výpovědí po střetu zajímal pouze o svého psa a škodu na vozidle. Nereagoval na upozornění svědků, že o kousek dál leží zraněná dívka, a po pár minutách z místa činu utekl, aniž by se pokusil poškozené poskytnout pomoc.

Během trestního řízení bylo najisto postaveno, že M.P. byl v době řízení BMW ve stavu vylučujícím způsobilost k bezpečnému ovládnutí motorového vozidla v důsledku předchozího požívání alkoholu při příležitosti oslavy svých narozenin. M.P. nicméně po celé trestní řízení trval na tom, že v inkriminovaný večer požil pouze pivo a půl, tudíž nebyl v době nehodového děje opilý, což však bylo v přímém rozporu s výpovědí svědků z místa činu, kteří s M.P. po nehodě hovořili, svědectvím policistů, kteří u něj provedli ještě před nehodou namátkovou kontrolu dokladů, když ho našli spícího na autobusové zastávce, výpovědí barmana, který během večera obsluhoval slavicí skupinu, včetně M.P., a kamerovým záznamem z místa oslavy, kde je M.P. opakovaně zachycen jak popíjí během večera ze sklenice na pivo a zároveň z několika sklenic na panáky.

Média (zejména bulvární²⁰⁰) intenzivně informovala nejen o nehodě samotné a chování M.P. po ní, ale též se podrobně věnovala dřívějším aktivitám M.P. na sociální síti Facebook, vylíčení rodinného zázemí oběti, rozhovorům s pozůstalými a konečně i osobě oběti – mladé bezproblémové studentky, která byla prezentována ve zjevném kontrastu k M.P. Pozornosti médií neunikl ani atraktivní zevnějšek samotného pachatele, jehož lichotivé fotografie často doprovázely články týkající se jeho případu. Z kriminologického pohledu se jedná o obecně

---

200 Např. Fotogalerie – Nejkrásnější zabiják Česka. [online]. [cit. 2019-01-28]. Dostupné z: <<https://www.extra.cz/nejkrasnejsi-zabijak-ceska-7-fotek-marka-pucka-prchajiciho-opilce-ktery-dnes-rano-zabil-autem-divku/galerie/0>>, Přehled článků na Blesk.cz. [online]. [cit. 2019-01-28]. Dostupné z: <<https://www.blesk.cz/tag/marek%20pu%C4%8Dek/1>>, Přehled článků na TN.cz. [online]. [cit. 2019-01-28]. Dostupné z: <<http://tn.nova.cz/tema/16465-marek-pucek>>

známý fenomén, kdy pohlední pachatelé přitahují zvýšenou pozornost médií (např. mediální pokrytí případu Amandy Knoxové).

M.P., který po celou dobu trval na tom, že byl během nehody střízlivý, nechal na podporu svých tvrzení předvolat dva své společníky z narozeninové oslavy. Svědek J.T. při hlavním líčení konaném dne 30. 1. 2015 vypověděl, že M.P. vypil za celý večer jen jedno malé pivo, přičemž většinu večera spolu strávili v družném rozhovoru. Svědek T.Ž. též při hlavním líčení potvrdil, že M.P. vypil jen jedno malé pivo a naopak prý M.P. odmítl od T.Ž. pozvání na pánáka.

Během hlavního líčení byly ale výpovědi J.T. a T.Ž. bezpečně vyvráceny kamerovými záznamy z restaurace, kde se oslava konala. Vzhledem ke skutečnosti, že J.T. seděl většinu večera vedle M.P., musel si být vědom, že M.P. opakovaně během večera popíjel ze sklenic na panáky, přičemž těžká podnapilost M.P. byla prokázána celou řadou dalších svědeckých výpovědí a je zřejmá i z kamerových záznamů z restaurace. T.Ž. sice v přítomnosti M.P. nestrávil celý večer, ale je zachycen na kamerových záznamech, jak k M.P. nese dvě sklenky na whisky s obsahem, připíjí si s M.P. a oba sklenky naráz vyprazdňují, což je v přímém rozporu s jeho výpovědí. V rozsudku²⁰¹ nad M.P. jsou výpovědi svědků J.T. a T.Ž. výslovně označeny za nepravdivé.

Pro výpovědi během hlavního líčení dne 30. 1. 2015 ve věci obžaloby M.P. bylo s J.T. a T.Ž. zahájeno trestní stíhání, které vyústilo ve vydání trestního příkazu,²⁰² v němž byli oba odsouzeni za spáchání přečinu krivé výpovědi a nepravdivého znaleckého posudku podle § 346 odst. 2 písm. a) TZ. Oběma byl uložen trest odnětí svobody na dvanáct měsíců s podmíněným odkladem na zkušební dobu v délce trvání dvaceti měsíců u J.T. a třiceti šesti měsíců u T.Ž. Žádný z obžalovaných odpor nepodal. Jelikož se jednalo o odnož případu spojeného s M.P., média referovala i o této kauze.

---

201 Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 15. 4. 2015, sp. zn. 6 To 117/2015.

202 Trestní příkaz Obvodního soudu pro Prahu 2 ze dne 5. 8. 2015, sp. zn. 4 T 183/2015.

5. Belgická právní úprava trestného činu křivé výpovědi v souvislostech

Trestný čin křivé výpovědi a nepravdivého znaleckého posudku se objevuje v různých podobách v mnoha státech (např. Slovensko, Velká Británie, USA). Za účelem získání bližší představy o zahraniční úpravě tohoto trestného činu bude v této kapitole rozebrána právní úprava křivé výpovědi (a nepravdivého znaleckého posudku) v Belgickém království (dále jen jako „Belgie“), kde jsem studovala v akademickém roce 2017/2018 na KU Lovaň v rámci programu Erasmus.

5.1 Základní přehled pro orientaci v belgickém trestním právu

Belgický právní systém je stejně jako český právní systém součástí kontinentálního práva a závazky vyplývající oběma státům z členství v Evropské unii a Radě Evropy mají značný vliv na vývoj jejich trestněprávního zákonodárství. Pro účely základního porozumění belgické úpravě křivé výpovědi a nepravdivého znaleckého posudku je nezbytné se nejprve seznámit se základy belgického trestního práva hmotného a procesního. Trestní právo hmotné je primárně upraveno v *8 Juin 1867 - Code pénal* (francouzsky; vlámsky 8 Juni 1867 – Strafwetboek; celé dále jen jako „BTZ“).²⁰³ Podobně jako český TZ je i BTZ rozdělen do dvou hlavních částí, a to části obecné a zvláštní, v níž se nachází konkrétní úprava skutkových podstat trestných činů. Vzhledem ke svému stáří byl BTZ mnohokrát novelizován.²⁰⁴

Pokusím-li se použít českou terminologii, která má samozřejmě při použití pro belgickou úpravu značné rezervy, tak trestné činy podle belgického práva dělíme na zločiny (fr. *crime*), přečiny (fr. *délit*) a přestupky (fr. *de police*). Čl. 7 BTZ obsahuje seznam trestů, které mohou být uloženy za zločiny, přečiny a přestupky. Pro účely trestání je důležité zdůraznit, že belgická právní úprava rozlišuje tři typy trestu odnětí svobody. Trest odnětí svobody za zločin je *réclusion* (některé následující francouzské pojmy, které jsou stěží přeložitelné do českého jazyka, budou dále v textu uváděny francouzsky), trest odnětí svobody za zločin, který je politickým trestným činem, se nazývá *détention* a konečně trest odnětí svobody za přečin a přestupek²⁰⁵ je *emprisonnement*.

Belgické tresty zahrnují např. období českého trestu odnětí svobody, domácího vězení,

203 Oficiální identifikace belgického právního předpisu se skládá z data nabytí jeho platnosti, za nímž následuje název právního předpisu.

204 Existují navíc tzv. komplementární zákony (upravují obecnou část belgického trestního zákoníku, ale jedná se o samostatné zákony, které tedy nejsou součástí BTZ) a zákony zvláštní (samostatné zákony obsahující nové trestné činy).

205 Skutečně i za přestupek je možné uložit krátkodobý trest odnětí svobody, tzv. *emprisonnement*, a to ve výměře 1-7 dní trestu odnětí svobody.

obecně prospěšných prací, peněžitého trestu a propadnutí věci. Zvláštním druhem trestů v Belgii je pak např. odebrání některých politických a občanských práv či trest dohledu. Pro uložení trestů je vždy nutné, aby byly splněny podmínky stanovené v obecné části BTZ, příp. ve zvláštních zákonech.

Dříve, než budou rozebrány trestné činy křivé výpovědi (a nepravdivého znaleckému posudku), je důležité se nejprve seznámit se zvláštním belgickým institutem, který spočívá v přeměňování kategorizace trestných činů, tzn. možnosti přeměny zločinu na přečin a přečinu na přestupek. Tento institut na nás může působit poněkud exoticky, protože český právní řád neobsahuje jeho ekvivalent. Navíc celá belgická právní úprava přeměňování kategorizace trestných činů je velmi komplikovaná (i v důsledku několika zásahů belgického ústavního soudu – fr. *Cour Constitutionnelle*, který část dosavadní právní úpravy zrušil). Navíc se jedná pouze o úpravu dočasnou, dokud nebude přijat nový belgický trestní řád.²⁰⁶

Podmínky pro přeměnu trestného činu jsou stanoveny ve zvláštním zákoně *4 Octobre 1867 - sur les circonstances atténuantes*. Obecně platí, že nutnou podmínkou pro přeměnu je existence polehčující okolnosti. Belgická interpretace polehčující okolnosti je velmi extenzivní, tudíž většinou není problém takovou okolnost nalézt.

Nadto musí být pro umožnění přeměny splněno, že se jedná o a) trestný čin, za který hrozí uložení trestu odnětí svobody do dvaceti let, b) pokus o spáchání trestného činu, za nějž může hrozit i trest odnětí svobody na doživotí, nebo c) některý z trestných činů, které jsou v daném zákoně vyjmenovány, a to bez ohledu na sazby trestu odnětí svobody uvedené ve zvláštní části BTZ. Pod poslední jmenovaný případ spadá ve smyslu čl. 2 odst. 3 bodu 3 zákona *4 Octobre 1867 - sur les circonstances atténuantes* i křivá výpověď podle § 216 odst. 2 BTZ. BTZ poté ve své obecné části stanovuje pravidla, jak se v důsledku přeměny kategorizace trestného činu změní sazba trestu odnětí svobody uvedená u konkrétní skutkové podstaty ve druhé části BTZ.

Přeměna kategorizace trestného činu velmi významně mění sazbu trestu odnětí svobody. Například spáchá-li pachatel zločin, za který mu hrozí *réclusion* ve výši 20 - 30 let, je z důvodu existence polehčujících okolností a skutečnosti, že je konkrétní trestný čin ve zvláštním výčtu zákona *4 Octobre 1867 - sur les circonstances atténuantes*, možné pachateli tento zločin přeměnit na přečin. V souladu s čl. 25 BTZ, který stanovuje maximální trestní sazbu trestu odnětí svobody při přeměně ze zločinu na přečin, pak bude v tomto případě nejvyšší sazba trestu odnětí svobody 20 let. Podle čl. 80 BTZ, který určuje nejnížší hranici trestní sazby trestu odnětí svobody za zločin přeměněný na přečin, budou přitom 3 roky nejnížší

---

206 NOLET DE BRAUWERE, M. Après la réforme de la cour d'assises - pour une abrogation de la correctionnalisation. *Journal des tribunaux*, 20/2011, 391 s.

možná sazba trestu odnětí svobody. Z toho vyplývá, že přeměnou ze zločinu s původně hrozícím *réclusion* v sazbě 20-30 let na přečin lze uložit pouze *emprisonnement* v sazbě 3 - 20 let.

Přeměna kategorizace trestných činů je taktéž zásadní pro ukládání ostatních trestů, neboť je za zločin přeměněný na přečin možné uložit pouze tresty stanovené za přečin (podobné platí u přečinu přeměněného na přestupek).

S přeměnou kategorizace trestných činů a jejím účelem souvisí i soustava belgických obecných soudů zabývajících se trestněprávní problematikou. *Tribunal de Police* je věcně příslušný pro rozhodování o přestupcích, přečinech přeměněných na přestupky a přečinech v dopravě. *Tribunal de Première Instance* řeší v prvním stupni přečiny, zločiny přeměněné na přečiny a zajišťuje soudnictví ve věcech mládeže; zároveň je odvolacím soudem pro *Tribunal de Police*. Zločiny, politické zločiny, zločiny podle mezinárodního práva a trestné činy spáchané tiskem (vyjma šíření nenávisti) jsou v prvním stupni vyhrazeny *Cour d'Assises*, který je též odvolacím soudem pro *Tribunal de Première Instance*. Proti rozhodnutí *Cour d'Assises* neexistuje možnost odvolání. Jedinou možností napadení rozhodnutí *Cour d'Assises* je podání dovolání k *Cour de Cassation*, který je nejvýše v hierarchii obecných soudů.

Výše popsany nepřehledný systém přeměny kategorizace trestných činů je pravděpodobně z části ovlivněn skutečností, že v belgickém právním systému přetrvává existence porotních soudů v trestních věcech u *Cour d'Assises*. Z výše uvedeného jednoznačně vyplývá, že je to pouze a výhradně porotní soud, který je oprávněn ukládat tzv. *réclusion* za zločiny. Pro každý případ projednávaný u *Cour d'Assises* v prvním stupni jsou ustanoveni tři profesionální soudci a dvanáct laiků z lidu. Porotci z lidu rozhodují o vině a s pomocí profesionálních soudců určují trest a vypracovávají odůvodnění rozhodnutí. Proti rozhodnutí je přípustné pouze dovolání k *Cour de Cassation*.

Svolávání porotního soudu je však logisticky poměrně komplikované, drahé a celkově nepopulární. V minulosti byl systém belgických porotních soudů podroben zdrcující kritice ze strany ESLP v *Taxquet* proti Belgii, rozsudek ESLP ze dne 16. 11. 2010, stížnost č. 926/05 (dále jen jako „*Taxquet* proti Belgii“). Rozhodnutí ESLP nicméně vyvolalo vlnu odporu mezi těmi evropskými státy, které považují porotní soudnictví za součást své právní kultury. V důsledku rozhodnutí *Taxquet* proti Belgii byly upraveny procesní normy *Cour d'Assises*; v důsledku čehož mají nyní porotci (na rozdíl od minulosti) k ruce profesionální soudce, kteří jim pomáhají s vypracováním odůvodnění rozsudku.

Skutečností nicméně zůstává, že současným trendem v Belgii je snaha, aby docházelo ke konání porotního soudu pouze zřídka, k čemuž je v široké míře využíváno přeměňování zločinů na přečiny, čímž dochází i ke změně příslušnosti soudu z *Cour d'Assises* na *Tribunal de Première Instance*.

5.2 Belgická právní úprava trestného činu křivé výpovědi

Na rozdíl od české právní úpravy, kde je upraven trestný čin křivé výpovědi a nepravdivého znaleckého posudku v jediném ustanovení, a to v § 346 TZ, belgická právní úprava je rozsáhlejší a hlavní pozornost je zde jednoznačně upřena na křivou výpověď. Rozhodná ustanovení se nachází v čl. 215-226, dílu V. Křivá výpověď a křivá přísaha, hlavě III. Zločiny a přečiny proti důvěře veřejnosti, části II. BTZ.

Níže v textu se nachází volný překlad klíčových ustanovení, tedy čl. 215-226 BTZ, do českého jazyka, který doprovází můj komentář k jednotlivým ustanovením.

Čl. 215

Kdo podá křivou výpověď ve věci týkající se zločinu s úmyslem poškodit obviněného nebo mu nadržovat, bude potrestán odnětím svobody na pět až deset let.

Čl. 216

Kdo podá křivou výpověď proti obviněnému, který byl odsouzen k trestu odnětí svobody za zločin nebo politický zločin na dobu delší než deset let, bude potrestán odnětím svobody na deset až patnáct let.

Kdo podá křivou výpověď proti obviněnému, který byl odsouzen za zločin k trestu odnětí svobody na doživotí, bude potrestán odnětím svobody na dvacet až třicet let.

Čl. 217

Tresty podle čl. 215 a 216 mají být sníženy podle čl. 80 o jednu úroveň, pokud je spáchaly osoby předvolané k soudu, které podaly křivé tvrzení s úmyslem poškodit obviněného nebo mu nadržovat.

Čl. 218

Kdo podá křivou výpověď ve věci týkající se přečinu s úmyslem poškodit obviněného nebo mu nadržovat, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až pět let.

Čl. 219

Kdo podá křivou výpověď ve věci týkající se přestupku s úmyslem poškodit obviněného nebo mu nadržovat, bude potrestán odnětím svobody na tři měsíce až jeden rok.

Čl. 220

Kdo podá křivou výpověď ve věci týkající se soukromého práva, bude potrestán odnětím svobody na dva měsíce až tři roky.

Čl. 215-220 BTZ upravují zákaz podání křivé výpovědi v různých situacích (vyjma čl. 217 BTZ ukládajícího zákaz podání křivého tvrzení). Ohledně charakteru křivé výpovědi dovedla belgická judikatura, že křivá výpověď musí mít po kvalitativní stránce potenciál

ovlivnit soudce, a to např. v rozhodnutí P.07.0769.F, 24.10.2007 a P.02.1511.F, 12.2.2003. Na rozdíl od české právní úpravy, v níž zákonodárce vyjmenoval v § 346 odst. 2 TZ instituce, před nimiž je zakázáno podání křivé výpovědi pod hrozbou trestní sankce, tak belgický zákonodárce volil odlišnou cestu, kdy se rozhodl vytvořit pro jednotlivé kontexty, v nichž lze podat křivou výpověď, samostatná ustanovení. Lze se domnívat, že zákonodárcovou motivací bylo odlišit závažnost trestné činnosti skrze velmi různorodé rozpětí trestní sazby trestu odnětí svobody v jednotlivých člancích (čl. 219 BTZ stanoví nejnižší hranici trestní sazby trestu odnětí svobody na tři měsíce, zatímco čl. 216 odst. 2 BTZ stanovuje nejvyšší hranici trestní sazby trestu odnětí svobody na třicet let).

Ačkoliv trestní sazby trestu odnětí svobody, zejm. v čl. 216 BTZ, mohou na první pohled působit poněkud drakonicky, nesmí být opomíjena existence institutu změny kategorizace trestného činu, v jehož důsledku může dojít k významnému snížení sazby trestu odnětí svobody, jak již bylo demonstrováno výše.

Čl. 215 a 216 BTZ se vztahují pouze na situaci, kdy byl svědek vyslýchán pod přísahou. Prísaha pode čl. 317 *17 Novembre 1808 – Code d'Instruction Criminelle* (dále jen jako „BTŘ“) zní ve volném překladu: „*Prísahám, že budu vypovídat bez nenávisti a strachu ve svém srdci, a budu vypovídat pravdu, celou pravdu a nic než pravdu.*“ Některé osoby dle belgického trestního práva nejsou však ke složení přísahy legitimovány, jsou to např. osoby zbavené práva vypovídat jako svědek pod přísahou (zvláštní trest), osoby mladší patnácti let a za určitých podmínek i osoby, které jsou k obviněnému ve vztahu příbuzenském, příp. sešvagřeny.²⁰⁷

Čl. 217 BTZ bude aplikován za situace, kdy svědek jednal způsobem, jímž by sice kvalitativně naplnil křivou výpověď, ale vypovídal mimo přísahu. Chtěli-li bychom za každou cenu najít k situaci v čl. 217 BTZ český ekvivalent, nejbližší by pravděpodobně bylo podání vysvětlení. Situace podle čl. 217 BTZ je privilegována z důvodu své nižší společenské škodlivosti (oproti výpovědi svědka) skrze nižší sazbu trestu odnětí svobody. Naopak podání křivého vysvětlení v české právní úpravě není sankcionováno dle § 346 TZ.

Čl. 221

Kdo jako expert předloží nepravdivé závěry nebo jako tlumočnick nepravdivě tlumočí v trestním řízení, ať už ve prospěch či neprospěch obviněného, anebo v občanském soudním řízení bude potrestán jako křivý svědek podle čl. 215, 216, 218, 219 a 220.

Podle čl. 217 bude potrestán expert, který sdělil své závěry ve věci týkající se zločinu mimo

---

207 TRAEST, P. The jury in Belgium. *Revue internationale de droit pénal* [online]. 2001, 72(1). [cit. 2018-11-10]. Dostupné z: <<https://www.cairn.info/revue-internationale-de-droit-penal-2001-1-page-27.htm>> Obdobná úprava platí i pro civilní spory, např. Taking of evidence – Belgium. [online]. 18.7.2014 [cit. 2018-11-10]. Dostupné z: <https://e-justice.europa.eu/content_taking_of_evidence-76-be-en.do?member=1>

přísahu.

Záměrně bylo v českém překladu použito slova expert, jelikož na rozdíl od České republiky neexistuje v Belgii ekvivalent seznamu znalců a tlumočnicků. Výběr experta v Belgii, stejně jako jeho působení, zejm. v přípravném řízení, je daleko neformálnější, takže v mnoha případech poskytuje konzultace bez přísahy. Vzhledem k tomu, že belgický zákonodárce zjevně shledává podání křivé výpovědi ve věcech týkajících se zločinu jako nejzávažnější kontext, v němž se lze křivé výpovědi dopustit, tudíž v čl. 217 BTZ kriminalizuje i podání křivého tvrzení (vysvětlení) bez přísahy, není překvapivé, že se taktéž rozhodl kriminalizovat expertovo úmyslné podání nepravdivých závěrů týkajících se zločinu i mimo přísahu podle čl. 221 odst. 2 BTZ.

Pro účely porovnání čl. 221 BTZ a § 346 odst. 2 TZ lze konstatovat, že, zatímco český zákonodárce vyžaduje, aby došlo k uvedení nepravdy / zamlčení před soudem (jako jedním z orgánů vyjmenovaných v § 346 odst. 2 TZ), přičemž blíže nespecifikuje, zda se tak má stát v kontextu trestního nebo občanského soudního řízení, tak belgický zákonodárce nezdůrazňuje orgán, před nímž mají být nepravdivé závěry prezentovány, ale kontext, v němž mají být nepravdivé závěry uvedeny. Ačkoliv belgický zákonodárce explicitně nejmenuje soud jako orgán, před nímž se lze dopustit podání nepravdivých závěrů expertem, je nepochybné, že soud bude jedním z takových orgánů.

Blíže neupřesněný pojem „nepravdivé závěry“ v čl. 221 BTZ je mnohem vágnější než výslovný požadavek v § 346 odst. 2 TZ na uvedení nepravdy či zamlčení (tato výslovná alternativa se v belgické úpravě vůbec nenachází), které má podstatný význam pro rozhodnutí. Zpřesnění tohoto pojmu pravděpodobně závisí na dalším vývoji belgické judikatury. Nicméně se lze domnívat, že pokud bylo v kontextu křivé výpovědi dospěno belgickou judikaturou k požadavku na její kvalitativní potenciál ovlivnit soudce, lze předpokládat, že i u „nepravdivých závěrů“ experta se vyžaduje určitá míra závažnosti takových závěrů a hrozby dopadu na hodnocení soudcem.

Zásadní rozdíl mezi belgickou a českou úpravou lze spatřovat ve skutečnosti, že belgickému expertovi, který zpracuje nepravdivé závěry pro potřeby soukromých osob, nikoliv pro řízení ve smyslu 215-216 BTZ a 218-220 BTZ, nehrozí trestněprávní postih podle § 221 BTZ, tedy nelze nalézt belgický ekvivalent pro § 346 odst. 1 TZ, který míří mimo jiné na takové případy.

Nadto lze v čl. 221 odst. 1 BTZ nalézt belgickou podobu trestného činu křivého tlumočení, který je upraven v § 347 TZ.

Čl. 221bis

Kdo byl povolán k doslovnému zápisu výslechu svědka v občanském soudním řízení a v zápise úmyslně opomene otázku, prohlášení nebo odpověď, přidá, vyjme nebo změní věty či slova, změní nebo nechá zmizet, zcela či z části poznámky či přístroje, které byly použity k zaznamenání výslechu, tyto poznámky či přístroje použije, učíní jejich kopii nebo zveřejní jejich obsah k jinému účelu, než je soudní řízení, nebo pokud zapíše úmyslně nepřesně nahaná slova, bude potrestán trestem vězení v délce osmi dní až tří let a peněžitým trestem ve výši 26 až 500 euro nebo jen jedním z těchto trestů.

Kdo opomene opatrnost, kterou po něm bylo možno požadovat, aby zabránil zmizení nebo pozměnění poznámek nebo přístrojů, které byly použity k zaznamenání použitých slov nebo aby zabránil jejich použití, zkopírování nebo zveřejnění za jiným účelem, než je soudní řízení, bude potrestán peněžitým trestem od 26 do 500 euro.

Čl. 222

Pachatel, který se dopustil jednání předvídaného v čl. 217, 218, 219, 220, 221 nebo 221bis odst. 1, může být odsouzen ke ztrátě práv podle čl. 33.

Jedná se o trest, k němuž český právní systém postrádá ekvivalentní protějšek (s výjimkou trestu zákazu činnosti, který za určitých okolností může fungovat obdobně). Trest ztráty práv může být uložen na pět až deset let a odsouzený může za splnění podmínek uvedených v čl. 31 a čl. 33 BTZ být odsouzen např. ke ztrátě práva zastávat veřejné funkce, pozice a úřady, být porotcem, expertem, být ustanoven opatrovníkem.

Čl. 223

Kdo navádí svědky, experty, tlumočníky anebo osoby podle čl. 221bis, bude potrestán podle čl. 215-222 stejně jako křiví svědci.

Použijeme-li český ekvivalent, je v tomto článku výslovně ukotvena trestnost účastenství ve formě návodu. V čl. 223 belgický zákonodárce poněkud nešťastně odkázal na potrestání křivých svědků podle čl. 215-222 BTZ, ačkoliv subjektem trestného činu podle čl. 221 BTZ je výhradně expert. Pravděpodobně se jedná o nepřesnost belgické úpravy, kdy úmyslem zákonodárce bezpochyby bylo potrestání návodce k činu dle čl. 221 BTZ stejně jako experta, ale ve formulaci čl. 223 BTZ bylo poněkud nešťastně odkázáno pouze na křivého svědka.

Čl. 223bis

Kdo, vyjma osob uvedených v čl. 221bis, pozmění, odcizí nebo nechá odstranit, ať již z části nebo úplně, poznámky nebo přístroje, které byly použity k záznamu výslechu svědka v občanském soudním řízení, anebo takové poznámky nebo takové přístroje použije, rozmnoží ne-

bo zveřejní jejich obsah k jiným účelům, než k nimž byly určeny, bude potrestán podle čl. 220 a 222.

Belgický zákonodárce se zjevně rozhodl výpověď jakožto důkaz chránit nejen před svědky samotnými skrze trestnost podání křivé výpovědi, ale také před dalšími osobami, které by mohly způsobit ztrátu, zkreslení či zneužití obsahu výpovědi.

Čl. 224

Kdo za úplatu, jinou odměnu anebo jejich příslib podá křivou výpověď, křivé tvrzení anebo naplní čl. 221 bis nebo čl. 223bis, bude navíc odsouzen k peněžitému trestu ve výši od padesáti do tří tisíc eur.

Čl. 224 BTZ odpovídá nově zavedené kvalifikované skutkové podstatě v § 346 odst. 3 písm. a) TZ. Peněžitý trest ve výši od padesáti do tří tisíc eur se na první pohled nemusí zdát nijak vysoký, zejm. vezmeme-li v potaz belgickou životní úroveň a vyšší průměrné mzdy než v České republice. Realita je však poněkud složitější, jelikož dle zákona *5 Mars 1952 - Loi relative aux décimes additionnels sur les amendes pénales* platí, že se uložený peněžitý trest násobí určitým koeficientem, který je v současné době stanoven na číslo 8. To jinými slovy znamená, že pokud je odsouzenému uloženo zaplacení peněžitého trestu ve výši např. 50 eur, tak ve skutečnosti bude povinen zaplatit 400 eur. Tedy reálné rozmezí peněžitého trestu podle čl. 224 BTZ, jehož zaplacení může být odsouzenému uloženo, se pohybuje mezi 400 - 24.000 eur.

Čl. 225

Předchozí ustanovení o křivé výpovědi nejsou aplikovatelná na děti mladší šestnácti let anebo osoby, které nejsou pod přísahou z důvodu existence příbuzenského anebo partnerského vztahu k obviněnému či žalovanému, v jehož prospěch se dopustili křivé výpovědi.

Ohledně neaplikovatelnosti čl. 215-224 BTZ na osoby v příbuzenském či partnerském vztahu k obviněnému či žalovanému se belgický zákonodárce vydal poněkud odlišnou cestou než ten český. V české právní úpravě totiž osoby vyjmenované v § 100 odst. 1 TŘ mají za splnění dalších podmínek možnost odeprít výpověď proti obviněnému. Nicméně pokud toto své právo nevyužijí, mají povinnost vypovídat pravdu a nic nezamlčovat podobně jako ostatní svědci, a to pod hrozbou trestněprávních následků za spáchání trestného činu podle § 346 odst. 2 TZ.²⁰⁸ To jinými slovy znamená, že pokud se rozhodnou v trestní věci vypovídat,

---

208 VANTUCH, P. K oprávnění svědka odeprít výpověď dle § 100 odst. 2 TrŘ. *Bulletin advokacie*. 2001, 8(10), 44 s.

nebude na rozdíl od belgické úpravy *a priori* jejich trestněprávní odpovědnost za křivou výpověď vyloučena.

Belgická úprava v čl. 225 BTZ vylučuje spáchání křivé výpovědi i ve vztahu k žalovanému. Trestněprávní odpovědnost osob v příbuzenském či partnerském vztahu k žalovanému pro podání křivé výpovědi není v české právní úpravě nijak omezena. Osoby podle § 126 odst. 1 OSŘ mohou odepřít výpověď, pouze způsobily-li by nebezpečí trestního stíhání sobě nebo osobám blízkým (podobně § 100 odst. 2 TŘ). Z výše uvedeného tedy plyne, že česká úprava není zdaleka tak velkorysá k osobám ve vztahu příbuzenském či partnerském k obviněnému či žalovanému jako ta belgická.

Absolutně logicky se belgická úprava beztrestnosti osob v příbuzenském nebo partnerském vztahu za podání křivé výpovědi týká výhradně situace, kdy tyto osoby vypovídaly za účelem prospět obviněnému. Není totiž žádný důvod preferovat výpovědi takových osob skrze jejich beztrestnost, pokud by tím zneužívaly situace k poškození obviněného.

Čl. 226

Kdo složí křivou přísahu jako účastník občanského soudního řízení, bude odsouzen k trestu odnětí svobody od šesti měsíců do tří let a peněžitému trestu ve výši od dvaceti šesti do deseti tisíc eur. Nadto může být odsouzen k trestu ztráty práv podle čl. 33.

Kdo složí křivou přísahu ve věcech zapečetění anebo soupisu seznamu majetku, bude potrestán stejně.

Ohledně peněžitého trestu platí, co bylo napsáno výše. Trest ztráty práv byl přiblížen v předchozí podkapitole. Zapečetění a soupis seznamu majetku jsou zvláštní instituty belgického práva. Jak pro účely zapečetění, tak soupisu majetku se skládá přísaha. V případě soupisu seznamu majetku přísaha osvědčuje, že soupis obsahuje veškerý majetek, který má být zaznamenán na seznam. Soupis seznamu majetku typicky provádí notář pro účely řízení o pozůstalosti a dědicové tento seznam osvědčují svou přísahou. V tomto ohledu může čl. 226 BTZ připomenout některou ze skutkových podstat v § 346 odst. 2 TZ, která by byla spáchána před notářem jakožto soudním komisařem pro řízení o pozůstalosti. Nicméně soupis seznamu majetku se v Belgii užívá nejen pro účely dědického řízení. Zapečetění může být např. užito v případech majetkového vypořádání po rozvodu. Věci, které jsou předmětem zapečetění či soupisu seznamu majetku, nesmí být zcizeny, dokud řízení o nich neskončí.

5.3 Shrnutí porovnání české a belgické úpravy

Při porovnání české a belgické úpravy je zjevné, že český zákonodárce věnoval přímo v § 346 TZ bližší pozornost charakteristice, jaké jednání naplňuje křivou výpověď (uvedení

nepravdy i zamlčení), a že znalecký posudek musí být nepravdivý, hrubě zkreslený nebo neúplný, zatímco belgický zákonodárce se spokojuje s pouhými pojmy křivá výpověď a nepravdivé závěry experta, které neprozrazují nic bližšího o charakteristice trestněprávně relevantního jednání. Lze předpokládat, že oba pojmy jsou konkretizovány v belgické judikatuře (viz křivá výpověď).

Ačkoliv se obě právní úpravy diametrálně liší svým provedením, kdy česká úprava obsahuje výčet orgánů, před nimiž se lze dopustit křivé výpovědi, zatímco belgická úprava vytvořila sérii samostatných ustanovení, cíl obou je zjevně shodný, tedy omezit výskyt křivých výpovědí (příp. nepravdivých znaleckých posudků) pod hrozbou trestněprávní sankce. V belgické úpravě je navrch kriminalizováno jednání uvedené v čl. 223bis BTZ, jehož obdobu český trestní zákoník neobsahuje. Nicméně nelze vyloučit, že jednáním popsaným v čl. 223bis BTZ by došlo k naplnění některé jiné skutkové podstaty podle českého trestního zákoníku, např. neoprávněného nakládání s osobními údaji podle § 180 TZ.

Při pohledu do belgických statistik trestných činů, v nichž jsou bohužel pouze údaje o odsouzených, nikoliv např. o zproštěných, příp. jiném ukončení věci, vyplývá, že trestné činy podle čl. 215-226 BTZ jsou páchany výjimečně. V roce 2016 došlo k odsouzení pouhých 25 osob, v roce 2015 opět 25 osob, v roce 2014 12 osob a v roce 2013 17 osob za trestné činy uvedené v čl. 215-226 BTZ, což např. v roce 2016 tvořilo pouhých 0,01 % ze všech odsouzení.²⁰⁹ Počet trestných činů spáchaných podle čl. 215-226 BTZ však oproti minulosti výrazně poklesl, a to dokonce více než dvakrát, kdy v roce 1995 bylo odsouzeno celkem 54 osob, v roce 1996 51 osob, v roce 1997 48 osob, v roce 1998 38 osob a v roce 1999 46 osob.²¹⁰

Jednoznačně nejčastěji páchaným trestným činem z této skupiny je z dlouhodobého hlediska trestný čin podle čl. 226 odst. 2 BTZ, tedy křivá přísaha při zapečetění či soupisu seznamu majetku. V roce 2016 za něj bylo odsouzeno 17 osob, v roce 2015 též 17 osob, v roce 2014 9 osob, v roce 2013 10 osob a v roce 2012 10 osob.²¹¹

Bohužel výše uvedená statistika²¹² neobsahuje údaje o uložených trestech.

Ačkoliv nelze klást rovnítko mezi trestné činy spáchané podle čl. 215-226 BTZ a trestné činy dle § 346 TZ, jelikož se skutkové podstaty v obou státech liší, lze i tak při velmi hrubém porovnání statistických údajů v obou zemích konstatovat, že trestný čin křivé výpovědi (a nepravdivého znaleckého posudku) je v obou zemích páchán pouze okrajově. Přesto se však v České republice vyskytuje násobně více odsouzených pro trestný čin křivé výpovědi a nepravdivého znaleckého posudku podle § 346 TZ (viz Tabulka č. 1 v podkapitole Statistické

209 Nombre de condamnations. Service de la Politique criminelle [online]. [cit. 2018-10-04]. Dostupné z: <http://www.dsb-spc.be/web/index.php?option=com_wrapper&Itemid=163>

210 Ibid.

211 Ibid.

212 Ibid.

údaje ohledně § 346 TZ), ačkoliv počty obyvatel v obou státech jsou obdobné (v Belgii mírně vyšší).

Závěr

Tato diplomová práce se podrobně zabývala různými aspekty trestného činu křivé výpovědi a nepravdivého znaleckého posudku dle § 346 TZ a snažila se poskytnout čtenáři široký obraz, z něhož vystupuje ustanovení § 346 TZ jako trestný čin, který je sice páčán pouze okrajově, ale jehož spáchání může mít dalekosáhlé důsledky pro důvěru veřejnosti ve výkon znalecké činnosti. Vedle toho by však neměla být opomíjena ani společenská nebezpečnost křivé výpovědi podané svědkem, která má potenciál způsobit vydání nesprávného rozhodnutí.

V kapitole věnované podrobnému rozboru § 346 TZ byla nejprve v historickém přehledu demonstrována dlouholetá přítomnost trestného činu křivé výpovědi v právní úpravě dopadající na české země. Poté byly podrobně vymezeny a rozebrány jednotlivé znaky trestného činu křivé výpovědi a nepravdivého znaleckého posudku obsažené v jeho základních a kvalifikovaných skutkových podstatách. Dále bylo upozorněno na rozdíl mezi křivou výpovědí a křivým vysvětlením, přičemž za podání křivého vysvětlení nelze dovést trestněprávní odpovědnost podle § 346 TZ. V podkapitole věnované subjektivní stránce trestného činu dle § 346 TZ bylo upozorněno na praktické problémy při rozpoznávání nepřímého úmyslu a vědomé nedbalosti, jejichž správné rozlišení je nezbytné pro rozhodnutí o vině podle § 346 TZ, v němž se ve všech základních skutkových podstatách vyžaduje úmyslné zavinění. Zároveň s pomocí zahraniční literatury byly identifikovány některé paměťové chyby („suggestion-induced false memory“ a „spontaneous false memory“), které mohou negativně ovlivnit výpověď svědků, aniž by takové jednání bylo kryto zaviněním.

Dále jsem se rozsáhle věnovala znalcům a svědkům jakožto subjektům, které se mohou dopustit trestného činu křivé výpovědi a nepravdivého znaleckého posudku. V této souvislosti jsem upozornila na konzultanta znalce a zpracovatele odborného vyjádření jako osoby, u nichž může činit problém rozhodnout, zda se mohou dopustit trestného činu podle § 346 TZ v procesním postavení znalce. Vzhledem k tomu, že konzultant poskytuje znalci konzultaci jen k dílčím otázkám,²¹³ je těžko představitelná situace, kdy by konzultant naplnil některou ze skutkových podstat obsažených v § 346 odst. 2 TZ. Pokud by však nastala situace odůvodňující jeho výsledek, byl by pravděpodobně do trestního řízení přibrán a vyslechnut jako znalec.²¹⁴ Tento postup by ale byl možný jen v případě, že by byl konzultant sám zapsán v seznamu znalců a tlumočnicků (což bude pravděpodobně nejčastější případ). Zůstává nejasné, jak by bylo postupováno, pokud by konzultant v tomto seznamu zapsán nebyl, přičemž by ani

---

213 ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní řád. Komentář*. 7. vyd. Praha: C. H. Beck, 2013, 1568 s.

214 Např. Usnesení Nejvyššího soudu SSR ze dne 25. 9. 1984, sp. zn. 3 To 54/84, ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní řád. Komentář*. 7. vyd. Praha: C. H. Beck, 2013, 1569 s.

pravděpodobně nesplnil přísné podmínky pro znalce ad hoc.

Též jsem podrobně rozebrala zpracovatele odborného vyjádření v trestním řízení, přičemž jsem se zabývala otázkou, v jakém procesním postavení by byl zpracovatel odborného vyjádření vyslýchán. Bohužel současná právní úprava vyvolává více otázek, než poskytuje odpovědi, a neexistuje shoda ani mezi odbornou veřejností. Lze nalézt jak názory podporující výsledk zpracovatele odborného vyjádření v procesním postavení svědka,²¹⁵ tak znalce.²¹⁶ Lze se však domnívat, že vyskytly-li by se v odborném vyjádření takové nedostatky odůvodňující požádání zpracovatele odborného vyjádření o vysvětlení, příp. odstranění nedostatků, mohly by vyvstat pochyby o tom, že se vůbec jedná o otázku, pro níž je postačující zpracování odborného vyjádření. Tato situace by pak byla pravděpodobně vyřešena přibráním znalce pověřeného zpracováním znaleckého posudku. *De lege ferenda* by bylo do budoucna ku prospěchu věci, aby otázka procesního postavení zpracovatele odborného vyjádření při výslechu byla vyjasněna přímo v trestním řádu (a občanském soudním řádu).

V podkapitolách věnujících se svědkovi jsem se po vymezení pojmu svědek a upozornění na neslučitelnost postavení svědka s celou řadou dalších procesních postavení zabývala otázkou, zda se svědek v materiálním slova smyslu může dopustit podání křivé výpovědi. Uzavřela jsem, že svědek v materiálním smyslu se nemůže dopustit žádné ze skutkových podstat obsažených v § 346 odst. 2 TZ v procesním postavení svědka. Naopak osoba, která je svědkem zároveň v materiálním a formálním smyslu, se může dle mého názoru dopustit jak § 346 odst. 2 písm. a) TZ, tak § 346 odst. 2 písm. b) TZ. Konečně osoba, která je svědkem pouze ve formálním smyslu, může podle mě spáchat trestný čin dle § 346 odst. 2 písm. a) TZ, ale nemůže se dopustit zamlčení podle písm. b) daného ustanovení, protože postrádá znalosti podstatné pro rozhodnutí, které by mohla zamlčet. Konečně jsem upozornila na případy, kdy znalec, který zpracoval znalecký posudek pro obhajobu, byl předvolán a vyslýchán v procesním postavení svědka. Domnívám se však [podobně jako Vantuch (2012)], že takový postup zjevně odporuje právní úpravě.

V kapitole „Některé další otázky související s § 346 TZ“ jsem sledovala současnou a dřívější úpravu zákona o znalcích a zabývala se otázkou, zda bylo/je nezbytné uložit znalci trest zákazu činnosti spočívající v zákazu výkonu činnosti znalce pro obor, pro který je zapsán

---

215 Např. rozhodnutí Nejvyššího soudu SSR ze dne 21. 6. 1979, sp. zn. 4 Tz 31/79., Zpráva trestního kolegia Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 17. 3. 1987, č. j. Tpjf 46/86, ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní řád. Komentář*. 7. vyd. Praha: C. H. Beck, 2013, 1571 s.

216 Např. RŮŽIČKA, M. & ZEZULOVÁ, J. K problematice vzájemného vztahu znaleckého posudku a odborného vyjádření po novele trestního řádu provedené zákonem č. 265/2001 Sb. *Trestněprávní revue* [online]. 2004, 3(9) [cit. 2018-09-05], 256-263 s. Dostupné z: <<https://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=nrptembqgrpxi4s7hfpngxzsgu3a&groupIndex=0&rowIndex=0#>>, Výkladové stanovisko Nejvyššího státního zastupitelství č. 9/2003.

v seznamu znalců a tlumočnicků, aby mu byl znemožněn další výkon znalecké činnosti, anebo se stává automaticky nezpůsobilým k dalšímu výkonu znalecké činnosti. Dále jsem řešila, za jakých podmínek dává smysl uložení trestu zákazu činnosti znalci v současné době. V další podkapitole jsem na stávající judikatuře demonstrovala případy, kdy by mohla být vyvolána pochybnost o nepodjatosti soudce rozhodujícího o spáchání trestného činu podle § 346 TZ a dále blíže rozebrala oznamovací povinnost soudce.

V kapitole s názvem „Statistické údaje ohledně § 346 TZ“ jsem na základě trestních listů z let 2012, 2014 a 2016 shromažďovaných Ministerstvem spravedlnosti České republiky porovnávala soudem pravomocně skončené případy osob obžalovaných pro spáchání některé ze skutkových podstat obsažených v § 346 TZ. V této kapitole jsem upozornila např. na výrazně se snižující počet případů pravomocně skončených soudním rozhodnutím v případech obžalob podaných pro § 346 TZ, kdy jsem vyjádřila názor, že tento jev může souviset s celkovým významným poklesem kriminality, což je jev doložený v posledních letech v téměř celém západním světě, včetně České republiky. Dále jsem si všimla procentuálního sblížení mužských a ženských obžalovaných pro § 346 TZ, ačkoliv ještě podle trestních listů z roku 2012 jednoznačně dominovali mužští obžalovaní. Taktéž jsem podrobila rozboru skladbu trestů ukládaných pro spáchání trestného činu dle § 346 TZ v průběhu sledovaného období.

Kapitola nazvaná „Mediálně známé kauzy týkající se § 346 TZ“ se, jak už název napovídá, zabývala mediálně známými případy znalců a svědků obžalovaných pro některou ze skutkových podstat uvedených v § 346 TZ. Tato kapitola měla za cíl připomenout některé masivně sledované případy z posledních let a ukázat, v jak rozličných situacích dochází k (údajnému) páchání trestného činu křivé výpovědi a nepravdivého znaleckého posudku.

V poslední kapitole jsem rozebírala belgickou právní úpravu křivé výpovědi (a nepravdivých závěrů experta). Samotnému rozboru předmětných ustanovení předcházela krátká podkapitola vysvětlující některé základní belgické trestněprávní instituty, aby při rozboru relevantních ustanovení nedocházelo k jejich příliš zjednodušujícímu čtení. Za nejzjevnější rozdíl mezi českou a belgickou právní úpravou lze označit skutečnost, že český zákonodárce ukotvil úpravu křivé výpovědi a nepravdivého znaleckého posudku do jediného ustanovení. Zejména pak v § 346 odst. 2 TZ se soustředil na výčet orgánů, před nimiž se lze dopustit trestného činu křivé výpovědi a nepravdivého znaleckého posudku. Belgický zákonodárce však šel odlišnou cestou a hlavní pozornost věnoval kontextu, v němž se lze dopustit křivé výpovědi (příp. předložit expertovy nepravdivé závěry), a to zejména ve vztahu k trestnímu řízení. Pro jednotlivé kontexty vytvořil samostatná ustanovení, tudíž belgická právní úprava křivé výpovědi je upravena v čl. 215-226 BTZ.

Domnívám se, že podrobný rozbor § 346 TZ provedený v této diplomové práci je aktuál-

ním příspěvkem za situace, kdy probíhá schvalování nového zákona o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech a jedním ze zmiňovaných argumentů pro jeho přijetí je pochybná kvalita některých znaleckých posudků a otřesená důvěra veřejnosti ve výkon znalecké činnosti.²¹⁷ Ačkoliv se tato diplomová práce soustředila na trestněprávně relevantní pochybení znalců (a svědků) ve smyslu § 346 TZ, nemyslím si po jejím napsání, že medializované excesy některých znalců a s tím spojená kritika kvality znaleckých posudků věrně odráží krizi znalecké činnosti do takové míry, jak se může domnívat laická veřejnost z mainstreamových médií. Na druhou stranu není sporu, že současný zákon o znalcích a tlumočnících je notně zastaralý²¹⁸ a současnost vyžaduje novou progresivnější úpravu, včetně zajištění určité kontroly kvality znaleckých posudků. Povede-li se tento cíl nového zákona realizovat, lze jen doufat, že tyto změny půjdou ruku v ruce se znovunabytím důvěry veřejnosti ve znaleckou činnost a zvýšením prestiže znalecké činnosti. Přesto ani sebelepší zákon nezabrání příležitostným excesům, které budou pravděpodobně nadále plnit stránky v médiích.

---

217 Vládní návrh zákona o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech, vč. důvodové zprávy [online]. [cit. 2019-02-02], 30-31 s.

Dostupné z: <<http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=8&CT=72&CT1=0>>

218 Např. Vládní návrh zákona o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech, vč. důvodové zprávy [online]. [cit. 2019-02-02], 30-31 s.,

Dostupné z: <<http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=8&CT=72&CT1=0>>,

ŠÁMAL, P. Znalci a jejich trestní odpovědnost. *Bulletin advokacie*. 2016, 23(9), 15 s.

Seznam zkratek

Belgie	Belgické království
BTŘ	17 Novembre 1808 – Code d'Instruction Criminelle
BTZ	8 Juin 1867 - Code pénal (fr.) (vlámsky 8 Juni 1867 - Strafwetboek)
DV	Trest domácího vězení ve smyslu § 52 odst. 1 písm. b) TZ (Graf č. 4)
ESLP	Evropský soud pro lidská práva
LZPS	Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součástí ústavního pořádku České republiky
MTS	Mezinárodní trestní soud
OPP	Trest obecně prospěšných prací ve smyslu § 52 odst. 1 písm. c) TZ (Graf č. 4)
OSPO	Podmíněné odsouzení k trestu odnětí svobody ve smyslu § 52 odst. 2 písm. b) TZ, příp. podmíněné odsouzení k trestu odnětí svobody s dohledem dle § 52 odst. 2 písm. c) TZ (Graf č. 4)
OSNEPO	Nepodmíněný trest odnětí svobody ve smyslu § 52 odst. 2 písm. a) TZ (Graf č. 4)
PO	Právnícká osoba
Propadnutí věci	Trest propadnutí věci ve smyslu § 52 odst. 1 písm. f) TZ (Graf č. 4)
PT	Peněžitý trest ve smyslu § 52 odst. 1 písm. e) TZ (Graf č. 4)
SŘS	Zákon č. 150/2002 Sb., soudní řád správní
Taxquet proti Belgii	Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 16. 11. 2010 ve věci Taxquet proti Belgii, stížnost č. 926/05.
Trestní řád	Zákon č. 141/1961, o trestním řízení soudním
TŘ	Zákon č. 141/1961, o trestním řízení soudním
Trestní zákoník	Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník
TZ	Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník
Ústava	Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky
Výkls. č. 9/2003	Výkladové stanovisko Nejvyššího státního zastupitelství č. 9/2003

Zákaz pobytu	Trest zákazu pobytu ve smyslu § 52 odst. 1 písm. h) TZ (Graf č. 4)
Zákon o znalcích	Zákon č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících
ZČ	Trest Zákazu činnosti ve smyslu § 52 odst. 1 písm. g) TZ (Graf č. 4)
ZoTOPO	Zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob
ZZ	Zákon č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících

Seznam použitých zdrojů

Monografie

- DÖRFL, L. *Zákon o znalcích a tlumočnících. Komentář*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2009. ISBN 978-80-7400-148-2.
- DRAŠTÍK, A; FENYK, J. a kol. *Trestní řád. Komentář. I. díl*. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2017. ISBN 978-80-7552-600-7.
- GABBERT, F. & HOPE, L. Suggestibility in the Courtroom: How memory Can Be Distorted During the Investigative and Legal Process. In Otgaar, H. & Howe, M. L.: *Finding Truth in the Courtroom: Dealing with Deception, Lies, and Memories*. New York: Oxford University Press, 2017.
- HENDRYCH, D. a kol. *Právníký slovník*. 3. vyd. Praha: C. H. Beck, 2009. ISBN 978-80-7400-059-1.
- CHMELÍK, J. a kol. *Místo činu a znalecké dokazování*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2005. ISBN 80-86898-42-3.
- JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo procesní*. 3. vyd. Praha: Leges, 2013. ISBN 978-80-87576-44-1.
- JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 4. vyd. Praha: Leges, 2014, 151 s. ISBN 978-80-7502-044-4.
- OTGAAR, H. & HOWE, M. L. When Spontaneous Statements Should Not Be Trusted: False Memories in Children and Adults. In Otgaar, H. & Howe, M. L.: *Finding the Truth in the Courtroom: Dealing with Deception, Lies and Memories*. New York: Oxford University Press, 2017.
- SVOBODA K., SMOLÍK P., LEVÝ J., ŠÍNOVÁ R. a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2017. ISBN 978-80-7400-673-9.
- ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2012. ISBN 978-80-7400-428-5.
- ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní řád. Komentář*. 7. vyd. Praha: C. H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-465-0.
- ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní právo hmotné*. 7. vyd. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014. ISBN 978-80-7478-616-7.
- ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní odpovědnost právnických osob. Komentář*. 2. vyd. Praha C. H. Beck, 2018. ISBN 978-80-7400-592-3.

Odborné články a příspěvky ve sbornících

- FRYŠTÁK, M. Odborné vyjádření versus znalecký posudek. *In Days of Law* [online]. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, Právnická fakulta, 2010 [cit. 2018-04-01]. Dostupné z: <[https://www.law.muni.cz/sborniky/dny_prava_2010/files/prispevky/01_aktualni/Frystak_Marek_\(3939\).pdf](https://www.law.muni.cz/sborniky/dny_prava_2010/files/prispevky/01_aktualni/Frystak_Marek_(3939).pdf)>. ISBN 978-80-210-5305-2.
- FRYŠTÁK, M. Úřední záznam o podání vysvětlení jako důkaz v trestním řízení. *Trestněprávní revue*. 2013, 12(9), 199-202 s. ISSN 1213-5313.
- FRYŠTÁK, M. Procesní postavení svědka (poškozeného) a jeho výslech v přípravném řízení. *Trestněprávní revue*. 2014, 13(10), 225-233 s. ISSN 1213-5313.
- HUMÁLKOVÁ, J. Sankční politika v kontextu vybraných zásad trestního řízení. *Trestněprávní revue*. 2015, 14(11-12). 251-258 s. ISSN 1213-5313.
- KŘÍSTEK, L. Problematika znaleckých posudků a odpovědnost znalce. In: ZOUFALÝ, V. XXI. *Karlovarské právnické dny – 2013*. Praha: Linde, 2013, 413-432 s. ISBN 978-80-87576-56-4.
- KŘÍSTEK, L. Jak má vypadat znalecký posudek. *Soudce*. 2017 13(2), 7-11 s. ISSN 1211-5347.
- MATUROVÁ, J & VALTA, M. Soudní znalectví v oboru bezpečnosti práce a požární ochrany, 4. část. *Bezpečnost a hygiena práce*. 2015, 2(11), 28-31 s. ISSN 0006-0453.
- NOLET DE BRAUWERE, M. Après la réforme de la cour d'assises - pour une abrogation de la correctionnalisation. *Journal des tribunaux*, 20/2011.
- OTGAAR, H., HOWE, M. L., RUITER, de C., HOETMER, L. & VAN REEKUM, P. A Case Concerning Children's False Memories of Abuse: Recommendations Regarding Expert Witness Work. *Psychiatry, Psychology and Law*. 2017, 24(3).
- Nad novou úpravou znalecké činnosti. *Právní rozhledy*. 2016, 26(10), II. s. ISSN 1210-6410.
- PINKAVOVÁ, Z. Hodnocení věrohodnosti svědecké výpovědi v civilním řízení. *Bulletin advokacie*. 2015, 22(11), 42-46 s. ISSN 1805-8280.
- RŮŽIČKA, M. & ZEZULOVÁ, J. K problematice vzájemného vztahu znaleckého posudku a odborného vyjádření po novele trestního řádu provedené zákonem č. 265/2001 Sb. *Trestněprávní revue*. 2004, 3(9), 256-263 s. ISSN 1213-5313.
- ŠÁMAL, P. Výběr ze soudních rozhodnutí z oblasti trestněprávní. *Soudní rozhledy*. 2005, 11(3), 111-114 s. ISSN 1211-4405.
- ŠÁMAL, P. Znalci a jejich trestní odpovědnost. *Bulletin advokacie*. 2016, 23(9), 15-23 s. ISSN 1805-8280.
- TRAEST, P. The jury in Belgium. *Revue internationale de droit pénal* [online]. 2001, 72(1).

[cit. 2018-11-10]. Dostupné z: <<https://www.cairn.info/revue-internationale-de-droit-penal-2001-1-page-27.htm>>. ISBN 9782865869909.

ULLRICH, L. Zánik práva vykonávat znaleckou nebo tlumočnickou činnost. *Právní rozhledy*. 2012, 22(19), 657-667 s. ISSN 1210-6410.

VANTUCH, P. Může být znalec, který vypracoval posudek pro stranu obhajoby, vyslechnut soudem jako svědek? *Bulletin advokacie*. 2012, 19(6), 17-24 s. ISSN 1805-8280.

VANTUCH, P. K oprávnění svědka odeprít výpověď dle § 100 odst. 2 TrŘ. *Bulletin advokacie*. 2001, 8(10), 44 s. ISSN 1805-8280.

VÁVRA, L. Nikoli každá organizovaná skupina je zločinecká. *Právní prostor*. [online]. 10. 12. 2015 [cit. 2019-02-02]. Dostupné z: <<https://www.pravniprostor.cz/clanky/trestni-pravo/nikoli-kazda-organizovana-skupina-je-zlocinecka>>. ISSN 2336-4114.

Judikatura

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 18. června 1965, sp. zn. 5 Tz 27/65.

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR ze dne 11. srpna 1970, sp. zn. 7 To 7/70.

Rozhodnutí Nejvyššího soudu SSR ze dne 3. 6. 1976, sp. zn. 4 Tz 98/76.

Rozhodnutí Nejvyššího soudu SSR ze dne 21. 6. 1979, sp. zn. 4 Tz 31/79.

Usnesení Nejvyššího soudu SSR ze dne 25. 9. 1984, sp. zn. 3 To 54/84.

Rozhodnutí Nejvyššího soudu SSR ze dne 7. 3. 1986, sp. zn. 8 Tz 7/86.

Rozsudek Nejvyššího soudu ČSR ze dne 16. 2. 1987, sp. zn. 7 Tz 5/87.

Usnesení Nejvyššího soudu ČSR ze dne 13. 6. 1988, sp. zn. 3 To 12/88.

Rozsudek Nejvyššího soudu ČSR ze dne 19. 9. 1988, sp. zn. 5 Tz 26/88.

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 28. 5. 1993, sp. zn. 5 To 21/93.

Rozhodnutí Vrchního soud v Praze, sp. zn. 7 To 97/1994.

Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 25. 6. 1997, sp. zn. II ÚS 341/96.

Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 24. 4. 1997, sp. zn. 2 Tzn 19/97.

Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 14. 6. 2000, sp. zn. 5 Tz 110/2000.

Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 30. 10. 2001, sp. zn. 4 Tz 270/2001.

Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 30. 8. 2005, sp. zn. 7 Tdo 1103/2005.

Rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové – pobočka v Pardubicích ze dne 21. 2. 2006, sp. zn. 13 To 63/2006.

Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 13. 12. 2007, sp. zn. II. ÚS 2630/07.

Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 14. 5. 2008, sp. zn. 3 Tdo 239/2008

Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 20. 5. 2008, sp. zn. I. ÚS 49/06.

Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 15. 8. 2008, sp. zn. III. ÚS 1076/08.

Rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 14. 10. 2008, sp. zn. 8 To 406/2008.
Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 11. 11. 2008, sp. zn. 11 Tdo 184/2008.
Rozsudek Nejvyššího správního soudu České republiky ze dne 22. 4. 2009, sp. zn. 3 Ads 15/2009.
Rozsudek Okresního soudu v Olomouci vyneseného dne 22. 3. 2012, č. j. 9 T 48/2011-2387.
Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 25. 4. 2012, sp. zn. 8 Tdo 402/2012.
Usnesení Krajského soudu v Ostravě, pobočka v Olomouci, ze dne 26. 7. 2012, č. j. 55 To 144/2012-2452.
Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 21. 5. 2013, č. j. 4 Tdo 406/2013-21.
Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 26. 11. 2014, sp. zn. 11 Tdo 1172/2014.
Rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 2 ze dne 6. 3. 2015, sp. zn. 8 T 288/2014.
Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 15. 4. 2015, sp. zn. 6 To 117/2015.
Trestní příkaz Obvodního soudu pro Prahu 2 ze dne 5. 8. 2015, sp. zn. 4 T 183/2015.
Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 23. 11. 2016, sp. zn. 5 Tdo 1231/2016.
Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 7. 3. 2017, sp. zn. 6 Tdo 205/2017.
Usnesení Ústavního soudu České republiky ze dne 7. 3. 2017, sp. zn. IV. ÚS 4175/16.
Rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 2 ze dne 10. 8. 2017, sp. zn. 2 T 321/2016.
Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 20. 6. 2018, č. j. 4 Tdo 716/2018-33.
Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 17. 1. 2018, č. j. 67 To 295/2017.
Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 24. 6. 2010 ve věci Schalk a Kopf proti Rakousku, stížnost č. 30141/04.
Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 16. 11. 2010 ve věci Taxquet proti Belgii, stížnost č. 926/05.
Rozhodnutí ze dne 12. 2. 2003, sp. zn. P.02.1511.F. (Belgie)
Rozhodnutí ze dne 24. 10. 2007, sp. zn. P.07.0769.F. (Belgie)

Právní předpisy

Ústavního zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky
Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součástí ústavního pořádku České republiky
Zákon č. 86/1950 Sb., trestní zákon
Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon
Zákon č. 141/1961 Sb., trestní řád
Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád
Zákon č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících

Zákon č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství

Zákon č. 90/1995 Sb., o jednacím řádu Poslanecké sněmovny

Zákon č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem

Zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím

Zákon č. 150/2002 Sb., soudní řád správní

Zákon č. 218/2003 Sb., zákon o soudnictví ve věcech mládeže

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

Zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim

Zákon č. 104/2013 Sb., o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních

Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních

Zákon č. 251/2016 Sb., o některých přestupcích

Zákon č. 292/1993 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), zákon č. 21/1992 Sb., o bankách, a zákon č. 335/1991 Sb. o soudech a soudcích

Zákon č. 265/2001 Sb., kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony

Zákon č. 134/2002 Sb., kterým se mění zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 444/2011 Sb., kterým se mění zákon č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 183/2016 Sb., kterým se mění zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 287/2018 Sb., kterým se mění zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony

Vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 37/1967 Sb. k provedení zákona o znalcích a tlumočnících

Vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 23/2002 Sb., kterou se stanoví výše odměny za odborné vyjádření podané na žádost orgánů činných v trestním řízení

Vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 123/2015 Sb., kterou se stanoví seznam znaleckých oborů a odvětví pro výkon znalecké činnosti

International Criminal Court Rules of Procedure and Evidence

17 Novembre 1808 – Code d'Instruction Criminelle

8 Juin 1867 - Code pénal

4 October 1867 - Sur les circonstances atténuantes

5 Mars 1952 - Loi relative aux décimes additionnels sur les amendes pénales

Ostatní

Trestní listy poskytnuté Ministerstvem spravedlnosti na základě zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím.

Stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 17. 10. 1978, č.j. Tpjf 68/77.

Zpráva trestního kolegia Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 17. 3. 1987, č. j. Tpjf 46/86.

Výkladové stanovisko Nejvyššího státního zastupitelství č. 9/2003.

Důvodová zpráva k zákonu č. 265/2001 Sb., kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

Důvodová zpráva k zákonu č. 134/2002 Sb., kterým se mění zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků, ve znění pozdějších předpisů.

Vládní návrh zákona o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech, vč. důvodové zprávy [online]. [cit. 2019-02-02], 30-31 s. Dostupné z: <<http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=8&CT=72&CT1=0>>.

Taking of evidence – Belgium. [online]. 18.7.2014 [cit. 2018-11-10]. Dostupné z: <https://e-justice.europa.eu/content_taking_of_evidence-76-be-en.do?member=1>.

Nombre de condamnations. Service de la Politique criminelle [online]. [cit. 2018-10-04]. Dostupné z: <http://www.dsb-spc.be/web/index.php?option=com_wrapper&Itemid=163>.

ROSŮLKOVÁ, J. Ústavní soud odmítl stížnost bývalého znalce, který zkreslil posudek ve prospěch lobbisty Janouška. Česká televize. [online]. 28.11.2018 [cit. 2019-02-02]. Dostupné z: <<https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/2664515-ustavni-soud-odmitl-stiznost-byvaleho-znalce-ktery-zkreslil-posudek-ve-prospech>>.

Fotogalerie. [online]. [cit. 2019-01-28]. Dostupné z: <<https://www.extra.cz/nejkrasnejsi-zabijak-ceska-7-fotek-marka-pucka-prchajiciho-opilce-ktery-dnes-rano-zabil-autem-divku/galerie/0>>.

Přehled článků na Blesk.cz. [online]. [cit. 2019-01-28]. Dostupné z: <<https://www.blesk.cz/tag/marek%20pu%C4%8Dek/1>>.

Přehled článků na TN.cz. [online]. [cit. 2019-01-28]. Dostupné z: <<http://tn.nova.cz/tema/16465-marek-pucek>>.

Trestný čin křivé výpovědi a nepravdivého znaleckého posudku dle § 346 tr. zák.

Abstrakt

V současné době je věnována značná pozornost médií případům znalců, kteří čelí obžalobě pro trestný čin křivé výpovědi a nepravdivého znaleckého posudku podle § 346 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník (dále jen jako „TZ“). Tyto kauzy snižují důvěryhodnost znalců v očích veřejnosti a vnášejí pochybnosti o výkonu znalecké činnosti jako celku. Jsou to i tyto argumenty, které zaznívají v debatě na podporu přijetí nového zákona o znalcích. S ohledem na výše uvedené skutečnosti je aktuální blíže se zabývat trestným činem křivé výpovědi a nepravdivého znaleckého posudku podle § 346 TZ, jak činí právě tato práce.

Text diplomové práce se skládá z úvodu, pěti kapitol a závěru. V první kapitole je proveden historický exkurz související s trestným činem křivé výpovědi a nepravdivého znaleckého posudku, po němž následuje vymezení § 346 TZ, včetně jeho jednotlivých znaků, a konečně rozbor některých sporných situací, v nichž mohou vyvstávat pochybnosti o možnosti dovození trestněprávní odpovědnosti podle § 346 TZ (např. konzultant znalce, zpracovatel odborného vyjádření, svědek ve formálním a materiálním smyslu). V následující kapitole je diskutována zaprvé současná a dřívější úprava zákona o znalcích a tlumočnících v souvislosti s možností dalšího výkonu znalecké činnosti navzdory spáchání některé ze skutkových podstat uvedených v § 346 TZ a zadruhé možná podjatost soudce v souvislosti s § 346 TZ a jeho oznamovací povinností. Třetí kapitola se zabývá statistickými údaji vztahujícími se k § 346 TZ. Čtvrtá kapitola má za cíl čtenáře obeznámit s některými mediálně sledovanými kauzami znalců a svědků obžalovaných ze spáchání trestného činu dle § 346 TZ. Skrze značnou diverzitu těchto případů je možné si naplno uvědomit, v jak rozličných životních situacích dochází k údajnému páčání trestného činu křivé výpovědi a nepravdivého znaleckého posudku. Konečně do poslední kapitoly této diplomové práce je zařazen rozbor belgické úpravy křivé výpovědi, včetně úvodního rozboru některých belgických trestněprávních institutů, který má za cíl předejít možné dezinterpretaci při čtení relevantních ustanovení. Belgická právní úprava poskytuje čtenáři pohled na problematiku křivé výpovědi, který přesahuje hranice České republiky.

Klíčová slova: křivá výpověď, nepravdivý znalecký posudek, znalec

The Crime of Perjury and False Expert Report according to Section No. 346 of the Criminal Code

Abstract

A great deal of media attention has been dedicated recently to cases of experts facing the charge of perjury and false expert report pursuant to Section No. 346 of Act No. 40/2009 Coll. of the Criminal Code (hereinafter referred to as the Criminal Code). These cases reduce the experts' credibility in the eyes of the public, cast doubts on their practice as a whole and are therefore commonly used as an argument for adopting a new Law on the experts' conduit. In accordance with the aforementioned facts, the goal of this thesis is to provide a further insight into the crime of perjury and false expert report under Section No. 346 of the Criminal Code.

The thesis consists of an introduction, five chapters and a conclusion. The first chapter gives a historical overview concerning perjury and false expert report followed by the definition of Section No. 346 of the Criminal Code, including its specific elements, and finally an analysis of several disputed cases that call into question the conclusion of criminal liability under Section No. 346 of the Criminal Code, such as the expert's consultant, the processor of the expertise or the formal and the material witnesses. The following chapter is divided into two parts. The first part deals with the current and past amendments of the Law on experts and interpreters concerning whether they are allowed to carry out further expertise conduct despite committing an offence based on the facts of the case as defined by Section No. 346 of the Criminal Code. The second part looks at any potential bias of a judge in connection with Section No. 346 of the Criminal Code and his notification obligation. The third chapter deals with statistical data related to Section No. 346 of the Criminal Code. The fourth chapter intends to present an insight into some of the more medially known cases concerning experts and witnesses accused of committing the crime under Section No. 346 of the Criminal Code. The sheer diversity of the covered cases allows the reader to fully apprehend the variety of life realities in which the alleged crime of perjury and false expert report is to be found. Finally, the last chapter of the thesis provides an analysis of a Belgian amendment of the crime of perjury, including an initial analysis of some of the Belgian criminal institutes, aimed at preventing any potential misinterpretation when reading the relevant resolutions. The Belgian amendment provides an insight into the various aspects of perjury which exceeds the borders of the Czech Republic.

Keywords: perjury, false expert report, expert